

Ενισχύσεις & Πρωτογενής Παραγωγή

Ειδική έκθεση

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΡΧΗ

Ενισχύσεις και Πρωτογενής Παραγωγή

Ειδική Έκθεση

Αθήνα, 2019

Η Ομάδα της Ειδικής Έκθεσης αυτής αποτελείται από:**Επίβλεψη:** Ευανθία Σαββίδη, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη**Σύνταξη:** Ειρήνη Καμένου, Ειδική Επιστήμονας**Επιμέλεια:** Μαγδαληνή Νικολακοπούλου, Ειδική Επιστήμονας
Ιφιγένεια Κλεοπάτρα Σαγιά και Ζωή Αθανασοπούλου**Συνεργάστηκαν οι Ειδικοί Επιστήμονες:**

Αντωνίνα Παπαθανάσογλου, Αναστασία Ματανά

Συντονισμός: Αλεξάνδρα Πολιτοστάθη

Επιτρέπεται η δωρεάν αναπαραγωγή του κειμένου αυτής της έκδοσης σε οποιαδήποτε μορφή ή μέσο, υπό την προϋπόθεση ότι αναπαράγεται με τρόπο ακριβή και μη παραπλανητικό.

Είναι απαραίτητη η αναφορά στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του Συνηγόρου του Πολίτη και στον τίτλο της έκδοσης. Σε περίπτωση που περιλαμβάνεται υλικό τρίτων, πρέπει να ζητηθεί η άδεια από τον αντίστοιχο κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.

Για ερωτήματα σχετικά με την έκδοση παρακαλώ επικοινωνήστε στο **press@synigoros.gr**

Η Ειδική Έκθεση τυπώθηκε το 2019 στο Εθνικό Τυπογραφείο σε 500 αντίτυπα και είναι διαθέσιμη ηλεκτρονικά στην σελίδα: **<https://www.synigoros.gr/?i=stp.el.reports>**

Εξώφυλλο – Καλλιτεχνικός Σχεδιασμός: Δάφνη Μπέν**Φωτογραφικό υλικό:** unsplash.com

Henry Be, Markus Spiske, Forrest Cavale, Scott Webb, Daniel Fazio, Christian Joudrey, Alex Wigan, Max Rovensky, Tanner Yould, Amelia Barklid, Damien Kuhn, Christian Holzinger, Spencer Pugh, Anastasia Palagutina, Jordan Whitfield, Gabriel Himenez, Gaetano Cessati, Johny Goerend

© Συνήγορος του Πολίτη, Χαλκοκονδύλη 17, 104 32 – ΑΘΗΝΑ, www.synigoros.gr

ISBN: 978-960-6762-11-6

Περιεχόμενα

Πρόλογος	06
Εισαγωγή	12
1. Κοινοποίηση των κυρώσεων – πλημμελής ή καθυστερημένη ενημέρωση των παραγωγών	20
2. Καθυστέρηση στις πληρωμές των δικαιούχων μετά από αποδοχή των ενστάσεών τους ..	32
3. Καθυστέρηση στην πληρωμή δικαιούχων προηγούμενων Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης	36
4. Ευθύνη ενδιάμεσων φορέων	40
5. Σφάλματα κατά την ψηφιοποίηση των αγροτεμαχίων	48
6. Αστοχίες στο χαρτογραφικό υπόβαθρο	58
7. Δήλωση βοσκοτόπων- επιλεξιμότητα εκτάσεων	64
8. Έλεγχοι σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις	72
9. Απώλεια εισοδηματικών ενισχύσεων κατά τη μετάβαση από το καθεστώς ενιαίας στο καθεστώς βασικής ενίσχυσης	76
10. Κατασχέσεις αγροτικών επιδοτήσεων	84
11. Καθυστέρηση στην εκκίνηση της διαδικασίας ανάκτησης ενισχύσεων	90
12. Διάκριση λόγω ηλικίας στον Κανονισμό Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων και Μέτρων Αγροτικής Ανάπτυξης	94
13. Καθυστέρηση στην εκδίκαση αλιευτικών προσφυγών	100
Γενικά συμπεράσματα	106
Προτάσεις	108

Πρόλογος

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), που ξεκίνησε το 1962, βασίζεται σε δύο πυλώνες, αυτόν των άμεσων ενισχύσεων προς τους παραγωγούς και εκείνον της αγροτικής ανάπτυξης. Με κόστος περίπου 55 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, η ΚΑΠ αντιπροσωπεύει το 40% των συνολικών δαπανών της Ε.Ε., σε σύγκριση με το 70% περίπου στη δεκαετία του 1970, εξακολουθεί, συνεπώς, να καταλαμβάνει τον μεγαλύτερο ενιαίο προϋπολογισμό για την Ε.Ε.. Μολαταύτα, η γεωργία αποτελεί συνολικά ένα μικρό μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας: σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, αντιπροσωπεύει το 1,7% του ΑΕΠ και το 4,6% της απασχόλησης.

Καθώς το πρόγραμμα της περιόδου 2014-2020 οδεύει προς την ολοκλήρωσή του, ο σχεδιασμός της κοινής πολιτικής για τη νέα περίοδο (2021-2027) καλείται να δώσει απαντήσεις σε μία σειρά προκλήσεων για την αγροτική παραγωγή, τη θωράκιση του αγροτικού εισοδήματος, την επίτευξη των στόχων περιβαλλοντικής προστασίας, τη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Οι προκλήσεις αυτές πηγάζουν τόσο από παράγοντες εξωγενείς όσο και ενδοενωσιακούς.

Η κρίση στις σχέσεις Ε.Ε. και Ρωσικής Ομοσπονδίας και το εμπορικό εμπόριο που έχει επιβληθεί ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης της Ουκρανίας θέτουν επιτακτικά το ζήτημα της αναπλήρωσης του αγροτικού εισοδήματος στους πληγέντες παραγωγούς.

Το ίδιο ισχύει και για τον διαφαινόμενο ανοικτό εμπορικό πόλεμο με τις Η.Π.Α. Οι δασμοί αντιντάμπινγκ στις ισπανικές ελιές άνω του 17% που επέβαλε το Υπουργείο Εμπορίου της υπερδύναμης ήρθαν μετά από τον αντισταθμιστικό δασμό που είχε καθοριστεί στα τέλη του 2017 στο 4,5%, ενώ έντονη ανησυχία εκφράζεται για την επέκταση της επιβολής αντίστοιχων δασμών και σε άλλα προϊόντα και άλλων κρατών-μελών της Ε.Ε., με ενδεχόμενες σοβαρές επιπτώσεις και στην ελληνική αγροτική οικονομία.

Την ίδια στιγμή, το Brexit, αλλά και οι αυξημένες απαιτήσεις για την ασφάλεια και τη διαχείριση των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών επηρεάζουν την διαμόρφωση νέων προτεραιοτήτων για τον προϋπολογισμό της Ένωσης.

Παράλληλα, το δημογραφικό πρόβλημα επιδεινώνεται, με το 85% πλέον των αγροτών να υπερβαίνει το 40ο έτος της ηλικίας, παρά τα μέτρα στήριξης νέων, ηλικιακά, παραγωγών.

Τέλος, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου περί υπαγωγής των λεγόμενων νέων τεχνικών αναπαραγωγής φυτών (NPBTs) και των τεχνολογιών παραγωγής σπόρων στη νομοθεσία για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς (GMOs) χαιρετίστηκε με ικανοποίηση από περιβαλλοντικές οργανώσεις, και ανέστειλε, τουλάχιστον προσωρινά, σκέψεις για ριζικό ανασχεδιασμό των μεθόδων αγροτικής παραγωγής εντός της Ένωσης.

Ενώπιον των προκλήσεων αυτών, η προτεινόμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πολιτική για την επόμενη περίοδο έχει ήδη προκαλέσει τις αντιδράσεις των ενώσεων παραγωγών, των εθνικών κυβερνήσεων, με την διαμόρφωση μάλιστα μετώπου Γαλλίας-Γερμανίας, αλλά και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι σημαντικότερες των προτάσεων της Επιτροπής, που έχουν συγκεντρώσει και τις μεγαλύτερες αντιδράσεις, αφορούν στη μείωση συνολικά της χρηματοδότησης της ΚΑΠ, την ενίσχυση της επικουρικότητας για τα κράτη-μέλη στους πυλώνες της κοινής πολιτικής, αλλά και την αναδιανομή των ενισχύσεων εντός της Ένωσης.

Η μείωση της χρηματοδότησης της ΚΑΠ με παράλληλη αύξηση της εθνικής συμμετοχής, ιδίως στον 2ο πυλώνα της κοινής πολιτικής, φαίνεται να αποκρούεται σθεναρά από πλήθος κρατών-μελών. Η ενίσχυση της επικουρικότητας έχει επικριθεί όχι μόνο λόγω της επαπειλούμενης αύξησης της πολυπλοκότητας και γραφειοκρατίας, αλλά και ως μία απόπειρα «επανεθνικοποίησης» της ΚΑΠ, που θα έχει άμεσες συνέπειες και στον δημοκρατικό έλεγχό της, καθώς οι εθνικές προτεραιότητες και σχέδια θα εγκρίνονται από την Επιτροπή, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα απωλέσει το ρόλο του συνδιαμορφωτή και συν-νομοθέτη που με κόπο εξασφάλισε μετά τη συνθήκη της Λισσαβώνας. Ταυτόχρονα, ο στόχος της νέας ΚΑΠ κανένα κράτος-μέλος να μη λαμβάνει λιγότερο από το 75% του μέσου όρου της Ε.Ε. οδηγεί σε σταδιακή σύγκλιση πληρωμών επιδοτήσεων και φέρνει αντιμέτωπα τα 15 παλαιότερα μέλη (14, με την

αποχώρηση του Ην.Β.) με τα 13 που εντάχθηκαν στην Ε.Ε. μετά το 2004.

Οι πρώτες εκτιμήσεις από την εφαρμογή των προτάσεων της Επιτροπής για το αγροτικό εισόδημα είναι εξαιρετικά δυσμενείς. Υπολογίζεται, ότι η απώλεια στο αγροτικό εισόδημα μπορεί να αγγίξει το 20%. Με ό,τι αυτό σημαίνει για το ήδη συμπίεσμένο εισόδημα των παραγωγών.

Για τη χώρα μας, οι επιπτώσεις θα είναι ιδιαίτερα αισθητές, μετά ιδίως από την παρατεταμένη οικονομική ύφεση και δημοσιονομική λιτότητα της τελευταίας δεκαετίας. Σημειώνεται, ότι περισσότερο από το 55% του συνόλου των ενισχύσεων που λαμβάνει η χώρα αφορούν σε ποσά για τον αγροτικό κλάδο, έστω και αν η δυναμική του αντιστοιχεί στο 3% της εθνικής οικονομίας. Η σημασία, συνεπώς, της ΚΑΠ στην αγροτική ανάπτυξη και τη διασφάλιση του εισοδήματος των παραγωγών είναι καθοριστική.

Το σύστημα άμεσων αγροτικών ενισχύσεων στη χώρα ήδη αντιμετωπίζει συστηματικά και χρόνια προβλήματα. Μετά από πρόσφατη παρέμβαση της Αρχής, όπου επισημάνθηκε η έλλειψη προστασίας από κατασχέσεις των ενισχύσεων λόγω οφειλών στο Δημόσιο, νομοθετήθηκε ακατάσχετο όριο 7.500 ευρώ σε ετήσια βάση στη βασική αγροτική ενίσχυση. Η ρύθμιση, ωστόσο, μόνο μερικώς θα συμβάλλει στην εξασφάλιση της αγροτικής παραγωγής και τη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων, καθώς δεν προβλέπει συνεκτίμηση του κατά περίπτωση ύψους της ενίσχυσης, του μεγέθους της εκμετάλλευσης για τον καθορισμό του ύψους του ορίου προστασίας από κατασχέσεις. Παράλληλα, η πρόσφατη ρύθμιση δεν καταλαμβάνει και την εξισωτική αποζημίωση, την αντισταθμιστική ενίσχυση, δηλαδή, που επιφυλάσσεται για παραγωγούς ορεινών ή μειονεκτικών περιοχών, με κίνδυνο τη περαιτέρω πληθυσμιακή συρρίκνωσή τους και συμπίεση των εισοδημάτων τους.

Στη παρούσα έκθεσή του, την πρώτη συστηματική αποτύπωση της μακροχρόνιας εμπειρίας της Ανεξάρτητης Αρχής αναφορικά με τις διοικητικές δυσλειτουργίες στη διαχείριση των ενισχύσεων στη πρωτογενή παραγωγή, στον αγροτικό, κτηνοτροφικό και αλιευτικό τομέα της οικονομικής δράσης, καταγράφονται αγκυλώσεις, στρεβλώσεις, γραφειοκρατικά προσκόμματα και υπέρμετρες καθυστερήσεις σε μία σειρά

διαδικασιών. Καθυστερήσεις στην ενημέρωση των παραγωγών για επιβληθείσες κυρώσεις, στις πληρωμές τους μετά από αποδοχή ενστάσεων, στις διαδικασίες ανάκτησης ενισχύσεων, στην εκδίκαση αλιευτικών προσφυγών. Παράλληλα, αξιολογείται η ευθύνη των ενδιάμεσων φορέων, επισημαίνονται πλημμέλειες σε ελέγχους κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και σφάλματα κατά τη ψηφιοποίηση αγροτεμαχίων και την αποτύπωση του χαρτογραφικού υπόβαθρου.

Υπηρετώντας τον θεσμικό, συνταγματικό του ρόλο, ο Συνήγορος του Πολίτη αναδεικνύει τα προβλήματα στην αποτελεσματικότητα του διοικητικού μηχανισμού, καταθέτει τις προτάσεις του για την αντιμετώπισή τους και προσβλέπει στην έναρξη ενός ανοικτού, δημόσιου διαλόγου για τη διαμόρφωση μιας βιώσιμης αναπτυξιακής πολιτικής για τον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής. Το συνολικό εθνικό αναπτυξιακό πλάνο της επόμενης ημέρας θα πρέπει να εστιάσει στην αντιμετώπιση των όποιων δυσμενών συνεπειών των κοινών πολιτικών για τον αγροτικό τομέα και την αλιεία. Και να διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες για αποτελεσματικότερη λειτουργία των εθνικών μηχανισμών εφαρμογής τους.

Ανδρέας Ι. Ποττάκης
Συνήγορος του Πολίτη

Εισαγωγή

Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ εντάσσει τη γεωργία στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της Ένωσης και των κρατών μελών και ορίζει ότι η λειτουργία και η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς για τα γεωργικά προϊόντα πρέπει να συνοδεύονται από τη θέσπιση κοινής γεωργικής και αλιευτικής πολιτικής². Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), αποτελείται από ένα σύνολο κανόνων και μηχανισμών που, σύμφωνα με το άρθρο 39 της Συνθήκης³, ως στόχο έχουν μεταξύ άλλων την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για τους αγρότες, την προστασία τους από την αστάθεια των τιμών αλλά και τον καθορισμό απαιτήσεων για την υγεία, την καλή μεταχείριση των ζώων, την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια των τροφίμων. Προκειμένου η γεωργία να παραμείνει βιώσιμη και ανταγωνιστική, διατίθενται πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους εξής σκοπούς: (α) ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών (άμεσες ενισχύσεις), (β) μέτρα παρέμβασης στην αγορά, ώστε να εξισορροπείται ο αντίκτυπος εξωτερικών παραγόντων, όπως οι καιρικές συνθήκες ή η υψηλή αστάθεια των τιμών, στις γεωργικές αγορές και (γ) προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε μίας από τις χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης⁴.

Σε ό,τι αφορά τον τομέα των εισοδηματικών ενισχύσεων, η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ του **2003** με τον Καν(ΕΚ) αριθ. 1782/2003 εισήγαγε το σύστημα «**ενιαίας ενίσχυσης**» ανά εκμετάλλευση στη θέση των προηγούμενων επιμέρους και κατά προϊόν άμεσων ή έμμεσων ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας - κτηνοτροφίας. Στόχος του συστήματος ήταν η εισοδηματική στήριξη των παραγωγών με πληρωμές, αποσυνδεδεμένες από το είδος καλλιέργειας και την ποσότητα παραγωγής προϊόντων, που ενεργούνται ανά επιλέξιμο εκτάριο αγροτικής γης. Το καθεστώς προβλέπει ενεργ-

1 Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2012/C 326/01.

2 «...1. Η Ένωση καθορίζει και εφαρμόζει κοινή γεωργική και αλιευτική πολιτική. Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει τη γεωργία, την αλιεία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων. Ως γεωργικά προϊόντα νοούνται τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά. Οι αναφορές στην κοινή γεωργική πολιτική ή τη γεωργία και η χρήση του όρου «γεωργικός» νοούνται ως συμπεριλαμβανουσες την αλιεία, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του εν λόγω τομέα...» (άρθρο 38 ΣΕΕ).

3 1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι: α) να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου, με την εξασφάλιση της ορθολογικής ανάπτυξεως της γεωργικής παραγωγής, καθώς και της άριστης χρησιμοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού, β) να εξασφαλίζει κατ' αυτό τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στο γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία, γ) να σταθεροποιεί τις αγορές, δ) να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό, ε) να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

4 https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_el

γοποίηση δικαιωμάτων ενίσχυσης που απονεμήθηκαν με «τίτλους δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης» στους γεωργούς και ετήσια καταβολή των ποσών που καθορίζονται στους τίτλους αυτούς. Η αξία των δικαιωμάτων υπολογίστηκε με βάση τις ενισχύσεις που εισέπραξε ο κάτοχος αυτών κατά την «ιστορική περίοδο» 2000 - 2002 (1999 - 2002 για το ελαιόλαδο), ενώ ο αριθμός τους ορίστηκε ως ίσος με τον τριετή μέσο αριθμητικό όρο του συνόλου των επιλέξιμων εκτάσεων που κατά την περίοδο αναφοράς έδωσαν δικαίωμα σε άμεσες ενισχύσεις. Η ενεργοποίηση των δικαιωμάτων και η πληρωμή της ενίσχυσης τελείτο υπό την προϋπόθεση υποβολής της **«ενιαίας αίτησης ενίσχυσης»**, καθώς ήταν και η μοναδική αίτηση που υπέβαλαν ετησίως οι παραγωγοί προκειμένου να τους καταβληθούν οι άμεσες ενισχύσεις των καθεστώτων στήριξης.

Με την επόμενη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ το έτος **2013**, ακολούθησε το καθεστώς **βασικής ενίσχυσης** (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1307/2013) το οποίο - όπως και ο προκάτοχός του, το καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης - βασίζεται στην αρχή της αποσύνδεσης των ενισχύσεων από την παραγωγή προϊόντων. Αυτόματη πρόσβαση στο καθεστώς αυτό είχαν, μεταξύ άλλων, οι γεωργοί που είχαν το δικαίωμα να λάβουν άμεσες ενισχύσεις το 2013, υπό την προϋπόθεση υποβολής αίτησης χορήγησης δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης το 2015 και της ιδιότητας του ενεργού γεωργού. Γεωργοί με μη αυτόματη πρόσβαση είχαν τη δυνατότητα να λάβουν ενισχύσεις, μετά από μεταβίβαση του δικαιώματος λήψης δικαιωμάτων από κάποιον που είχε τις προϋποθέσεις, αγοράζοντας ή εκμισθώνοντας ταυτόχρονα το σύνολο ή μέρος της εκμετάλλευσής του ή λαμβάνοντας δικαιώματα από το εθνικό απόθεμα. Η αξία των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης συνδέονταν άμεσα με την αξία των δικαιωμάτων που κατείχε ο παραγωγός κατά το έτος 2014, ενώ ο αριθμός τους ισούται με τον αριθμό των επιλέξιμων εκταρίων, τα οποία δηλώνει ο γεωργός στην αίτηση βασικής ενίσχυσης 2015.

Και στα δύο καθεστώτα υπάρχει η δυνατότητα μεταβίβασης δικαιωμάτων ενίσχυσης εν μέρει ή στο σύνολό τους, μέσω συγκεκριμένων διοικητικών διαδικασιών που προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Δικαιώματα ενίσχυσης διατίθενται επίσης από το «εθνικό απόθεμα» ή μεταβιβάζονται μετά από κληρονομιά.

Πέραν του συστήματος των άμεσων ενισχύσεων, η ΚΑΠ συμπληρώνεται από τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης που αποκαλούνται Δεύτερος Πυλώνας. Αυτά, απο-

τελούνται από μία σειρά μέτρων τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, στην προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, στη δασοκομία και στις αγροτικές περιοχές, στη βελτίωση της βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας των εκμεταλλεύσεων και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές⁵.

Για τη διασφάλιση της νομιμότητας των πληρωμών, η ΚΑΠ επαφίεται στο **Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΟΣΔΕ)**^{6,7}, ένα σύνολο διοικητικών και επιτόπιων ελέγχων στους οποίους υποβάλλονται οι αιτήσεις ενίσχυσης. Για τη διαχείριση αυτού αρμόδια είναι τα κράτη-μέλη. Το σύστημα αναγνώρισης αγροτεμαχίων (LPIS) αποτελεί σημαντική συνιστώσα του ΟΣΔΕ. Πρόκειται για ένα μηχανογραφημένο σύστημα που βασίζεται σε ορθοφωτογραφικό υλικό (αεροφωτογραφίες ή δορυφορικές εικόνες), το οποίο αποτυπώνει το σύνολο των αγροτεμαχίων ενός κράτους μέλους. Χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των διοικητικών ελέγχων για σκοπούς διασταύρωσης, καθώς και ως βάση για τους επιτόπιους ελέγχους που διενεργεί ο οργανισμός πληρωμών και εξυπηρετεί δύο κύριους σκοπούς: τον σαφή εντοπισμό όλων των επιλέξιμων γεωργικών εκτάσεων εντός «αγροτεμαχίων αναφοράς» και τον υπολογισμό της μέγιστης επιλέξιμης έκτασής τους (ΜΕΕ)⁸. Τα «αγροτεμάχια αναφοράς» αποτελούν γεωγραφικά οριοθετημένες εκτάσεις (πολύγωνα χρήσεων γης), τα οποία ακολουθούν φυσικά ή άλλου τύπου μόνιμα όρια. Οι εκτάσεις αυτές, σχεδιάζονται με βάση ορθοφωτοχάρτες, δηλαδή φωτογραφίες που λαμβάνονται από εναέριο ή διαστημικό μέσο και περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την κάλυψη γης, την επιλεξιμότητα των εκτάσεων και τα αντίστοιχα επιλέξιμα εμβαδά. Οι ενότητες διακρίνονται σε «επιλέξιμες» για γεωργική χρήση και «μη επιλέξιμες», όπως λ.χ. οι δασικές. Το σύστημα, υπάγεται στη διαχείριση των κρατών μελών, τα οποία φέρουν την ευθύνη για την ποιότητα των δεδομένων που καταχωρούνται σε αυτό. Οι εθνικές αρχές, υποχρεούνται να επικαιροποιούν ανά τακτά διαστήματα το

⁵ https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_el

⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1593/2000 του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 2000, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3508/92 για τη θέσπιση ενός ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου σχετικά με ορισμένα καθεστώτα κοινοτικών ενισχύσεων.

⁷ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου της 19ης Ιανουαρίου 2009 σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003.

⁸ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ, Ειδική έκθεση «Σύστημα αναγνώρισης αγροτεμαχίων: χρήσιμο εργαλείο για τη διαπίστωση της επιλεξιμότητας γεωργικών εκτάσεων, με περιθώρια για περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισής του» 2016.

σύστημα βάσει πρόσφατων ορθοφωτογραφιών, προκειμένου να είναι διαρκώς σε θέση να εξακριβώνουν αν οι ενισχύσεις που εισπράττουν οι γεωργοί αφορούν αποκλειστικά επιλέξιμες γεωργικές εκτάσεις. Σύμφωνα με σύσταση της Επιτροπής, το σύνολο δεδομένων του LPIS πρέπει να επικαιροποιείται κατ' αρχήν τουλάχιστον ανά 3ετία έως 5ετία⁹.

Εφαρμογή της ΚΑΠ στην Ελλάδα

Στη χώρα μας, αρμόδια αρχή για την απονομή δικαιωμάτων, την διεξαγωγή των ελέγχων, τη διενέργεια πληρωμών και την επιβολή κυρώσεων είναι ο Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (εφεξής ΟΠΕΚΕΠΕ). Ο ΟΠΕΚΕΠΕ συστάθηκε το 1998 με το ν. 2637/1998 και είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, δημοσίου συμφέροντος. Όργανα διοίκησης του Οργανισμού είναι το εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο και ο Πρόεδρος. **Η πλειοψηφία των μελών του ΔΣ ορίζεται από το Δημόσιο** (άρθρα 18 και 19 του ν. 2637/1998)¹⁰. Πόροι του ΟΠΕΚΕΠΕ είναι μεταξύ άλλων, η ετήσια επιχορήγηση από τον τακτικό προϋπολογισμό του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, επιχορηγήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα ανταποδοτικά τέλη πραγματοποιούμενων τεχνικών και διοικητικών ελέγχων εκεί όπου επιβάλλονται (άρθρο 22 του ν. 2637/1998).

Με το άρθρο 14 του ιδρυτικού του νόμου, στον Οργανισμό είχε ανατεθεί μεταξύ άλλων ο έλεγχος των δικαιολογητικών πληρωμής και η αναγνώριση και εκκαθάριση των δαπανών που βαρύνουν τον Ειδικό Λογαριασμό Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ). Επίσης, η διενέργεια ελέγχων σχετικών με τη νομιμότητα των πληρωμών, η κίνηση διαδικασιών ανάκτησης παρανόμως ή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και επιβολής κυρώσεων. Τέλος, η εισήγηση για την έκδοση των αποφάσεων και η έκδοση εγκυκλίων και οδηγιών που καθορίζουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής της κοινής

⁹ https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR16_25/SR_LPIS_EL.pdf

¹⁰ «1. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι εννεαμελές (9) και αποτελείται από: α) τον Πρόεδρο, β) δύο (2) Αντιπροέδρους, γ) έναν (1) Γενικό Διευθυντή, οι οποίοι επιλέγονται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μεταξύ επιστημόνων, με γνώσεις ή εμπειρία στο αντικείμενο, δ) έναν (1) εκπρόσωπο του Υπουργείου Οικονομικών που προτείνεται, μαζί με τον αναπληρωτή του, από τον Υπουργό Οικονομικών, ε) δύο (2) εκπροσώπους του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που επιλέγονται μαζί με τους αναπληρωτές τους, από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στ) έναν εκπρόσωπο (1) του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, που προτείνεται, μαζί με τον αναπληρωτή του, από το φορέα αυτόν, ζ) έναν (1) εκπρόσωπο των εργαζομένων στον ΟΠΕΚΕΠΕ, που εκλέγεται, μαζί με τον αναπληρωτή του, από τη γενική συνέλευση των εργαζομένων.» (άρθρο 19 του ν. 2637/1998 όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 12 του ν. 4492/2017).

αγροτικής πολιτικής στον τομέα των εγγυήσεων.

Όπως προβλέπει το άρθρο 13 του ιδρυτικού του νόμου, ο ΟΠΕΚΕΠΕ τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργού Γεωργίας. Το ίδιο άρθρο, όπως τροποποιήθηκε από την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2732/1999, προβλέπει την έκδοση προεδρικού διατάγματος, μέσα σε ένα (1) έτος από την έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού, που καθορίζει το περιεχόμενο, τον τρόπο και τη διαδικασία άσκησης της εποπτείας και του ελέγχου. **Το προεδρικό διάταγμα δεν έχει ακόμη εκδοθεί.**

Στο πλαίσιο των καθεστώτων ενιαίας και ακολούθως βασικής ενίσχυσης, η σχετική αίτηση υποβάλλεται σε ειδικό έντυπο την άνοιξη κάθε έτους ενίσχυσης και περιλαμβάνει τα βασικά στοιχεία του παραγωγού και τα αναλυτικά στοιχεία της εκμετάλλευσής του. Συγκεκριμένα και κατά περίπτωση: i) τα είδη, την αξία και τον αριθμό των δικαιωμάτων ενίσχυσης, ii) όλα τα αγροτεμάχια της εκμετάλλευσής, iii) το πλήθος του ζωικού κεφαλαίου, iv) κάθε απαραίτητη πρόσθετη πληροφορία, vi) αιτήσεις χορήγησης ενίσχυσης.

Σε ό,τι αφορά τη διαδικασία καταβολής των άμεσων ενισχύσεων, οι αιτήσεις υποβάλλονται από τους ίδιους τους γεωργούς ή από εξουσιοδοτημένους εκπρόσωπούς τους απευθείας στον ΟΠΕΚΕΠΕ, μέσω διαδικτυακής εφαρμογής ή μέσω ενός ενδιάμεσου φορέα υποδοχής αιτήσεων της επιλογής τους που έχει πιστοποιηθεί για τη γεωγραφική περιοχή στην οποία ανήκει η έδρα της αγροτικής τους εκμετάλλευσής. **Κατά την υποβολή των αιτήσεων τα αγροτεμάχια υποδεικνύονται με ευθύνη του παραγωγού στο χαρτογραφικό υπόβαθρο του ΟΠΕΚΕΠΕ και «ψηφιοποιούνται», καταχωρίζονται δηλαδή στη Βάση Δεδομένων του Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών.**

Το έργο της υποβολής των παραγωγών κατά την υποβολή των αιτήσεων έχει ανατεθεί, έναντι αμοιβής, σε πιστοποιημένους φορείς. Οι φορείς αυτοί («Κέντρα Υποδοχής Δηλώσεων»), κατά κανόνα ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών αλλά και άλλοι πιστοποιημένοι ιδιώτες, υποχρεούνται, μεταξύ άλλων, να διατηρούν προσωπικό ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του έργου, καθώς και να διατηρούν σε πλήρη λειτουργία τις εγκαταστάσεις τους. Στις αρμοδιότητές τους περιλαμβάνεται η ταυτοποίηση των δηλωθέντων στοιχείων των δικαιούχων με τα υποβληθέντα προβλεπόμενα δικαιολογητικά, η καταχώρηση των αγροτεμαχίων στο χαρτογραφικό υπόβαθρο του ΟΠΕΚΕΠΕ και η απόδοση χαρτογραφικών κωδικών και η αποστολή των αιτήσεων στον Οργανισμό.

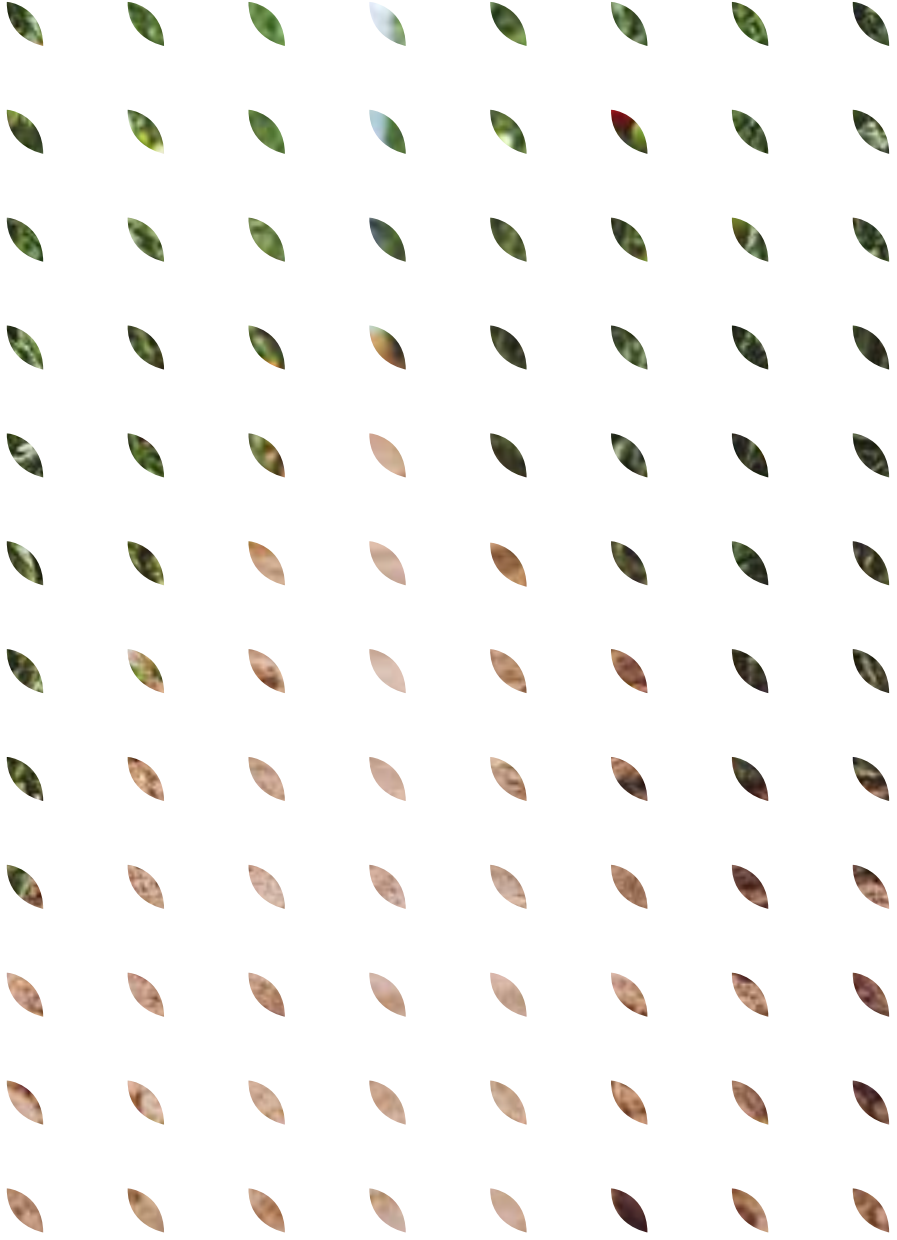
Επίσης, περιλαμβάνεται η παροχή ενημέρωσης στους αιτούντες ως προς την πορεία των αιτήσεων τους και τις διοικητικές διαδικασίες που διέπουν τη χορήγηση των ενισχύσεων. Επιπλέον, στον «Πιστοποιημένο Φορέα Συντονισμού και Τεχνικής Υποστήριξης των κέντρων υποδοχής δηλώσεων» έχει ανατεθεί, επίσης έναντι αμοιβής, η αρμοδιότητα της «αποσφαλμάτωσης» των αιτήσεων, την διεξαγωγή δηλαδή διασταυρωτικών ελέγχων όλων των υποβληθεισών αιτήσεων για τον εντοπισμό σφαλμάτων, την διόρθωση αυτών και την εκ νέου αποστολή τους στον ΟΠΕΚΕΠΕ για την οριστικοποίησή τους, καθώς και η ενημέρωση των δικαιούχων για τα αποτελέσματα των ελέγχων. Η πιστοποίηση των φορέων αυτών, γίνεται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, μετά από ανακοίνωση τύπου για την υποβολή αιτήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος που εκδίδεται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ. Η αξιολόγηση των αιτήσεων διενεργείται από Επιτροπή Αξιολόγησης η οποία συγκροτείται με απόφαση του Προέδρου του ΟΠΕΚΕΠΕ και απαρτίζεται από υπαλλήλους του Οργανισμού με δυνατότητα συμμετοχής στελεχών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων^{11,12}.

Στην παρούσα έκθεση περιγράφονται εμπλοκές και προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διαδικασία καταβολής ενισχύσεων σε παραγωγούς, όπως αναδείχθηκαν από την διερεύνηση αναφορών παραγωγών **που προσέφυγαν στον Συνήγορο του Πολίτη**. Παράλληλα, όσον αφορά τη δραστηριοποίηση στον γεωργικό τομέα, τίθενται ζητήματα όπως αυτά της καθυστέρησης στην εξέταση των αλιευτικών προσφυγών ή της θέσπισης ορίων ηλικίας σε προγράμματα ενισχύσεων.

Στόχος της έκθεσης είναι η ανάδειξη των βασικότερων προβλημάτων που διαπιστώθηκαν από την Αρχή, κατά την εφαρμογή των καθεστώτων ενιαίας – βασικής ενίσχυσης και μέτρων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης, καθώς και η υποβολή προτάσεων που αποσκοπούν στην βελτίωση των διαδικασιών. Ωστόσο, πρωταρχικό μέλημα της παρούσας έκθεσης καθίσταται **η αποτροπή του κινδύνου απώλειας γεωργικού εισοδήματος και της επιβολής κυρώσεων για λόγους που δεν συνδέονται με δόλο ή αθέτηση υποχρεώσεων από την πλευρά των παραγωγών.**

¹¹ ΑΔΑ: ΒΙΨ946ΨΧΞΧ-ΜΓΤ Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος για Πιστοποίηση – Αναγνώριση Φορέων Α' Βαθμού, Φορέων Β' Βαθμού & Φορέα Συντονισμού στα πλαίσια του ΟΣΔΕ για τα έτη 2014-2020.

¹² Αριθ. 264753/03 (ΦΕΚ 1496 Β'/10-10-2003): Πιστοποίηση φορέων για τη συμπλήρωση δηλώσεων ΟΣΔΕ.

1

Κοινοποίηση των κυρώσεων – πλημμελής ή καθυστερημένη ενημέρωση των παραγωγών

Ένα από τα κυριότερα ζητήματα που αναδείχθηκε από τη διερεύνηση των υποθέσεων που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη είναι αυτό της πλημμελούς ενημέρωσης των παραγωγών για τις υποθέσεις τους και της ασάφειας ως προς τις διαδικασίες κοινοποίησης διοικητικών πράξεων επιβολής κυρώσεων ή ανάκτησης ενισχύσεων. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι αναφερόμενοι προσέφυγαν στην Αρχή αγνοώντας τους λόγους για τους οποίους η ενίσχυση που ανέμεναν δεν τους καταβλήθηκε ή το ύψος αυτής ήταν μειωμένο. Μάλιστα, πολλές φορές επισήμαναν ότι η σχετική πληροφόρηση που τους παρασχέθηκε ατύπως από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς ή τις Περιφερειακές Διευθύνσεις του ΟΠΕΚΕΠΕ ήταν ελλιπής, αόριστη και συχνά αντικρουόμενη.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Παραγωγός, τον Ιανουάριο του 2019, ζήτησε τη διαμεσολάβηση της Αρχής προκειμένου να πληροφορηθεί το αποτέλεσμα της εκδίκασης της από Νοεμβρίου 2018 ένστασής του κατά των αποτελεσμάτων διεξαγωγής ελέγχου μέσω τηλεπισκόπησης. Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης, προέκυψε ότι η τοπική Ένωση Συνεταιρισμένων Αγροτών (ενδιάμεσος φορέας), μετά από εκτεταμένες οκλήσεις μεγάλου αριθμού των μελών της, αναγκάστηκε να προβεί στην αποστολή εγγράφου προς τον Πρόεδρο του ΟΠΕΚΕΠΕ για να πληροφορηθεί την πορεία και τα αποτελέσματα της εξέτασης των ενστάσεων από τον Οργανισμό καθώς και τον τρόπο κοινοποίησής τους στους παραγωγούς¹³.

Επίσης, δικαιούχοι ενισχύσεων απευθύνθηκαν στην Αρχή¹⁴, όταν διαπίστωσαν ότι πραγματοποιήθηκαν πληρωμές για συγκεκριμένες επιδοτήσεις και οι ίδιοι δεν έλαβαν τα ποσά που θεωρούσαν ότι δικαιούνταν. Απαιτήθηκε αλληλογραφία μεταξύ του ΟΠΕΚΕΠΕ και του Συνηγόρου του Πολίτη προκειμένου οι ενδιαφερόμενοι να πληροφορηθούν ότι τους είχαν επιβληθεί κυρώσεις λόγω ευρημάτων που προέκυψαν μετά από διοικητικούς διασταυρωτικούς ελέγχους ή ελέγχους μέσω τηλεπισκόπησης που αφορούσαν προηγούμενα έτη ενισχύσεων. Από τους ελέγχους προέκυψαν αχρεώστητες καταβολές ποσών που συμψηφίστηκαν με πληρωμές επομένων ετών ενισχύσεων

¹³ ΦΥ 255720/2019.

¹⁴ ΦΥ 200364/2015, 196567/2014, 2122338/2016, 197968/2015, 239580/2017.

χωρίς να προηγηθεί όμως οποιαδήποτε ενημέρωση των πολιτών, έγγραφη ή άτυπη, ως προς το ύψος των κυρώσεων και τα έτη ενισχύσεων που θα επηρεάσουν αυτές.

Σε άλλη περίπτωση βιοκαλλιεργητής¹⁵, ο οποίος το έτος 2012 υπέβαλε αίτημα πληρωμής στο πλαίσιο της δράσης «Βιολογική Γεωργία», αλλά δεν περιελήφθηκε στις πληρωμές της δράσης που έγιναν τον Ιανουάριο του 2015. Πληροφορήθηκε ανεπίσημα ότι υπήρξαν ευρήματα μετά από έλεγχο μέσω τηλεπισκόπησης που αφορούσε στο έτος ενίσχυσης 2012. Όπως δήλωσε ο ίδιος δεν του είχε κοινοποιηθεί στο παρελθόν οποιαδήποτε διοικητική πράξη ή έκθεση ελέγχου και υπάλληλοι του Οργανισμού τον διαβεβαίωναν ότι πρόκειται για σφάλμα που αφορά πολλούς βιοκαλλιεργητές που θα διορθωθεί όταν το μηχανογραφικό σύστημα του Οργανισμού επιτρέψει μεταβολές. Υπέβαλε ένσταση κατά του πίνακα των απορριπτέων που είχε αναρτηθεί στην Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ) της Περιφερειακής Ενότητας αναφέροντας ότι οι «κωδικοί λάθους» που συνοδεύουν την απόρριψη σε καμία περίπτωση δεν σχετίζονται με την εκμετάλλευσή του. Για παράδειγμα, αντιστοιχούσαν σε «μη ύπαρξη εγγράφων γνωστοποίησης ανωτέρας βίας» ενώ, ο ίδιος δεν είχε επικαλεστεί λόγους ανωτέρας βίας ή «μη ύπαρξη ανανεωμένων παραχωρητηρίων για το έτος εφαρμογής σε περίπτωση κοινοχρήστων δημοτικών εκτάσεων ή κοινοτικών εκτάσεων» ενώ, τα κτήματα που είχε δηλώσει ήταν ιδιόκτητα. Ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε το ζήτημα των εσφαλμένων κωδικών στον Οργανισμό επισημαίνοντας ότι σε κάθε περίπτωση οι παραγωγοί θα πρέπει να γνωρίζουν με ακρίβεια τα ευρήματα του ελέγχου προκειμένου να είναι σε θέση να τα αντικρούσουν και να προβούν σε ανταπόδειξη αυτών. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ δήλωσε στην Αρχή ότι οι κωδικοί λειτουργούν ενημερωτικά προς διευκόλυνση των φορέων υλοποίησης του Μέτρου ήτοι τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ) κατά τη διεξαγωγή του διοικητικού ελέγχου, προκειμένου να αναζητηθούν τα αντίστοιχα έγγραφα. Από την αλληλογραφία που ακολούθησε διαπιστώθηκε ότι το πρόβλημα ανέκυψε μετά από εσφαλμένη υπόδειξη της θέσης των αγροτεμαχίων επί του υποβάθρου στην αίτηση ενίσχυσης του έτους 2012 και η διόρθωση δεν ήταν πλέον επιτρεπτή.

Έντονη επίσης υπήρξε η διαμαρτυρία κτηνοτρόφου¹⁶, ο οποίος είχε επανειλημμένα απευθυνθεί τόσο στην Περιφερειακή Διεύθυνση, όσο και στην κεντρική υπηρεσία του

¹⁵ ΦΥ 209780/20105.

¹⁶ ΦΥ 242887/2018.

ΟΠΕΚΕΠΕ, προκειμένου να πληροφορηθεί την αιτία μη καταβολής της συνδεδεμένης ενίσχυσης αιγοπροβάτων για τα έτη 2015 έως και 2017. Οι απαντήσεις που είχε λάβει ήταν ασαφείς και αντικρουόμενες. Μεταξύ άλλων του ανακοινώθηκε, από το τηλεφωνικό κέντρο εξυπηρέτησης αγροτών του ΟΠΕΚΕΠΕ, ότι επί της αίτησής του δεν δηλώθηκε βοσκότοπος, κάτι που σε κάθε περίπτωση δεν απαιτείται για τη συγκριμένη ενίσχυση. Μετά τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη πληροφορήθηκε ότι το ζήτημα ανάγεται στην μη σήμανση των ζώων του με ενώτια «νέου τύπου». Εν προκειμένω, ο παραγωγός θα είχε λάβει τις ενισχύσεις των ετών 2016 και 2017 σε περίπτωση που η παράλειψη του είχε γνωστοποιηθεί πριν την υποβολή των αιτήσεων ενίσχυσης των συγκεκριμένων ετών.

Ομοίως, παραγωγός δήλωσε στην Αρχή¹⁷ ότι, ενώ ελάμβανε χωρίς να υπάρχει ζήτημα την επιδότηση στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης, η βασική ενίσχυση δεν του καταβλήθηκε και παρά τις οχλήσεις του προς τον Οργανισμό δεν έλαβε απάντηση για τους λόγους μη πληρωμής του. Από τη διερεύνηση της αναφοράς προέκυψε ότι κατόπιν γεωχωρικών μηχανογραφικών διασταυρωτικών ελέγχων και ελέγχων τηλεπισκόπησης διαπιστώθηκε ότι τμήμα της εκμετάλλευσής του εμπίπτει σε αγροτεμάχιο αναφοράς μη επιλέξιμης κατηγορίας, με αποτέλεσμα να μην συγκεντρώνει την απαιτούμενη έκταση για να του χορηγηθεί τίτλος δικαιωμάτων. Ο γεωργός δεν υπέβαλε ένσταση εντός της προθεσμίας που είχε καθοριστεί από τον ΟΠΕΚΕΠΕ, διότι όπως ισχυρίζεται δεν είχε λάβει γνώση. Ο Οργανισμός απήντησε στην Αρχή ότι οι παραγωγοί κατά την υποβολή της αίτησης ενημερώνονται άμεσα μέσω των ψηφιακών ελέγχων που πραγματοποιεί το σύστημα για τα προβλήματα που παρουσιάζονται, με σχετικό ενημερωτικό μήνυμα. Ο αναφερόμενος υποστήριξε όμως, ότι δεν υπήρξε σχετική ενημέρωσή του από τον υπάλληλο της ένωσης παραγωγών, όπου απευθύνθηκε για την υποβολή της αίτησης.

Τέλος, ζητήθηκε η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη προκειμένου ο ΟΠΕΚΕΠΕ να απαντήσει σε καταγγελίες ιδιοκτητών εκτάσεων, οι οποίες δηλώνονταν από τρίτους στο πλαίσιο των καθεστώτων ενιαίας και βασικής ενίσχυσης με την κατάθεση μη έγκυρων μισθωτηρίων και σε σειρά ενστάσεων που αφορούσαν στην μη χορήγηση εξισωτικής αποζημίωσης¹⁸, κοκ.

¹⁷ ΦΥ 239580/2017.

¹⁸ ΦΥ 200965/2015, 234194/2017, 210580/2015.

Διαπιστώσεις – προτάσεις

Το νομοθετικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, στις αρμοδιότητες του ΟΠΕΚΕΠΕ περιλαμβάνεται η διενέργεια κάθε είδους ελέγχου σχετικού με τη νομιμότητα των πληρωμών και η κίνηση των προβλεπόμενων διαδικασιών για την ανάκτηση των καταβληθέντων παρανόμως ή αχρεωστήτως ποσών, καθώς και για την επιβολή κάθε νόμιμης κύρωσης. Επομένως, ο Οργανισμός, αν και αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, ως αρμόδια εθνική αρχή για την ορθή διαχείριση και κατανομή των κοινοτικών ενισχύσεων, ασκεί δημόσια εξουσία και δρα υπό καθεστώς νομοθετικής υπεροχής. Χαρακτηρίζεται λοιπόν ως **νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου διφυούς χαρακτήρα**. Η δράση του, στο πλαίσιο των ανωτέρω αρμοδιοτήτων, διέπεται από τους κανόνες του δημοσίου δικαίου και οι πράξεις του είναι εκτελεστές διοικητικές πράξεις. (ΣΤΕ **885/2006**, 589/2001, 1735/2003 ΔΠρ ΑΘ)¹⁹.

Εξάλλου, σε ό,τι αφορά την υπαγωγή των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου στις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔ) (ν. 2690/1999), η αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του άρθρου 1 αναφέρει τα εξής: «...Δεν κρίθηκε σκόπιμη η εφαρμογή του Κώδικα και στα νομικά πρόσωπα που περιλαμβάνονται εκάστοτε στην ευρύτερη έννοια της Δημόσιας Διοίκησης, η οργάνωση και λειτουργία των οποίων διέπεται, κατά κανόνα, από το ιδιωτικό δίκαιο. Μόνο δε όταν η νομοθεσία προβλέπει, κατ'εξαίρεση, αρμοδιότητα των νομικών τούτων προσώπων να εκδίδουν διοικητικές πράξεις εφαρμόζονται και σε αυτά, κατά τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, οι διατάξεις του Κώδικα (Σχετική η νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας για τα νομικά πρόσωπα με διφυή χαρακτήρα)...»^{20, 21}.

Ειδικότερα για τον ΟΠΕΚΕΠΕ, σύμφωνα και με σχετική γνωμοδότηση του

¹⁹ «Ειδικότερα, τα νομικά πρόσωπα διφυή ή μικτού χαρακτήρα αποτελούν ΝΠΙΔ και ΝΠΔΔ. Συνέπεια του διφυή χαρακτήρα είναι ότι ορισμένες πράξεις του νομικού προσώπου θεωρούνται ιδιωτικές, ενώ άλλες θεωρούνται διοικητικές εκτελεστές πράξεις και προβάλλονται παραδεκτά με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακύρωσης...».

²⁰ Σημειώνεται ότι μετά την τροποποίηση του άρθρου 1 του ν. 2690/1999 από το άρθρο 7 του ν. 4325/2015, οι διατάξεις των άρθρων 4 έως 7 και του άρθρου 12 του ΚΔΔ εφαρμόζονται αναλόγως στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ) που ανήκουν στο κράτος ή επικορηγούνται τακτικώς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του επίσιου προϋπολογισμού τους, στα ΝΠΙΔ και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ) του Κεφαλαίου Α' του ν.3429/2005, καθώς και στα νομικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις των ΟΤΑ, εντός ή εκτός της Γενικής Κυβέρνησης.

²¹ ΣτΕ 2480/2014, 2166/2002, 895/2008.

Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ 121/2002), ο Οργανισμός, ως αρμόδια για την πληρωμή των κοινοτικών ενισχύσεων εθνική αρχή (που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος), προβαίνοντας στη διαχείριση και καταβολή των ενισχύσεων ασκεί δραστηριότητα κοινής ωφέλειας που συνίσταται στην εξυπηρέτηση των στόχων της κοινής γεωργικής οπλιτικής παρεμβαίνει σε έννομες σχέσεις δημοσίου δικαίου και δρα υπό καθεστώς νομοθετικής υπεροχής με συνέπεια η δράση του αυτή να διέπεται από τους κανόνες του δημοσίου δικαίου. Ενόψει αυτών, τα έγγραφα στα οποία περιέχεται η σχετική με την παραπάνω δράση, βούληση του ΟΠΕΚΕΠΕ αποτελούν διοικητικά έγγραφα κατά την έννοια του άρθρου 5 του ΚΔΔ.

Περαιτέρω, ο ανωτέρω κώδικας, στο άρθρο 16 ορίζει ότι «... 1. Η διοικητική πράξη είναι έγγραφη, αναφέρει την εκδούσα αρχή και τις εφαρμοζόμενες διατάξεις, φέρει δε χρονολογία, καθώς και υπογραφή του αρμόδιου οργάνου. Στην ατομική διοικητική πράξη αναφέρεται, επίσης, η τυχόν δυνατότητα άσκησης της, κατ' άρθρο 25, ειδικής διοικητικής, ή ενδικοφανούς, προσφυγής, γίνεται δε μνεία του αρμόδιου για την εξέτασή της οργάνου, της προθεσμίας, καθώς και των συνεπειών παράλειψης της άσκησης της...». Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ίδιου κώδικα, η ατομική διοικητική πράξη πρέπει να περιέχει σαφή, ειδική και επαρκή αιτιολογία, η οποία να περιλαμβάνει τη διαπίστωση της συνδρομής των κατά νόμο προβλεπόμενων προϋποθέσεων για την έκδοσή της. Τέλος, αυτή κοινοποιείται στο πρόσωπο το οποίο αφορά, με την επιφύλαξη ύπαρξης ειδικότερων διατάξεων γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο (άρθρο 19).

Από το συνδυασμό των ανωτέρω, προκύπτει ότι **κατά την έκδοση ατομικών διοικητικών πράξεων στις οποίες περιλαμβάνονται οι αποφάσεις ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθεισών ενισχύσεων ή επιβολής κυρώσεων ή έγγραφα στα οποία διατυπώνεται κρίση επί αιτημάτων παραγωγών τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του ΚΔΔ.**

Σε ό,τι αφορά το ειδικότερο εθνικό κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη χορήγηση των συγκεκριμένων ενισχύσεων ως προς την κοινοποίηση εγγράφων αποφάσεων περί ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών προβλέπονται τα εξής :

→ Το άρθρο 45 της κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 294301/2007²² περί

²² Αριθμ. 294301/2007 (ΦΕΚ 1042 Β/25-06-2007): Συμπληρωματικά μέτρα και διαδικασίες εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης του τίτλου III, των καθεστώτων μη αποσυνδεδεμένης ενίσχυσης του τίτλου IV και του μέτρου χορήγησης

ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών ορίζει ότι «...οι τόκοι υπολογίζονται για το χρονικό διάστημα από την κοινοποίηση του εγγράφου περί της υποχρέωσης επιστροφής στον κάτοχο της εκμετάλλευσης έως την επιστροφή ή τον συμψηφισμό...».

- Η απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 104/7056/21-01-2015, όπως αντικαταστάθηκε από την με αριθμό 1152/77796/2018 όμοια αναφέρεται σε **απόφαση ανάκτησης που κοινοποιείται εντός δωδεκαμήνου** από την πληρωμή²³.
- Το άρθρο 3 της απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 4204/136049/2016²⁴ ορίζει ότι η ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρατύπως καταβληθέντων ποσών και οφειλών από διοικητικές κυρώσεις που αφορούν στις ενιαίες αιτήσεις ενίσχυσης του ημερολογιακού έτους 2015 τελείται μέσω συμψηφισμού των οφειλών με βεβαιωμένες και εκκαθαρισμένες πληρωμές που καταβάλει ο ΟΠΕΚΕΠΕ στους σχετικούς δικαιούχους. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, αναλυτικές καταστάσεις των γεωργών με τα ακριβή προς ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά αναρτώνται στις Περιφερειακές Δ/νσεις προς ενημέρωση των γεωργών. Οι τελευταίοι έχουν τη δυνατότητα μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών, από την ανάρτηση των καταστάσεων να υποβάλουν τις έγγραφες παρατηρήσεις τους και να προσκομίσουν συμπληρωματικά στοιχεία.
- Το άρθρο 31 της Κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 262347/2010²⁵ προέβλεπε διαδικασία ανάκτησης τυχόν αχρεωστήτως πο-

πρόσθετης ενίσχυσης για συγκεκριμένους τύπους γεωργίας του άρθρου 69, του κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 1782/2003, καθώς και των ειδικών μέτρων στήριξης για τη συνέχιση και ανάπτυξη των τοπικών εργασιών της γεωργικής παραγωγής στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους, του κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 1405/2006.

23 «1. Σε περίπτωση αχρεωστήτως καταβληθείσας πληρωμής, ο δικαιούχος επιστρέφει το σχετικό ποσό, προσαυξημένο, κατά περίπτωση, με τόκους. Οι τόκοι υπολογίζονται για το χρονικό διάστημα από την προθεσμία πληρωμής για τον δικαιούχο, που αναφέρεται στην ειδοποίηση για την επιστροφή, η οποία καθορίζεται σε 30 ημέρες το πολύ, έως την επιστροφή ή την αφαίρεση των οφειλόμενων ποσών. ... 2. Δεν ισχύει η υποχρέωση επιστροφής εάν η πληρωμή οφείλεται σε σφάλμα της αρμόδιας ή άλλης αρχής, το οποίο δεν ήταν εύλογα δυνατόν να εντοπιστεί από τον δικαιούχο. Εντούτοις, εάν το σφάλμα συνδέεται με πραγματικά στοιχεία που υπεισέρχονται στον υπολογισμό της σχετικής ενίσχυσης, το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται μόνο εάν η απόφαση ανάκτησης δεν κοινοποιήθηκε εντός δωδεκαμήνου από την πληρωμή.».

24 Αριθμ. 4204/136049 (ΦΕΚ 4171 Β/23-12-2016): Ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρατύπως καταβληθέντων ποσών και οφειλών Οικονομικού Έτους 2016, μέσω συμψηφισμού, στο πλαίσιο των καθεστώτων στήριξης που εφαρμόζεται το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου.

25 Αριθμ. 262347 (ΦΕΚ 324 Β/24-03-2010): Συμπληρωματικά μέτρα και διαδικασίες εφαρμογής του καθεστώτος

σών σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν. 2520/1997. Η διαδικασία, όπως περιγράφεται στο παραπάνω άρθρο περιλαμβάνει την σύνταξη έκθεσης ελέγχου και την **έκδοση πράξης καταλογισμού**, η οποία εκτός από τα απαραίτητα για κάθε διοικητική πράξη στοιχεία πρέπει να περιέχει: α) το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία του υπόχρεου, β) τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου και τη δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ) στην οποία υπάγεται, γ) την αιτιολογία της απόφασης, δ) μνεία περί των ειδικών δικονομικών διατάξεων και ε) πρόσκληση προς τον υπόχρεο όπως προσέλθει και καταβάλει οικειοθελώς το αναγραφόμενο στην απόφαση χρηματικό ποσό εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την ημέρα της κοινοποίησής. Οι αποφάσεις αυτές συνοδεύονται από επίσημο αντίγραφο της εκθέσεως και επιδίδονται, σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας.

Τέλος, και η διάταξη του άρθρου 41 του Καν (ΕΕ) αριθ. 809/2014²⁶ αναφέρεται στην παροχή του **δικαιώματος υπογραφής των εκθέσεων ελέγχου** από τον ενδιαφερόμενο όταν ο επιτόπιος έλεγχος διενεργείται με τηλεπισκόπηση προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο αυτός έλαβε γνώση. Ειδικότερα, η διάταξη αναφέρει : «...Εάν ο επιτόπιος έλεγχος διενεργείται με τηλεπισκόπηση σύμφωνα με το άρθρο 40, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να μην παράσχουν στον δικαιούχο τη δυνατότητα να υπογράψει την έκθεση ελέγχου, εάν δεν αποκαλυφθεί περίπτωση μη συμμόρφωσης κατά τον έλεγχο με τηλεπισκόπηση. **Εάν, κατόπιν των ελέγχων αυτών, αποκαλυφθεί περίπτωση μη συμμόρφωσης, παρέχεται η δυνατότητα υπογραφής της έκθεσης, προτού η αρμόδια αρχή αποφανθεί βάσει των διαπιστώσεων σχετικά με τυχόν απορρέουσες μειώσεις, απορριπτικές αποφάσεις, ανακλήσεις ή κυρώσεις...**».

Οι εγκύκλιοι του ΟΠΕΚΕΠΕ περί του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου δεν αναφέρονται στα μέσα γνωστοποίησης των πράξεων επιβολής κυρώσεων, των αποφάσεων ανάκτησης ποσών μέσω συμψηφισμών και του τρόπου υπολογισμού αυτών. Σε ότι αφορά το δικαίωμα υποβολής ενστάσεων και τις εγκυκλίους

ενισχύσεων όπως προβλέπονται από τον καν. (ΕΚ) 73/2009 σχετικά με την πολλαπλή συμμόρφωση, το ΟΣΔΕ, τη διαφοροποίηση υπό το καθεστώς των άμεσων ενισχύσεων και την εφαρμογή του καν. (ΕΚ) 1234/2007 αναφορικά με την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης στον αμπελοοινικό τομέα.

²⁶ Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 809/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουλίου 2014, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και την πολλαπλή συμμόρφωση.

ΟΣΔΕ μέχρι και το έτος 2014²⁷ στην ενότητα «έλεγχοι» αναφέρεται το δικαίωμα επιβολής ένστασης επί των αποτελεσμάτων των ελέγχων εντός διαστήματος δέκα (10) εργάσιμων ημερών, μετά την παραλαβή του πρακτικού επιτόπιου ελέγχου ή μετά την έκδοση εντολών πληρωμής, όταν οι μειώσεις ή οι αποκλεισμοί οφείλονταν σε αποτελέσματα διοικητικών ή διοικητικών μηχανογραφικών ελέγχων ή ελέγχων με την μέθοδο της Τηλεπισκόπησης. Μετά το έτος 2014, στις σχετικές εγκυκλίους δεν γίνεται καμία ανάλογη αναφορά στη διαδικασία υποβολής ενστάσεων.

Ενέργειες της Διοίκησης

Τα τρία τελευταία έτη, ο ΟΠΕΚΕΠΕ, αξιοποίησε τις δυνατότητες που παρέχει το διαδίκτυο και το επέλεξε ως μέσο ενημέρωσης των παραγωγών για τις υποθέσεις τους. Συγκεκριμένα, από τα μέσα του 2016 ο ΟΠΕΚΕΠΕ παρέχει προσωποποιημένη πληροφόρηση στους παραγωγούς μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής «Καρτέλα του Αγρότη». Για την πρόσβαση στην εφαρμογή, ακολουθείται διαδικασία ταυτοποίησης των γεωργών μέσω προσωπικών κωδικών της εφαρμογής TAXISnet. Έτσι, στις 17-11-2017, με Δελτίο Τύπου, ανακοίνωσε τη διαπίστωση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την επιβολή διοικητικών κυρώσεων, κατόπιν διοικητικών και επιτόπιων ελέγχων για το έτος ενίσχυσης 2016. Ωστόσο, το Δελτίο Τύπου προσθέτει ότι τα αποτελέσματα αναρτήθηκαν ηλεκτρονικά στην ηλεκτρονική εφαρμογή «Καρτέλα του Αγρότη» στο πληροφοριακό σύστημα του ΟΠΕΚΕΠΕ και **θεωρείται ότι έχουν νομίμως κοινοποιηθεί μετά την παρέλευση πέντε ημερών, από την ανάρτησή τους αν και το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο δεν προβλέπεται σχετική ρύθμιση.**

Ομοίως, στις 08-01-2018 και 06-11-2018, ανακοινώθηκε η ανάρτηση των αποτελεσμάτων ελέγχων μέσω τηλεπισκόπησης, στο πλαίσιο της Βασικής Ενίσχυσης και άλλων καθεστώτων, στην ηλεκτρονική εφαρμογή για τους γεωργούς που εμπίπτουν σε δείγμα ελέγχου. Η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων ελέγχου πραγματοποιείται ηλεκτρονικά και αναφέρεται επίσης ότι θεωρείται πως έχει νομίμως κοινοποιηθεί μετά την παρέλευση δέκα ημερών, από την ανάρτησή τους.

Ανάλογη διαδικασία κοινοποίησης με ηλεκτρονικά μέσα ακολουθείται από τη Φο-

²⁷ Αρ. πρωτ. 32314/18-03-2014 Εγκύκλιος Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου 2014.

ρολογική Διοίκηση. Στην προκειμένη περίπτωση, ωστόσο, υπάρχει ρητή σχετική πρόβλεψη στο άρθρο 5 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013)²⁸ και στην με αριθμό ΠΟΛ.1125/16-04-2014²⁹ απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών.

Η αξιοποίηση των διαδικτυακών μέσων προς την κατεύθυνση της ενημέρωσης των παραγωγών και η παροχή εξατομικευμένης πληροφόρησης είναι αναμφίβολα ένα ιδιαίτερα θετικό μέτρο, καθώς ο Οργανισμός μετά από σειρά ετών έλαβε υπόψη του τις υποχρεώσεις του έναντι των πολιτών, ως φορέας άσκησης δημόσιας εξουσίας. Ωστόσο, στις σχετικές εγκυκλίους του ΟΠΕΚΕΠΕ περί διαδικασιών του Ολοκληρωμένου Συστήματος^{30,31} δεν γίνεται αναφορά στην εφαρμογή «Καρτέλα του Αγρότη» παρά το γεγονός ότι αυτή φαίνεται να θεωρείται από τον Οργανισμό ως επίσημο μέσο κοινοποίησης των διοικητικών πράξεων.

Πέραν δε των ανωτέρω, στην Ελλάδα εντοπίζεται σημαντική υστέρηση του αγροτικού πληθυσμού στην πρόσβαση Τεχνολογιών Πληροφορικής, λόγω της απουσίας ευρυζωνικών υποδομών αλλά και ψηφιακού αναλφαβητισμού, η οποία οφείλεται κυρίως στη δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού³². Συνεπώς, το διαδίκτυο δεν θα πρέπει να είναι το αποκλειστικό μέσο ενημέρωσης των παραγωγών για τις υποθέσεις τους, πολλώ δε μάλλον, κοινοποίησης πράξεων με τις οποίες τίθενται (και δη

28 «...1. Η κοινοποίηση πράξεων που εκδίδει, σύμφωνα με τον Κώδικα, η Φορολογική Διοίκηση προς φορολογούμενο ή άλλο πρόσωπο, γίνεται εγγράφως ή ηλεκτρονικώς. 2. Εάν η πράξη αφορά φυσικό πρόσωπο, η κοινοποίηση συντελείται εφόσον: α) κοινοποιηθεί ηλεκτρονικά, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του ν. 3979/2011 ή στο λογαριασμό του εν λόγω προσώπου ή του νομίμου αντιπροσώπου του ή του φορολογικού εκπροσώπου του στο πληροφοριακό σύστημα της Φορολογικής Διοίκησης, την οποία ακολουθεί ηλεκτρονική ειδοποίηση στη δηλωθείσα διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του, ... 6. Στις περιπτώσεις της ηλεκτρονικής κοινοποίησης στο λογαριασμό φυσικού, νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περίπτωση α' των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος, η πράξη θεωρείται ότι έχει νομίμως κοινοποιηθεί μετά την παρέλευση δέκα ημερών από την ανάρτησή της στο λογαριασμό του προσώπου το οποίο αφορά η επίδοση και την ηλεκτρονική ειδοποίησή του στη δηλωθείσα διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του, εφόσον δεν προκύπτει προγενέστερος χρόνος παραλαβής της. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα καθορίζονται όλες οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την εφαρμογή της ηλεκτρονικής κοινοποίησης και ιδίως τα σχετικά με την επικαιροποίηση των στοιχείων ηλεκτρονικής επικοινωνίας των φορολογουμένων, το σημείο ανάρτησης στο λογαριασμό της κοινοποιούμενης πράξης, ο τρόπος πιστοποίησης των ηλεκτρονικών ιχνών παραλαβής, η δημιουργία πιστοποιητικού παραλαβής και τα στοιχεία της ηλεκτρονικής ειδοποίησης.»

29 Καθορισμός λεπτομερειών εφαρμογής των διατάξεων της παραγράφου 6 του άρθρου 5 του ν. 4174/2013 (Α' 170), για την ηλεκτρονική κοινοποίηση πράξεων της Φορολογικής Διοίκησης.

30 Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 104/7056/15 «... 2. Ο Πρόεδρος του ΟΠΕΚΕΠΕ εξουσιοδοτείται να καθορίζει με εγκυκλίους του, τις λεπτομέρειες των διαδικασιών για την εφαρμογή της παρούσας...».

31 41444/25-05-2018 ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΤΟΥΣ 2018.

32 2014GRO6RDNPO01, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας «4.1.3. Αδυναμίες που εντοπίζονται στην περιοχική προγραμματισμού».

σύντομες) προθεσμίες προς ενέργεια για την άσκηση δικαιωμάτων τους.

Συνοψίζοντας, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπιστώνει έντονη ασάφεια σε ό,τι αφορά τα μέσα κοινοποίησης των διοικητικών πράξεων και τις δυνατότητες των παραγωγών προσφυγής κατά αυτών. Προκειμένου λοιπόν να εξασφαλιστεί ότι οι ενδιαφερόμενοι έχουν λάβει πλήρη γνώση των λόγων για τους οποίους τους επιβάλλονται κυρώσεις, καθώς και των δυνατοτήτων προσφυγής που τους παρέχει ο νόμος κατά των πράξεων αυτών, σκόπιμη κρίνεται η θέσπιση, δια νόμου ή κατ' εξουσιοδότηση αυτού κανονιστικής πράξης, συγκεκριμένων διοικητικών διαδικασιών και τρόπων κοινοποίησης με ταυτόχρονη αναλυτική αποτύπωσή τους στις εγκυκλίους του ΟΠΕΚΕΠΕ που αφορούν:

- (α)** στην ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τα ευρήματα διοικητικών – επιτοπίων ελέγχων,
- (β)** στην κοινοποίηση των αποφάσεων επιβολής κυρώσεων ή ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και
- (γ)** την υποβολή προσφυγών και τις σχετικές προθεσμίες αυτών.

Σε κάθε περίπτωση, κατά τον καθορισμό και την περιγραφή των διαδικασιών και των προθεσμιών θα πρέπει να συνεκτιμηθεί ο παράγοντας του αυξημένου διοικητικού φόρτου που έχει επωμιστεί ο ΟΠΕΚΕΠΕ. Επίσης, να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη ενημέρωση των παραγωγών που δεν είναι εξοικειωμένοι ή δεν έχουν μόνιμη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Προς αυτή την κατεύθυνση θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα Κέντρα Υποδοχής Δηλώσεων, στο πλαίσιο της υποχρέωσής τους για ενημέρωση των δικαιούχων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

- A. Διασφάλιση της πρόσβασης των παραγωγών στην εξατομικευμένη πληροφόρηση.**
- B. Έναρξη των προθεσμιών προσφυγής κατά ατομικών διοικητικών πράξεων μετά από την αποδεδειγμένη πλήρη γνώση αυτών από τους ενδιαφερόμενους.**

Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προς αυτή την κατεύθυνση είναι τα εξής:

- Θέσπιση συγκεκριμένων διατάξεων νόμου ή κανονιστικών πράξεων που να προβλέπουν ρητά (α) τον τρόπο και τα μέσα κοινοποίησης των διοικητικών πράξεων επιβολής κυρώσεων (β) τη διαδικασία και τις προθεσμίες υποβολής ενστάσεων, εφόσον κρίνεται σκόπιμη απόκλιση από τους γενικούς κανόνες του Διοικητικού Δικαίου, όπως αποτυπώνονται ιδίως στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.
- Έκδοση διοικητικών πράξεων που περιλαμβάνουν σαφή, ειδική και επαρκή αιτιολογία και αναφέρουν τη διαδικασία και τις προθεσμίες προσφυγής – ενστάσεων κατά των πράξεων αυτών.
- Κοινοποίηση εγγράφων μέσω ταχυδρομείου ή μέσω των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων παράλληλα με το διαδίκτυο, μετά από δήλωση επιθυμίας του παραγωγού.

Καθυστέρηση στις πληρωμές των δικαιούχων μετά από αποδοχή των ενστάσεών τους

Το ενωσιακό νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει συγκεκριμένες προθεσμίες εντός των οποίων τελούνται ετησίως οι καταβολές των ενισχύσεων. Ειδικότερα, το άρθρο 75 του Καν(ΕΕ)1307/2013 προβλέπει ότι η πληρωμή της βασικής ενίσχυσης στους δικαιούχους πραγματοποιείται από την 1η Δεκεμβρίου έως τις 30 Ιουνίου του επόμενου ημερολογιακού έτους. Η ίδια προθεσμία ορίζονταν με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 για την καταβολή της ενιαίας ενίσχυσης. Ο εθνικές αρχές μεριμνούν για την τήρηση των προθεσμιών σε ό,τι αφορά το εκάστοτε τρέχον έτος ενίσχυσης προκειμένου να αποφευχθούν δημοσιονομικές διορθώσεις.

Ωστόσο, από την εξέταση των αναφορών, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπιστώνει πολυετή, υπέρμετρη καθυστέρηση στην καταβολή ενισχύσεων παρελθόντων ετών, μετά την υποβολή και αποδοχή ενστάσεων.

Η διαδικασία που ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η εξής: Μετά την προσφυγή και δικαίωση των αιτούντων, οι μεταβολές στις αιτήσεις ενίσχυσης οι οποίες προέκυψαν μετά από αποδοχή των ενστάσεων καταχωρίζονται στο μηχανογραφικό σύστημα. **Ακολουθούν δισταυρωτικοί έλεγχοι όλων των ετών, διαδοχικά, που έπονται του έτους διόρθωσης.** Οι έλεγχοι αυτοί δεν γίνονται ανά πάσα στιγμή, αλλά σε καθορισμένο χρόνο κατά τον οποίο εκκαθαρίζεται εκ νέου το σύνολο των αιτήσεων που αφορούν συγκεκριμένο έτος ενίσχυσης. Ακολούθως ο Οργανισμός, όταν εξασφαλίσει τη σχετική χρηματοδότηση, προβαίνει στην πληρωμή όλων των ανειλημμένων υποχρεώσεων που αφορούν το έτος ενίσχυσης για το οποίο έγινε η νέα εκκαθάριση. Έτσι λ.χ. σύμφωνα με το διαδικτυακό τόπο «πληρωμές του ΟΠΕΚΕΠΕ» στις **03-09-2015** έγινε πληρωμή εκκρεμοτήτων **ενιαίας ενίσχυσης έτους 2011**.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Παραγωγός αναφέρθηκε στην Αρχή³³, καθώς διοικητικός έλεγχος ανέδειξε ευρήματα που αφορούν στα παραστατικά κατοχής των αγροτεμαχίων του έτους ενίσχυσης 2008, με αποτέλεσμα να μην λάβει την ενίσχυση του συγκεκριμένου έτους και του έτους 2011, λόγω επιβολής κυρώσεων. Η ένσταση που υπέβαλε το έτος 2012, έγινε αποδεκτή, ωστόσο η πληρωμή του δεν πραγματοποιήθηκε. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απήντη-

³³ ΦΥ 231676/2017.

σε έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη ότι **η ένσταση εξετάστηκε και τα αποτελέσματα της καταχωρήθηκαν στο μηχανογραφικό σύστημα του ΟΠΕΚΕΠΕ δύο χρόνια αργότερα (στις 11-09-2014)** και μετά την εξέταση και καταχώρηση της ένστασης δεν μεσολάβησε πληρωμή του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης έτους 2008. Παράλληλα, κεντρικός μηχανογραφικός διασταυρωτικός έλεγχος πληρωμής ενστάσεων/δικαστικών αποφάσεων για το καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης παλαιότερων ετών, προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2018. Ομοίως, το έτος 2015³⁴, μετά την υποβολή της ένστασης από τον αναφερόμενο, επί των αποτελεσμάτων διοικητικού ελέγχου, ο Οργανισμός απήντησε στην Αρχή ότι έγινε σχετική διόρθωση της επιλεξιμότητας των αγροτεμαχίων στην Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης (ΕΕ) 2012 και **το ποσό που αντιστοιχεί στη ενεργοποίηση των δικαιωμάτων για το έτος ενίσχυσης 2012 θα καταβληθεί όταν ολοκληρωθεί η μηχανογραφική επικαιροποίηση των διασταυρωτικών ελέγχων των ετών 2013 και 2014**, βάσει των πραγματοποιηθεισών διορθώσεων στο χαρακτηρισμό της επιλεξιμότητας αγροτεμαχίων του έτους 2012. Επίσης, πληρωμή που προέκυψε μετά από αποδοχή ένστασης επί των αποτελεσμάτων ελέγχου μέσω τηλεπισκόπησης έτους 2010 έγινε το έτος 2015³⁵.

Τέλος, δικαιούχος «επιδότησης μαστίχας»³⁶ δήλωσε εσφαλμένα τον αριθμό λογαριασμού επί της αίτησης ενιαίας ενίσχυσης του έτους 2012. Υπέβαλε αίτημα τροποποίησης της αίτησης το οποίο έγινε αποδεκτό, ωστόσο η πληρωμή του δεν πραγματοποιήθηκε παρά τις συνεχείς οχλήσεις του προς τον Οργανισμό. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απήντησε ότι **η διόρθωση της ενιαίας αίτησης ενίσχυσης 2012 καταχωρήθηκε στο μηχανογραφικό σύστημα στις 28-03-2014 και η υπηρεσία έκτοτε δεν προώρησε σε πληρωμές** που αφορούν στο συγκεκριμένο καθεστώς ενίσχυσης για το έτος αιτήσεων 2012. Παράλληλα, εντός του τρέχοντος έτους θα προβεί σε πληρωμές εκκρεμοτήτων παρελθόντων ετών **μόνο για τα καθεστώτα στα οποία ανά έτος υπάρχει διαθέσιμο ποσό** για το εν λόγω καθεστώς, προκειμένου να μην επιβληθούν στη χώρα δημοσιονομικές διορθώσεις.

³⁴ ΦΥ 200364/2015.

³⁵ ΦΥ 220973/2016.

³⁶ ΦΥ 224027/2017.

Διαπιστώσεις – προτάσεις

Η καθυστέρηση στην καταβολή των ενισχύσεων παρελθόντων ετών οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μηχανογραφική διαδικασία διοικητικών ελέγχων που ακολουθείται μετά την καταχώρηση των αποτελεσμάτων των ενστάσεων, στην δυσκολία εξεύρεσης πόρων για την κάλυψη ανειλημμένων υποχρεώσεων παρελθόντων ετών αλλά κυρίως σε καθυστέρηση εξέτασης των ενστάσεων και καταχώρησης των αποτελεσμάτων τους στη μηχανογραφική βάση δεδομένων των αιτήσεων. Προφανώς, σε περιπτώσεις όπως αυτές που προαναφέρθηκαν, οι παραγωγοί μετά από πολυετή αναμονή παραιτούνται από τις αξιώσεις τους. Συνεπώς, οι ενστάσεις επί των αποτελεσμάτων των διοικητικών – επιτόπιων ελέγχων θα πρέπει να εξετάζονται και να καταχωρίζονται στο μηχανογραφικό σύστημα σε σύντομη προθεσμία και ειδικότερα πριν την διενέργεια πληρωμών του επόμενου έτους ενίσχυσης πληρωμών, ώστε να περιορίζεται η εξ αυτού του λόγου ανάγκη ανακατανομής και εξεύρεσης νέων πιστώσεων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Πρόβλεψη, μέσω νομοθετικής ρύθμισης, συγκεκριμένων σύντομων και αποκλειστικών προθεσμιών τόσο για την εξέταση των ενστάσεων όσο και για τις πληρωμές που προκύπτουν από την αποδοχή των ενστάσεων αυτών.

3

Καθυστέρηση στην πλήρωμή δικαιούχων προηγούμενων Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε την ύπαρξη πολυετών καθυστερήσεων στην πληρωμή ενισχύσεων που εντάσσονται σε δράσεις προηγούμενων περιόδων Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ). Οι καθυστερήσεις δεν αφορούν μόνο τους μεμονωμένους παραγωγούς, που προσέφυγαν στην Αρχή, αλλά το σύνολο των δικαιούχων συγκεκριμένων δράσεων.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Σε υπόθεση που εξετάστηκε από την Αρχή³⁷, τα ευρήματα επιτόπιου ελέγχου μέσω τηλεπισκόπησης έτους 2010 είχαν συνέπειες στην καταβολή της **ενιαίας ενίσχυσης των ετών 2011 και 2014**, αλλά και στην επιδότηση στο **πλαίσιο προγράμματος νιτρορρύπανσης και ειδικής ενίσχυσης βάμβακος** των ετών 2010 και 2011. Η ένσταση κατά των αποτελεσμάτων του ελέγχου που υπέβαλε η ενδιαφερόμενη έγινε αποδεκτή και η ενιαία ενίσχυση των επίμαχων ετών καταβλήθηκε το έτος 2015, όχι όμως οι πληρωμές στο πλαίσιο των προγραμμάτων. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απάντησε σε σχετικό έγγραφο της Αρχής ότι οι υποχρεώσεις ΕΠΑΑ 2000 - 2006 δεν περιλαμβάνονται στις επιλέξιμες δαπάνες του ΠΑΑ 2014 - 2020 και για να πραγματοποιηθούν οι πληρωμές θα έπρεπε να ολοκληρωθούν διοικητικές εργασίες, μεταξύ άλλων από την Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Στη συνέχεια, η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του ΠΑΑ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι μετά την έγκριση της πρώτης τροποποίησης του ΠΑΑ 2014 - 2020, στην οποία συμπεριλήφθηκε και η πληρωμή ανειλημμένων υποχρεώσεων του ΕΠΑΑ 2000 - 2006, καθώς και την τροποποίηση της σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης, ο ΟΠΕΚΕΠΕ δύναται να προχωρήσει στην πληρωμή της δικαιούχου. Ακολούθως, ο Οργανισμός πληροφόρησε την Αρχή ότι (α) ο ΟΠΕΚΕΠΕ εξέδωσε την εγκύκλιο με αριθμό 114358/14-11-2018, όπου γίνεται αναφορά στις διαδικασίες για τις πληρωμές των ανειλημμένων υποχρεώσεων του ΠΑΑ 2000 - 2006, (β) η Διεύθυνση Πληροφορικής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προσάρμοσε τη μηχανογραφική εφαρμογή που υποστηρίζει τις πληρωμές του ΠΑΑ 2000 - 2006. Ωστόσο, ο Οργανισμός επισήμανε ότι επιπλέον απαιτείται και

³⁷ ΦΥ 220973/2016.

η έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης έγκρισης πιστώσεων έτους 2018 προκειμένου χορηγηθεί η ενίσχυση στην αναφερόμενη. **Μέχρι σήμερα δεν έχει χορηγηθεί η ενίσχυση στην πολίτη.**

Επίσης, διερευνήθηκε η πολυετής καθυστέρηση – η οποία αφορά στα έτη εφαρμογής που έπονται του έτους 2014 - στην καταβολή των ενισχύσεων **στο πλαίσιο του προγράμματος δάσωσης γεωργικών γαιών**. Όπως προέκυψε από αλληλογραφία μεταξύ της Αρχής και του ΟΠΕΚΕΠΕ, οι δικαιούχοι οι οποίοι εντάχθηκαν στη Δράση σε εφαρμογή των κανονισμών 2080/1992 και 1257/1999 παραμένουν σε αυτή στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 ως ανειλημμένες υποχρεώσεις προηγούμενων προγραμματικών περιόδων. Δεδομένου ότι επήλθε διαφοροποίηση του σχετικού ενωσιακού κανονιστικού πλαισίου, απαιτήθηκε προσαρμογή του εθνικού θεσμικού πλαισίου με την έκδοση των σχετικών Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων αλλά και η ανάπτυξη νέας μηχανογραφικής εφαρμογής στο πλαίσιο του ΟΣΔΕ που εξυπηρετεί τις απαιτήσεις του νέου κανονισμού σε ό,τι αφορά τους ελέγχους και τις πληρωμές. Ακολούθησε εκπαίδευση των φορέων υλοποίησης του προγράμματος στην νέα εφαρμογή. Πέραν των ανωτέρω, για να πραγματοποιηθεί η πληρωμή των δικαιούχων απαιτείται από την πλευρά των δασικών υπηρεσιών μίας σειράς διοικητικών διαδικασιών και ελέγχων που αφορούν μεταξύ άλλων στην καταχώρηση και οριστικοποίηση των ενεργών επενδύσεων, κατά το έτος εφαρμογής 2015, την ολοκλήρωση και καταχώρηση των διοικητικών και επιτόπιων ελέγχων και την δημιουργία παρτίδων πληρωμής και αποστολή τους στον ΟΠΕΚΕΠΕ. Στις υποθέσεις που διερευνήθηκαν³⁸, **οι παραπάνω διαδικασίες δεν είχαν ολοκληρωθεί και εκκρεμούσε η αποστολή των παρτίδων πληρωμής των ετών 2015 – 2017 στον ΟΠΕΚΕΠΕ.**

Διαπιστώσεις – προτάσεις

Οι ενισχύσεις στο πλαίσιο των ΠΑΑ δεν έχουν το χαρακτήρα αμιγώς εισοδηματικών ενισχύσεων, αλλά αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένου έργου ή αποτελέσματος από τον δικαιούχο ή στη διατήρηση κάποιου έργου ή την τήρηση ανειλημμένων υποχρεώσεων στο πλαίσιο κάποιας δράσης. Συνεπώς, η μη έγκαιρη καταβολή

³⁸ ΦΥ 245218/2018, 250257/2018.

των επιδοτήσεων θίγει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων και των στόχων που καλούνται να εκπληρώσουν.

Στο παρελθόν, προκειμένου να αντιμετωπιστούν καθυστερήσεις στην καταβολή των αγροτικών ενισχύσεων χορηγήθηκαν ταμειακές διευκολύνσεις-προκαταβολές σε αγρότες δικαιούχους επιδοτήσεων στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής ως έναντι οριστικών επιδοτήσεων ή αποζημιώσεων. Τα ποσά αυτά κατατίθεντο υπό αίρεση, κατόπιν υποβολής υπεύθυνης δήλωσης – εξουσιοδότησης από την πλευρά των παραγωγών, επανεισπράττονταν μετά από την πίστωση των λογαριασμών των δικαιούχων με τα ποσά πληρωμών και μεταφέρονταν στον ειδικό λογαριασμό της τράπεζας από τον οποίο εκταμιεύτηκαν. Η διαδικασία υλοποιούνταν, δυνάμει συμβάσεων που είχαν συναφθεί μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της τέως Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας (λ.χ. ΦΕΚ 238 Α΄ 2009, 234 Α΄ 2008, 2580 Α΄ 2007). Ομοίως, με το από 02-03-2018 Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ανακοινώθηκε μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και της Τράπεζας Πειραιώς για την υλοποίηση του τραπεζικού προϊόντος «Κάρτα του Αγρότη»³⁹.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Αντιμετώπιση των καθυστερήσεων στην καταβολή των ενισχύσεων στο πλαίσιο μέτρων Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω της διαδικασίας της ταμειακής διευκόλυνσης ή μέσω επέκτασης του πιστωτικού ορίου της κάρτας του αγρότη.

³⁹ Μέσω της κάρτας, οι παραγωγοί μπορούν να κάνουν συναλλαγές με εγγύηση τη βασική ενίσχυση πριν την καταβολή της.

Ευθύνη ενδιάμεσων φορέων

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι συχνότατα, οι παραγωγοί επιρρίπτουν την ευθύνη για την απώλεια των ενισχύσεων στους ενδιάμεσους ιδιωτικούς φορείς, οι οποίοι εμπλέκονται στη διαδικασία χορήγησης επιδοτήσεων.

Ο φορείς αυτοί («κέντρα υποδοχής δηλώσεων») φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, αγροτικοί συνεταιρισμοί ή ομάδες παραγωγών, πιστοποιούνται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ως φορείς υποβοήθησης των αγροτών για την συμπλήρωση και υποβολή της ενιαίας αίτησης ενίσχυσης. Στις αρμοδιότητες τους περιλαμβάνεται η υποβοήθηση των δικαιούχων κατά την υποβολή των αιτήσεων, η ταυτοποίηση των δηλωθέντων στοιχείων με τα υποβληθέντα δικαιολογητικά, η καταχώρηση και αποστολή προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ των αλφαριθμητικών και γεωχωρικών στοιχείων των αιτήσεων. Στις υποχρεώσεις τους περιλαμβάνεται η ενημέρωση των δικαιούχων για εκκρεμότητες που διαπιστώθηκαν μετά από διασταυρωτικούς ελέγχους, και τροποποίηση και εκ νέου αποστολή στον ΟΠΕΚΕΠΕ αιτήσεων για τις οποίες εντοπίστηκαν σφάλματα (βλ. αναλυτικά και παραπάνω στην Εισαγωγή- Εφαρμογή ΚΑΠ στην Ελλάδα).

Οι αναφερόμενοι στην Αρχή καταλόγισαν στους φορείς την παροχή ανακριβούς ή ελλιπούς πληροφόρησης, σφάλματα κατά την υποβολή των αιτήσεων ή παραλείψεις στην αποστολή εγγράφων και υπογράμμισαν ότι οι ίδιοι επιβαρύνονται οικονομικά για τις υπηρεσίες κακής ποιότητας που τους παρασχέθηκαν.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Λόγω πλημμελούς πληροφόρησης **από τις ενώσεις παραγωγών** για την απαιτούμενη διαδικασία, οι αναφερόμενοι υπέβαλαν αίτηση βασικής ενίσχυσης 2015, αλλά όχι το έντυπο αίτησης χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης λόγω κληρονομιάς, με αποτέλεσμα τα δικαιώματα ενίσχυσης που δικαιούνταν να απολεσθούν⁴⁰. Σε άλλη περίπτωση⁴¹, η ένωση παρέλειψε να στείλει εμπρόθεσμα στον ΟΠΕΚΕΠΕ τις αιτήσεις ενίσχυσης με συνέπεια τα δικαιώματα ενίσχυσης του αναφερόμενου να επιστραφούν στο εθνικό απόθεμα⁴². Επίσης, ενώ ο ενδιάμεσος φορέας διαβεβαίωνε τον παραγωγό ότι

⁴⁰ ΦΥ 211840/2016, 218586/2017.

⁴¹ ΦΥ196414/2015.

⁴² Άρθρο 42 του Καν(ΕΕ) 73/2009.

η καταβολή της επιδότησης είναι θέμα χρόνου, από τη διερεύνηση του ζητήματος προέκυψε ότι η εκμετάλλευση ενέπιπτε σε δείγμα ελέγχου μέσω τηλεπισκόπησης τα ευρήματα του οποίου είχαν ήδη αποσταλεί στο αρμόδιο κέντρο εξυπηρέτησης αγροτών. Έτσι, λόγω της παράλειψης του ενδιάμεσου φορέα να ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο, ο τελευταίος απώλεσε το δικαίωμα υποβολής ένστασης⁴³. Ομοίως, καταγγέλθηκε παράλειψη από την **ένωση αγροτικών συνεταιρισμών** να περιλάβει στην αίτηση ενιαίας ενίσχυσης έτους 2014 αγροτική έκταση που προστέθηκε στην εκμετάλλευση αν και επιδείχθηκε και κατατέθηκε το σχετικό συμφωνητικό μίσθωσης⁴⁴. Τέλος, σχεδόν στο σύνολο των περιπτώσεων εσφαλμένης ψηφιοποίησης αγροτεμαχίων, οι παραγωγοί επιρρίπτουν την ευθύνη στους υπαλλήλους των ενώσεων που απευθύνθηκαν⁴⁵.

Επίσης, προβλήματα έχουν ανακύψει από σφάλματα ή παραλείψεις ενδιάμεσων φορέων και στα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης. Ενδεικτικά⁴⁶, ο **Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων (ΟΕ&Π)** είχε καταχωρήσει εσφαλμένα την ημερομηνία ένταξης παραγωγού στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Βιοκαλλιεργητών (ΗΒΔ). Ο αναφερόμενος υπέβαλε αίτηση στήριξης στο Μέτρο 11 «Βιολογικές Καλλιέργειες» του ΠΑΑ 2014 - 2020 και λόγω της εσφαλμένης καταχώρησης δεν ήταν δυνατή η συμπλήρωση της ορθής χρονικής διάρκειας προηγούμενης εφαρμογής βιολογικού συστήματος στην ηλεκτρονική αίτηση. Έτσι, καταχώρησε δύο (2) αντί έξι (6) έτη στο αντίστοιχο πεδίο με την πρόθεση να την τροποποιήσει σε μεταγενέστερο στάδιο, κατόπιν διόρθωσης από την πλευρά της εταιρίας πιστοποίησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να συγκεντρώσει λιγότερα μόρια και να μην περιληφθεί στους δικαιούχους των προσωρινών πινάκων κατάταξης. Ο Οργανισμός πιστοποίησης αποδέχθηκε την ευθύνη για το σφάλμα και προέβη σε διόρθωση της ημερομηνίας πριν την έκδοση των οριστικών πινάκων. Παρά το γεγονός ότι κατατέθηκε εμπρόθεσμα, ενδικοφανής προσφυγή, η μοριοδότηση παρέμεινε η ίδια και η αίτηση του δεν επιλέχθηκε λόγω μη επάρκειας προϋπολογισμού. Εν προκειμένω, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε στο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ότι ο ΟΕΠ που προέβη στην εσφαλμένη καταχώρηση έχει εγκριθεί ως φορέας

⁴³ ΦΥ 223027/2016.

⁴⁴ ΦΥ 211612/2016.

⁴⁵ ΦΥ 210859/2015, 215325/2016, 223027/2016, 223539/2017, 215329/2016.

⁴⁶ ΦΥ 248755/2018.

ελέγχου και πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας στο πλαίσιο του πρώτου εδαφίου της περ. (β´) της παρ. 4 του άρθρου 27 του Κανονισμού 834/2007. Η εν λόγω διάταξη ορίζει ότι «... Η αρμόδια αρχή μπορεί: να αναθέτει καθήκοντα ελέγχου σε έναν ή περισσότερους φορείς ελέγχου. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη μέλη υποδεικνύουν τις αρχές που είναι αρμόδιες για την έγκριση και εποπτεία των εν λόγω φορέων...»⁴⁷. Επομένως, το σφάλμα έλαβε χώρα από φορέα στον οποίο έχει ανατεθεί αρμοδιότητα που, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, ασκείται από δημόσια αρχή και χαρακτηρίζεται ως σφάλμα της Διοίκησης. Ο καταλογισμός ευθυνών στον πολίτη για τη μη έγκαιρη διόρθωσή του αντιτίθεται στην αρχή της χρηστής διοίκησης.

Σε άλλη υπόθεση που εξετάστηκε από την Αρχή⁴⁸, η **Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών** παρέλειψε να ενημερώσει τον παραγωγό για έλλειψη που εντόπισε ο ΟΠΕΚΕΠΕ στο φάκελο του, αν και ο Οργανισμός το είχε επισημάνει εγγράφως στην ένωση. Συγκεκριμένα, στον ΟΠΕΚΕΠΕ δεν είχε περιέλθει εκτυπωμένο και υπογεγραμμένο αντίγραφο της αίτησης καταβολής της τρίτης δόσης πληρωμής στο πλαίσιο του προγράμματος Μέτρο 144 («Εκμεταλλεύσεις υπό αναδιάρθρωση λόγω μεταρρύθμισης κοινής αγροτικής οργάνωσης αγοράς»), αν και η αίτηση είχε υποβληθεί σε ηλεκτρονική μορφή. Η Διοίκηση καταλόγισε πλήρη ευθύνη για την παράλειψη στον αναφερόμενο και ο ίδιος κλήθηκε να επιστρέψει το σύνολο των ενισχύσεων που έλαβε τα προηγούμενα έτη στο πλαίσιο του προγράμματος. Η δε σύσταση της Αρχής για ελαστική αντιμετώπιση της περίπτωσης του παραγωγού λόγω της ευθύνης του φορέα δεν έγινε αποδεκτή.

Τέλος, εμπλοκή προέκυψε με την πληρωμή του Μέτρου «Πρώτη Δάσωση Γεωργικής Γης» λόγω μη οριστικοποίησης της αίτησης βασικής ενίσχυσης του από την ένωση εν αγνοία του αναφερόμενου. Η μη καταχώρηση της αίτησης στα αρχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ που καθιστούσε μη εφικτή την καταβολή της ενίσχυσης, εντοπίστηκε σε διασταυρωτικούς μηχανογραφικούς ελέγχους που προηγούνται της πληρωμής στο πλαίσιο του μέτρου. Το ζήτημα επιλύθηκε μετά από διαμεσολάβηση της Αρχής και ενέργειες οριστικοποίησης της αίτησης από την πλευρά του ΟΠΕΚΕΠΕ⁴⁹.

⁴⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού («ορισμοί») ως «αρμόδια αρχή» ορίζεται η κεντρική αρχή κράτους μέλους που είναι αρμόδια για την οργάνωση των επισήμων ελέγχων στον τομέα της βιολογικής παραγωγής ή άλλη αρχή στην οποία έχει μεταβιβασθεί η συγκεκριμένη αρμοδιότητα.

⁴⁸ ΦΥ 233569/2017.

⁴⁹ ΦΥ 206692/2015.

Διαπιστώσεις - προτάσεις

Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έχει αρμοδιότητα άσκησης ελέγχου επί των πράξεων, αποφάσεων ή εν γένει επί της λειτουργίας των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, ή άλλων ιδιωτικών ενδιάμεσων φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία καταβολής επιδοτήσεων, διότι αυτές αποτελούν μη κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και συνεπώς δεν εμπίπτουν στους φορείς αρμοδιότητας του όπως αναφέρονται στο άρθρο 3, παρ. 1 του ν. 3094/2003⁵⁰. Σε αυτές τις περιπτώσεις η Αρχή ενημερώνει τους θιγόμενους ότι έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στις δικαστικές αρχές διεκδικώντας αποζημίωση. Ωστόσο, το γενικότερο συμπέρασμα που εξάγεται από τη διερεύνηση των υποθέσεων είναι ότι **οι παραγωγοί εμπιστεύονται τους ενδιάμεσους φορείς εν λευκώ και δεν ελέγχουν ή ακόμη, δεν παραλαμβάνουν αντίγραφα των αιτήσεων ενίσχυσης μετά την υποβολή τους**. Συχνά οι παραγωγοί υφίστανται τις συνέπειες των λαθών που έγιναν από υπαλλήλους των ενώσεων, διότι **σύμφωνα με εγκυκλίους του ΟΠΕΚΕΠΕ, η ορθή καταχώρηση και υποβολή της ενιαίας αίτησης στη διαδικτυακή εφαρμογή, η ορθή ψηφιοποίηση των αγροτεμαχίων η πληρότητα του ηλεκτρονικού φακέλου και η εμπρόθεσμη οριστικοποίηση της, είναι αποκλειστική ευθύνη του αιτούντα**⁵¹.

Επί του ζητήματος της ευθύνης των δικαιούχων, στην αιτιολογική σκέψη του Καν(ΕΕ) 809/2014 αναφέρεται ότι «...14. Εφόσον οι δικαιούχοι εξακολουθούν να είναι υπεύθυνοι για την υποβολή ορθής αίτησης ενίσχυσης ή πληρωμής, θα πρέπει να προβαίνουν, κατά περίπτωση, στις απαραίτητες διορθώσεις και αλλαγές στο προεκτυπωμένο έντυπο...», ενώ, στην εθνική νομοθεσία, η απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 104/7056/15⁵² στο άρθρο 37 ορίζει ότι «...6. Η υποβολή ενιαίας αίτησης ενίσχυσης αποτελεί υποχρέωση του παραγωγού προκειμέ-

50 « Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι αρμόδιος για θέματα που ανάγονται στις υπηρεσίες: α) του Δημοσίου, β) των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, γ) των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δ) των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημόσιων επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων των οποίων τη διοίκηση ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Εξαιρούνται οι Τράπεζες και το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών...».

51 ΟΠΕΚΕΠΕ 19441/22-02-2018 (ΑΔΑ: Ψ8ΗΖ46ΨΧΞΧ-74Υ): Οδηγίες διαδικασίας υποβολής ενιαίας αίτησης ενίσχυσης έτους 2018 και ενεργοποίησης δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης.

52 Αριθ. 104/7056/15 (ΦΕΚ 147 Β΄/22-01-2015): Εθνικές επιλογές, διοικητικά μέτρα και διαδικασίες εφαρμογής των άμεσων ενισχύσεων κατ' εκτέλεση του Καν.(ΕΕ) 1307/2013 και του Καν. (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

νου να του καταβληθούν οι άμεσες ενισχύσεις. Τυχόν λανθασμένη δήλωση των στοιχείων της εκμετάλλευσής του, θα έχει ως συνέπεια την επιβολή κυρώσεων...».

Ας σημειωθεί ότι ο Συνήγορος του Πολίτη, στην Ετήσια Έκθεση του 2004 είχε ήδη επισημάνει ότι η παροχή πληροφοριών εκ μέρους της διοίκησης και η παραλαβή γραπτών αιτημάτων των πολιτών περιλαμβάνονται στα καθήκοντα των δημοσίων υπηρεσιών. Όπως αναφέρεται στην έκθεση, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εκτιμώντας ότι οι απαιτήσεις λειτουργίας του προγράμματος ΟΣΔΕ επιβάλλουν την παροχή πρόσθετης βοήθειας στους παραγωγούς που επιθυμούν να υποβάλουν δηλώσεις, εκχώρησε αρμοδιότητες παρόμοιας φύσης σε ιδιωτικούς φορείς. Από τη συνεργασία αυτή όμως ανακύπτουν και ζητήματα άλλη φύσης: **Εκτός του ότι το κόστος παροχής των εν λόγω διοικητικών υπηρεσιών μεταβιβάζεται από το κράτος στον παραγωγό, η διοίκηση απεκδύεται της ευθύνης να παράσχει έγκυρη και ολοκληρωμένη πληροφόρηση. Τις δυσμενείς συνέπειες εσφαλμένων ενεργειών η παραλείψεων κατά το στάδιο υποβολής των αιτήσεων ή δηλώσεων δεν τις υφίσταται πλέον η Δημόσια Διοίκηση, ούτε όμως και οι ενδιάμεσοι φορείς, τους οποίους η διοίκηση φαίνεται πως εμπιστεύεται χωρίς να ελέγχει**⁵³.

Το ζήτημα της εποπτείας και των σφαλμάτων από τους πιστοποιημένους φορείς καλείται να αντιμετωπίσει η πολιτική ηγεσία, η οποία φαίνεται να αναζητά τρόπους επίλυσής του. Συγκεκριμένα, με την υπ' αρ. πρωτ. 2208/21-12-2016 ερώτηση που κατατέθηκε στο πλαίσιο του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, με θέμα: «Καταλογισμός ευθυνών και στους πιστοποιημένους φορείς διαχείρισης ΟΣΔΕ», ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ερωτήθηκε μεταξύ άλλων αν προτίθεται να προβεί σε ενέργειες ώστε οι ποινές να κατανέμονται στους φορείς και όχι στους γεωργούς σε περίπτωση που υπάρχει υπαιτιότητα των πρώτων. Από την απάντηση του Τμήματος Κοινοβουλευτικού Ελέγχου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης (αρ. πρωτ. 1419/28-02-2017) προκύπτει ότι υπάρχει βούληση για τροποποίηση σχετικού θεσμικού πλαισίου καθώς η απάντηση καταλήγει στα εξής: «Στο σημείο αυτό τονίζεται ότι, εφόσον ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός θεωρεί αποκλειστικά υπεύθυνους και μόνο τους άμεσους δικαιούχους των επιδοτήσεων για τη σύνταξη της Αίτησής τους και δεν

⁵³ https://www.synigoros.gr/resources/docs/629_04_apologismos_skp.pdf

προβλέπει την επιβολή ποινών σε τρίτους, κρίνεται σκόπιμο να εξετασθεί το ενδεχόμενο αντιμετώπισης τυχόν προβληματικών περιπτώσεων με την συμπληρωματικού εθνικού θεσμικού πλαισίου».

Στο πλαίσιο αυτό, της προσπάθειας της πολιτείας για έλεγχο της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχουν οι ενδιαμέσσοι φορείς, ακολούθησε η έκδοση της απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 2824/29941/15-03-2017, με την οποία **ως υπεύθυνος για την εποπτεία και τον έλεγχο του Φορέα Συντονισμού και των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων, καθώς και την αξιολόγηση του έργου τους, ορίστηκε ο ΟΠΕΚΕΠΕ**. Στην απόφαση δεν γίνεται αναφορά στον τρόπο αντιμετώπισης αστοχιών από την πλευρά των Κέντρων υποδοχής δηλώσεων που επιβαρύνουν τους παραγωγούς.

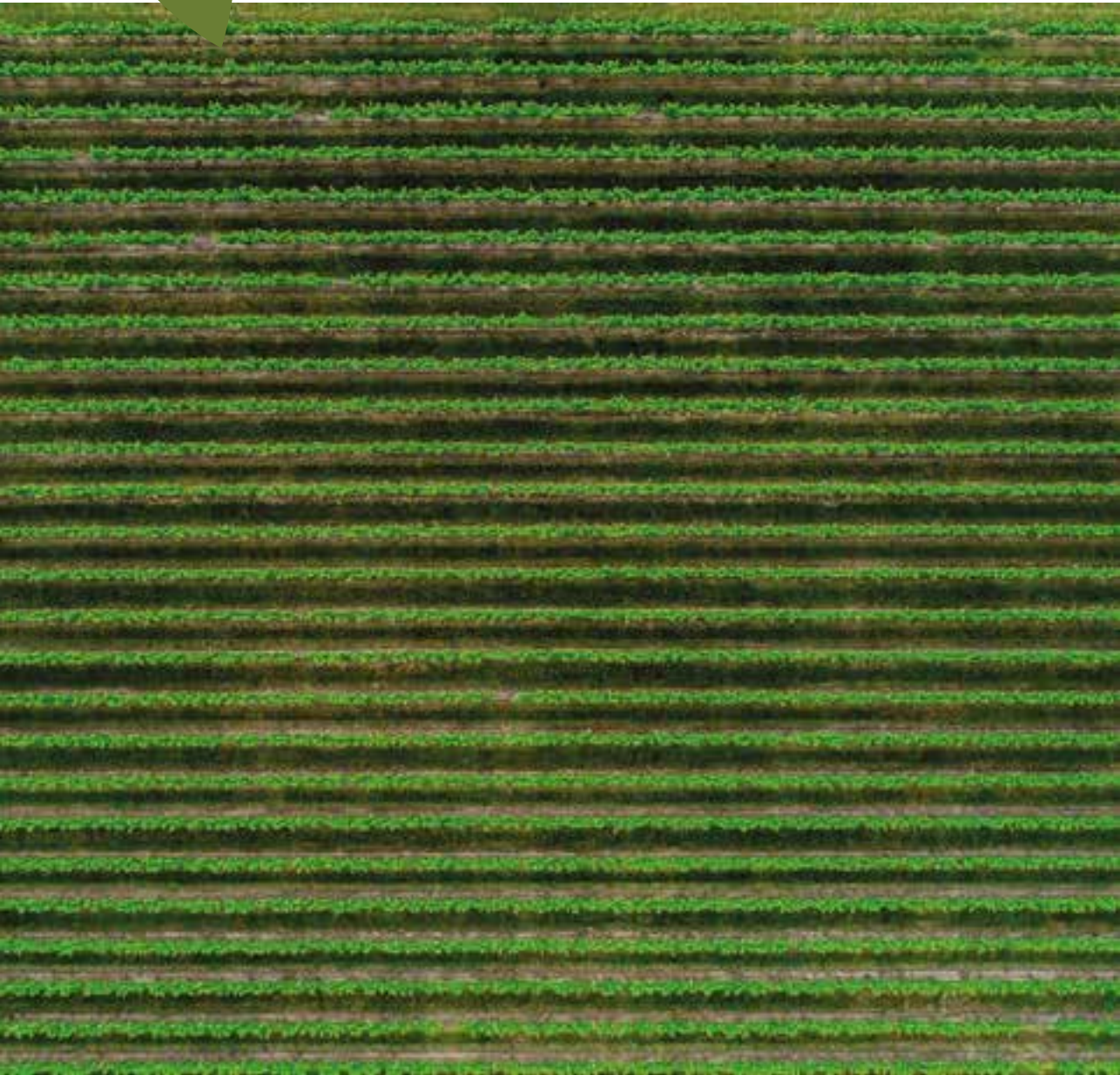
Ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζει την άποψη ότι η διαδικασία υποβολής των αιτήσεων, η οποία περιλαμβάνει και την ψηφιοποίηση των αγροτεμαχίων, δεν είναι απλή και βασίζεται σε ένα σύνθετο και συνεχώς μεταβαλλόμενο νομοθετικό πλαίσιο. Το έργο που καλούνται να επιτελέσουν οι φορείς αυτοί, της πληροφόρησης των παραγωγών και της συμπλήρωσης των αιτήσεων, είναι σημαντικό και ιδιαίτερα κρίσιμο για την καταβολή των ενισχύσεων. Απαιτείται, λοιπόν, αφενός συνεχής κατάρτιση των στελεχών τους ως προς τις διαδικασίες και αφετέρου οργανωμένος έλεγχος της επάρκειάς τους να αντεπεξέρχονται αποτελεσματικά στις αυξημένες αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

- **Πλήρη εποπτεία και έλεγχο των ενδιάμεσων φορέων από τις εθνικές αρχές μέσω συγκεκριμένων διαδικασιών που περιλαμβάνουν την καταχώρηση και αξιολόγηση καταγγελιών - διαμαρτυριών παραγωγών για πλημμελή παροχή υπηρεσιών.**
- **Συνεκτίμηση της παραμέτρου της ευθύνης των ενδιάμεσων φορέων, υπέρ του παραγωγού κατά την εξέταση ενστάσεων.**
- **Συνεχή κατάρτιση στα στελέχη των ενδιάμεσων φορέων.**
- **Εξέταση από πλευράς ΟΠΕΚΕΠΕ – Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, της επιβολής του μέτρου της μερικής κατάπτωσης της εγγυητικής επιστολής των ενδιάμεσων φορέων σε περιπτώσεις πλημμελούς εκτέλεσης των συμβατικών τους υποχρεώσεων.**

Σφάλματα κατά την ψηφιοποίηση των αγροτεμαχίων

Κατά την υποβολή των αιτήσεων πραγματοποιείται υποχρεωτικά «ψηφιοποίηση» των αγροτεμαχίων, υπόδειξη δηλαδή της θέσης αυτών στον ηλεκτρονικό χαρτογραφικό υπόβαθρο του ΟΠΕΚΕΠΕ, απόδοση χαρτογραφικών κωδικών που προσδιορίζουν την ακριβή θέση τους σε αυτό και αποτύπωση των κωδικών αυτών στην αίτηση ενίσχυσης. Η διαδικασία ψηφιοποίησης, πέρα από τον πολύπλοκο χαρακτήρα της παρουσιάζει ιδιαίτερες τεχνικές δυσκολίες κατά την εφαρμογή της στον ελλαδικό χώρο, λόγω του έντονου γεωμορφολογικού ανάγλυφου, του μικρού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων, του κατακερματισμού και διασκορπισμού των αγροτεμαχίων και των ασαφών ορίων αυτών⁵⁴. Λόγω αυτών των παραγόντων, το ενδεχόμενο σφάλματος κατά την αποτύπωση των αγροτεμαχίων στον ψηφιακό χάρτη είναι ιδιαίτερα αυξημένο.

Προκειμένου να ξεπεραστούν τα παραπάνω προβλήματα, τα τελευταία έτη ακολουθείται διαδικασία «αποσφαλμάτωσης» των αιτήσεων βάσει της οποίας αυτές ελέγχονται για τυχόν λάθη πριν ακόμη οριστικοποιηθούν, ώστε να επιβεβαιώνεται εγκαίρως η ορθότητά τους. Συγκεκριμένα, λειτουργεί σύστημα **προκαταρκτικών δισταυρωτικών ελέγχων**, που εντοπίζει σφάλματα που αφορούν σε επικαλύψεις αγροτεμαχίων και στην επιλεξιμότητα τους. Οι παραγωγοί ενημερώνονται μέσω του συστήματος του ΟΠΕΚΕΠΕ για τα σφάλματα στις αιτήσεις, ώστε να καταστεί δυνατή η τροποποίηση αυτών πριν την καταληκτική προθεσμία υποβολής των αιτήσεων. **Η διαδικασία προβλέπεται στον Καν(ΕΕ) 2015/2333⁵⁵, και στη χώρα μας έχει ανατεθεί στον φορέα συντονισμού έναντι αμοιβής που επιβαρύνει τους παραγωγούς**

⁵⁴ Ο γεωργικός τομέας της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από μικρού μεγέθους γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Το 76,7 % των εκμεταλλεύσεων διαθέτουν λιγότερο από 5 εκτάρια και ο μέσος όρος του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων των 6,8 εκταρίων είναι μικρότερος από τον μέσο όρο των εκμεταλλεύσεων της ΕΕ-28, ο οποίος είναι μεγέθους 16,1 εκταρίων. Πηγή https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/cap-in-your-country/pdf/el_el.pdf

⁵⁵ «... Ο εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 809/2014 τροποποιείται ως εξής: Στο άρθρο 11, προστίθενται οι ακόλουθες παράγραφοι 4 και 5 «4. Όταν στο ολοκληρωμένο σύστημα παρέχεται η δυνατότητα χρήσης του προεκτυπωμένου έντυπου και των αντίστοιχων σχεδιαγραμμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 72 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 μέσω διεπαφής συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών (ΣΓΠ), με την οποία παρέχεται η δυνατότητα επεξεργασίας των χωρικών και αλφαριθμητικών δεδομένων των δηλούμενων εκτάσεων (εφεξής "έντυπο αίτησης ενίσχυσης με γεωχωρικά στοιχεία"), τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να θεσπίσουν σύστημα προκαταρκτικών ελέγχων δισταύρωσης (εφεξής "προκαταρκτικοί έλεγχοι"), το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον τους ελέγχους δισταύρωσης που αναφέρονται στο άρθρο 29 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχεία α), β) και γ) του παρόντος κανονισμού. Τα αποτελέσματα κοινοποιούνται στον δικαιούχο εντός 26 ημερολογιακών ημερών από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής της ενιαίας αίτησης, της αίτησης ενίσχυσης ή των αιτήσεων πληρωμής που αναφέρονται στο άρθρο 13 του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, στην περίπτωση που η εν λόγω προθεσμία των 26 ημερολογιακών ημερών λήγει πριν από την καταληκτική ημερομηνία για την κοινοποίηση των τροποποιήσεων σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού, τα αποτελέσματα κοινοποιούνται στον δικαιούχο το αργότερο την ημερολογιακή ημέρα που έπεται της καταληκτικής ημερομηνίας για την κοινοποίηση των τροποποιήσεων του σχετικού έτους. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να διενεργούν τους εν λόγω προκαταρκτικούς ελέγχους σε περιφερειακό επίπεδο, υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα που χρησιμοποιεί το έντυπο αίτησης ενίσχυσης με γεωχωρικά στοιχεία λειτουργεί σε περιφερειακό επίπεδο.

και κυμαίνεται από 1 – 20 ευρώ ανά αίτηση, ανάλογα με το ύψος των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Παρά το γεγονός ότι έχει προβλεφθεί διαδικασία που εντοπίζει σφάλματα, πριν την οριστικοποίηση των αιτήσεων, από τη διερεύνηση αναφορών που περιήλθαν στην Αρχή προκύπτει ότι πολύ συχνά, η απώλεια ενισχύσεων από πλευρά των παραγωγών οφείλεται σε σφάλματα κατά την απόδοση των χαρτογραφικών κωδικών ή σε εσφαλμένα υπόδειξη ή σχεδιασμό τους στο χάρτη.

Ειδικότερα, αναφερόμενος στην Αρχή⁵⁶ δεν έλαβε την βασική ενίσχυση έτους 2015 με την αιτιολογία ότι η έκταση της εκμετάλλευσής του υπολείπετο του ελάχιστου μεγέθους εκμετάλλευσης για χορήγηση δικαιωμάτων (τέσσερα στρέμματα), κάτι που δεν ίσχυε. Ο παραγωγός διαπίστωσε ότι το αγροτεμάχιό του δηλωνόταν εσφαλμένα στις αιτήσεις ενιαίας ενίσχυσης επί σειρά ετών, τόσο προς το μέγεθος, όσο και ως προς τη θέση. Ωστόσο, κατά τα έτη αυτά εισέπραττε κανονικά ενισχύσεις που αντιστοιχούσαν στα δηλωθέντα αγροτεμάχια. Η ένσταση που υπέβαλε στον ΟΠΕΚΕΠΕ, επί της οποίας επισυναπτόταν τοπογραφικό διάγραμμα όπου εμφανιζόταν η ορθή θέση του αγροτεμαχίου, δεν έγινε αποδεκτή, καθώς ο Οργανισμός δήλωσε ότι η προθεσμία κατά την οποία είχε τη δυνατότητα να τροποποιήσει την αίτησή του είχε παρέλθει και η περίπτωση του δεν εντάσσεται στα προφανή σφάλματα. Την ίδια απάντηση έλαβε παραγωγός που διαπίστωσε ότι για ένα συγκεκριμένο έτος δηλώθηκε εκ παραδρομής στην αίτησή του έκταση μη επιλέξιμη, με την οποία δεν συνδεόταν με καμία έννομη σχέση αντί του επιλέξιμου αγροτεμαχίου ιδιοκτησίας του⁵⁷. Ομοίως, ο ΟΠΕΚΕΠΕ δεν αποδέχθηκε μεταγενέστερα αιτήματά των αναφερομένων περί διόρθωσης των χαρτογραφικών κωδικών και ένταξης εκτάσεων στις αιτήσεις τους, επικαλούμενος εγκυκλίους του που αναφέρουν ότι κατά τη διαδικασία επιβολής ενστάσεων δεν γίνονται αποδεκτά αιτήματα που αφορούν σε μεταβολή γεωμετρικών στοιχείων των εκτάσεων⁵⁸.

⁵⁶ ΦΥ 215325/2016.

⁵⁷ ΦΥ 223027/2016.

⁵⁸ ΦΥ 223539/2017, 215329/2016.

Τέλος, η καταχώριση εσφαλμένων χαρτογραφικών κωδικών επί της αίτησης ενιαίας ενίσχυσης έτους 2012 στοίχισε στον παραγωγό το σύνολο της πληρωμής της στο πλαίσιο της δράσης «Βιολογική Γεωργία». Σημειώνεται ότι στην ίδια εκμετάλλευση έγινε επιτόπιος έλεγχος κατά το έτος 2015 από τον οποίο δεν προέκυψαν ευρήματα, καθώς οι χαρτογραφικοί κωδικοί των αγροτεμαχίων που είχαν ενταχθεί στη δράση, δηλώθηκαν ορθώς στην αίτηση ενιαίας ενίσχυσης του συγκεκριμένου έτους ενίσχυσης. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απάντησε ότι η περίπτωση δεν δύναται να ενταχθεί σε αυτές των «προφανών σφαλμάτων» κατά τις οποίες είναι δυνατή η τροποποίηση των στοιχείων της αίτησης, διότι τα αγροτεμάχια της αίτησης του 2012 δεν βρίσκονται χωρικά στην ίδια ή όμορη αυτή ενότητα με τα αγροτεμάχια της αίτησης του 2015 και διαφοροποιούνται σε σχήμα και έκταση. Επίσης, η αλλαγή αυτή αντιβαίνει στις δεσμεύσεις του προγράμματος Βιολογικής Γεωργίας, το οποίο δεν επιτρέπει αλλαγές στα αγροτεμάχια τα οποία εντάσσονται στο πρόγραμμα⁵⁹.

Διαπιστώσεις - προτάσεις

Στις παραπάνω περιπτώσεις οι παραγωγοί διαμαρτυρήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη διότι υπέστησαν κυρώσεις, μείωση ενισχύσεων ή στέρηση δικαιωμάτων ενίσχυσης λόγω παραλείψεων ή σφαλμάτων αβλεψίας κατά την διαδικασία υποβολής των αιτήσεων. Δήλωσαν στην Αρχή ότι δεν υπήρξε παρατυπία υπό την έννοια της μη τήρησης κανόνων ή δόλος από την πλευρά τους και είναι σε θέση να αποδείξουν ότι τα αγροτεμάχια για τα οποία τους επιβλήθηκαν κυρώσεις κατέχονται νομίμως από τους ιδίους και είναι επιλέξιμα. Θεωρούν λοιπόν ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να επιτρέψει την τροποποίηση των εσφαλμένων αιτήσεων τους και αφού εξετάσει τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζουν και ενδεχομένως προβεί σε επιτόπιο έλεγχο να τους απαλλάξει από τις ποινές.

Εν προκειμένω, πρέπει να σημειωθεί ότι η εσφαλμένη υποβολή των αιτήσεων ενιαίας – βασικής ενίσχυσης δεν επηρεάζει μόνο τις πληρωμές των παραγωγών στο πλαίσιο των συγκεκριμένων καθεστώτων, αλλά και τη συμμετοχή τους σε προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, όπως λ.χ. τη Δράση της Βιολογικής Γεωργίας⁶⁰ ή της «Δά-

⁵⁹ ΦΥ 209780/2015.

⁶⁰ ΦΥ 209780/2015.

σωση Γεωργικής Γης»⁶¹, λόγω διασταυρωτικών μηχανογραφικών ελέγχων που διεξάγονται στο πλαίσιο των δράσεων με τις αιτήσεις ενιαίας – βασικής ενίσχυσης.

Ο ΟΠΕΚΕΠΕ με εγκυκλίους οδηγίες του, εντάσσει τους χαρτογραφικούς κωδικούς των αγροτεμαχίων, στα στοιχεία της αίτησης που δεν επιδέχονται διόρθωσης μέσω διοικητικής πράξης, ανεξάρτητα από το αν η εκμετάλλευση έχει ενταχθεί σε δείγμα ελέγχου ή όχι⁶². Ειδικότερα δε, σε ό,τι αφορά τα σφάλματα που εντοπίζονται μετά από έλεγχο τηλεπισκόπησης, ο ΟΠΕΚΕΠΕ επισημαίνει⁶³ ότι, εάν κατά τον επιτόπιο έλεγχο διαπιστωθεί πως κατά το στάδιο της υποβολής των αιτήσεων **ο παραγωγός υπέδειξε το αγροτεμάχιο σε λάθος θέση σε σχέση με την πραγματική,** δεν μπορεί να γίνει καμία ενέργεια, καθώς η λάθος υπόδειξη του αγροτεμαχίου **δεν θεωρείται προφανές σφάλμα** που μπορεί να διορθωθεί μετά από ένσταση. Σε έγγραφό του προς την Αρχή επικαλείται το άρθρο 14 του Καν (ΕΕ) 1122/2009 άρθρο 14⁶⁴, και το άρθρο 15 του Καν(ΕΕ) 809/2014 που αναφέρει ότι «3. ... Εάν η αρμόδια αρχή έχει ήδη ενημερώσει τον δικαιούχο για περιπτώσεις μη συμμόρφωσης στην ενιαία αίτηση ή στην αίτηση πληρωμής ή εάν έχει ειδοποιήσει τον δικαιούχο για την πρόθεσή της να διενεργήσει επιτόπιο έλεγχο ή εάν ο επιτόπιος έλεγχος αποκαλύψει τυχόν περιπτώσεις μη συμμόρφωσης, δεν επιτρέπονται τροποποιήσεις σύμφωνα με την παράγραφο 1 για τα αγροτεμάχια που αφορούν οι περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.».

Αναφορικά με τη διόρθωση των αιτήσεων σε περιπτώσεις που έχουν λάβει χώρα «προφανή σφάλματα», η ενωσιακή νομοθεσία προβλέπει τα ακόλουθα: Σε ό,τι αφορά το καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης, ο **Καν (ΕΚ) αριθ. 1122/2009 άρθρο 21** ορίζει ότι: «...Με την επιφύλαξη των άρθρων 11 έως 20, η αίτηση ενίσχυσης μπορεί να διορθωθεί οποιαδήποτε στιγμή μετά την υποβολή της, σε περιπτώσεις προφανών σφαλμάτων που αναγνωρίζονται από την αρμόδια αρχή...».

Διευκρινήσεις επί του όρου «**προφανές σφάλμα**» δόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έγγραφο εργασίας της με αριθμό AGR 49533/2002⁶⁵. Σύμφωνα με τις

⁶¹ ΦΥ 206692/2015.

⁶² Ενδεικτικά, «Οδηγίες διόρθωσης προφανών σφαλμάτων μέσω διοικητικών πράξεων και υποβολής εκπροθέσεων Ε.Α.Ε.» αρ. πρωτ. 66590/07-09-2018.

⁶³ Δελτίο Τύπου ΟΠΕΚΕΠΕ από 28-03-2015.

⁶⁴ «3. Εάν η αρμόδια αρχή έχει ήδη ενημερώσει τον γεωργό για παρατυπίες στην ενιαία αίτηση ή εάν έχει ειδοποιήσει τον γεωργό για την πρόθεσή της να διενεργήσει επιτόπιο έλεγχο και ο εν λόγω επιτόπιος έλεγχος αποκαλύψει παρατυπίες, **τροποποιήσεις** σύμφωνα με την παράγραφο 1 **δεν επιτρέπονται** για τα αγροτεμάχια που αφορούν οι παρατυπίες.».

⁶⁵ «Σχετικά με τα προφανή λάθη σύμφωνα με το άρθρο 12 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2419/2001 της Επιτροπής».

οδηγίες της Επιτροπής, πέραν των λαθών που επισημαίνονται μετά από απλή εξέταση της αίτησης, **στα προφανή δύναται να ενταχθούν σφάλματα που εντοπίζονται μετά από επισταμένο έλεγχο του φακέλου, όταν λ.χ. υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ των πληροφοριών που αναγράφονται στην αίτηση και των υποβληθέντων δικαιολογητικών ή των χαρτών που συνδέονται με την αίτηση.** Τα σφάλματα που προκύπτουν μετά από διασταυρωτικούς ελέγχους δεν μπορούν να θεωρηθούν αυτόματα ή συστηματικά ως προφανή. Ωστόσο, δεν πρέπει να αποκλειστεί η πιθανότητα ένταξης σφάλματος σε αυτή την κατηγορία **ακόμη και όταν αυτό δεν υποδείχθηκε από τον ίδιο τον παραγωγό, αλλά εντοπίστηκε μετά από διασταυρωτικούς ελέγχους με άλλες βάσεις δεδομένων και αφορά σε ανακριβή αναγραφή ή ταυτοποίηση χαρτογραφικών αναφορών,** όπως λ.χ. αναγραφή του χαρτογραφικού κωδικού γειτονικού αγροτεμαχίου λόγω εσφαλμένης ανάγνωσης του χάρτη. Τέλος, σε αυτήν την κατηγορία μπορούν να υπαχθούν σφάλματα ακόμη και όταν εντοπίζονται στο πλαίσιο επιτόπιων ελέγχων υπό την προϋπόθεση διεξαγωγής συμπληρωματικών ελέγχων.

Μετά την μεταρρύθμιση της ΚΑΠ το 2013, στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης, ο ορισμός του προφανούς σφάλματος ενσωματώθηκε στο **άρθρο 4 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 809/2014** που αναφέρει ότι «...**Οι αιτήσεις ενίσχυσης, οι αιτήσεις στήριξης ή αιτήσεις πληρωμής και τυχόν δικαιολογητικά έγγραφα που παρέχει ο δικαιούχος μπορούν να διορθώνονται και να προσαρμόζονται ανά πάσα στιγμή μετά την υποβολή τους σε περιπτώσεις προφανών σφαλμάτων** τα οποία αναγνωρίζει η αρμόδια αρχή βάσει συνολικής αξιολόγησης της συγκεκριμένης περίπτωσης και **υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος ενήργησε καλή την πίστι.** Η αρμόδια αρχή δύναται να αναγνωρίζει προφανή σφάλματα μόνον εφόσον μπορούν να διαπιστωθούν απευθείας στο πλαίσιο τυπικού ελέγχου των στοιχείων που περιλαμβάνονται στα έγγραφα τα οποία αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο...».

Το ερώτημα εάν, με την ενσωμάτωση της έννοιας «προφανές σφάλμα» στον εκτελεστικό κανονισμό περιορίζονται οι συνθήκες υπό τις οποίες είναι δυνατή η διόρθωση των αιτήσεων απασχόλησε τον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή (υπόθεση 417/2015/NF)⁶⁶ στον οποίο αναφέρθηκε σωματείο παραγωγών. Οι προσφεύγοντες υποστήριξαν

⁶⁶ <https://www.ombudsman.europa.eu/en/decision/en/71398>.

ότι το άρθρο 4 του Καν (ΕΕ) 809/2014 με το οποίο καθορίζονται οι όροι που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να είναι δυνατή η διόρθωση «προφανών σφαλμάτων» επί των αιτήσεων, επιβάλλει υπέρμετρα διοικητικά βάρη («accessive administrative burdens») στους γεωργούς και περιορίζεται η διακριτική ευχέρεια των κρατών ως προς την ένταξη σφαλμάτων στα προφανή με αποτέλεσμα την αύξηση του κινδύνου επιβολής άδικων κυρώσεων. Η Επιτροπή δήλωσε ότι δεν υπήρξε κάποια ουσιαστική μεταβολή στον ορισμό του «προφανούς σφάλματος» με την αλλαγή του καθεστώτος κατά το 2013. Η διευκρίνιση του όρου στον νομοθετικό πλαίσιο κρίθηκε σκόπιμη προκειμένου να δοθεί μία σαφέστερη και νομικά δεσμευτική ερμηνεία αυτού και να μειωθεί ο κίνδυνος εσφαλμένης ερμηνείας από τα κράτη – μέλη. **Η Επιτροπή δεν είχε πρόθεση να περιορίσει τον αριθμό των περιπτώσεων υπό τις οποίες τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν κάποιο σφάλμα ως προφανές**⁶⁷.

Ενώ το άρθρο 4 Καν (ΕΕ) 809/2014 αναφέρεται σε διόρθωση προφανών σφαλμάτων οποιαδήποτε στιγμή, ο ΟΠΕΚΕΠΕ σε εγκύκλιες οδηγίες του έχει ορίσει καταληκτικές προθεσμίες για την υποβολή αιτημάτων διόρθωσης προφανών σφαλμάτων μέσω διοικητικών πράξεων – ενστάσεων. Ενδεικτικά για το έτος 2018 ως προθεσμία υποβολής ορίστηκε, με την υπ' αριθμόν 66590/07-09-2018 εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ, η 31^η-01-2019⁶⁸, ενώ για το έτος 2015 η 01^η-02-2016⁶⁹. Ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε το ζήτημα εγγράφως στον Οργανισμό, ο οποίος απάντησε ότι έκρινε σκόπιμο τον ορισμό συγκεκριμένων καταληκτικών ημερομηνιών υποβολής αιτημάτων διόρθωσης προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του Οργανισμού και η τήρηση των προθεσμιών των πληρωμών των ενι-

⁶⁷ «... 15. The Commission stated that its understanding of the concept of obvious errors, and the cases in which such errors may be recognised by Member State administrations, had not changed with the latest CAP reform. Prior to the reform, the adjustment of obvious errors in aid applications was provided for in a Commission Regulation [10], which was subject to a Commission interpretative note[11]. In the note, the Commission gave guidance to the Member States on what could be considered as obvious errors. Several Member States were, however, found not to apply the concept of obvious errors correctly. This led to “financial corrections” and, in the Commission’s view, presented a risk for the EU budget.16. As a consequence, the Commission decided to change the wording of the provision on corrections and adjustments of obvious errors with its Implementing Regulation in order to put in place a clearer and legally binding provision. It was not the intention of the Implementing Regulation to reduce the number of cases in which Member States may recognise obvious errors. Rather, it aimed at clarifying the concept of obvious errors and the conditions under which Member States may recognise obvious errors so as to decrease the risk of an incorrect interpretation and application of this concept by the Member States.

⁶⁸ «Οδηγίες διόρθωσης προφανών σφαλμάτων μέσω διοικητικών πράξεων και υποβολής εκπρόθεσμων Ε.Α.Ε.» αρ. πρωτ. 66590/07-09-2018.

⁶⁹ Υπ' αριθμ. 134564/18-12-2015 έγγραφο του ΟΠΕΚΕΠΕ.

σχύσεων, που σύμφωνα με τον άρθρο 75 του Καν(ΕΕ) πραγματοποιούνται από την 1^η Δεκεμβρίου έως τις 30 Ιουνίου του επομένου ημερολογιακού έτους.

Στις ίδιες εγκυκλίους, γίνεται προσπάθεια κατηγοριοποίησης των σφαλμάτων με διάκριση μεταξύ πεδίων της αίτησης για τα οποία επιτρέπονται διορθώσεις (π.χ. ποικιλία φυτικού κεφαλαίου, «συνιδιοκτησία») και πεδίων όπου δεν επιτρέπονται αλλαγές (π.χ. χαρτογραφικό υπόβαθρο, καλλιέργεια κ.λπ.). Ωστόσο, **η ομαδοποίηση αυτή λειτουργεί περιοριστικά και δεν συνάδει με το σκεπτικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το οποίο η απόφαση για τη χρησιμοποίηση ή όχι της έννοιας προφανές σφάλμα εξαρτάται από το σύνολο των γεγονότων και περιστάσεων στις οποίες εντάσσεται κάθε περίπτωση ξεχωριστά.**

Από τη διατύπωση του άρθρου 4 Καν (ΕΕ) 809/2014 και του άρθρου 21 του Καν (ΕΚ) αριθ. 1122/2009 προκύπτει ότι πρόθεση του ενωσιακού νομοθέτη δεν είναι η επιβολή κυρώσεων σε παραγωγούς που υπέπεσαν σε σφάλματα αβλεψίας κατά την συμπλήρωση των αιτήσεων. Εξάλλου, **οι διατάξεις των Κανονισμών 1122/2009 (αρ. 14) και 809/2014 (αρ. 15)** περί απαγόρευσης τροποποίησης στοιχείων των αιτήσεων κατόπιν ελέγχων στην εκμετάλλευση τις οποίες επικαλείται ο ΟΠΕΚΕΠΕ για να μην επιτρέψει διορθώσεις, αναφέρονται αποκλειστικά σε περιπτώσεις που έχουν διαπιστωθεί «παρατυπίες» («irregularities») ή μη συμμόρφωση («non-compliance») οι οποίες ορίζονται ως οποιαδήποτε **περίπτωση μη τήρησης των κανόνων** που αφορούν τη χορήγηση της συγκεκριμένης ενίσχυσης (Κανονισμός 1122/2009). Όμως, είναι σαφές ότι οι περιπτώσεις μη τήρησης κανόνων διαχωρίζονται από τα προφανή σφάλματα. Τέλος, η θέσπιση καταληκτικών προθεσμιών για την υποβολή αιτημάτων διόρθωσης προφανών λαθών δεν συνάδει με τις προαναφερθείσες ενωσιακές διατάξεις που αναφέρονται σε δικαίωμα που ασκείται ανά πάσα στιγμή⁷⁰.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι σε άλλα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο όρος «προφανές σφάλμα» ερμηνεύεται πιο διασταλτικά από ό,τι στην Ελλάδα και με τρόπο που προσεγγίζει περισσότερο το πνεύμα των οριζόμενων στους Κανονισμούς καθώς και τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως εκφράστηκαν με το προαναφερθέν έγγραφο της⁷¹.

⁷⁰ «... may be corrected and adjusted at any time after their submission in cases of obvious errors.», άρθρο 4 Καν(ΕΕ) 809/2014.

⁷¹ We would consider the following list to be obvious errors: Mistakes due purely to a clerical error, which are obvious during a simple examination of the claim (such as a box not filled in or missing information); Incorrect statistical

Συνεπώς, θα πρέπει να είναι επιτρεπτή η διόρθωση ανθρώπινων λαθών που έγιναν κατά την υποβολή των αιτήσεων ενίσχυσης μετά από επί της ουσίας εξέταση σχετικών αιτημάτων και από εκτίμηση κάθε περίπτωσης ξεχωριστά **σε όλα τα πεδία των αιτήσεων ενίσχυσης**, οποιαδήποτε χρονική στιγμή, σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τα σαφώς οριζόμενα στους Κανονισμούς.

information; 44 Mistakes found as a result of conflicting information, which is clear during a more in-depth examination (manual or computerised) of the claim, which compares information, including supporting documentation, such as maps, sent to us in the same claim; Mistakes in calculations; Anomalies involving field numbers or references which we find during cross checking of the claim with databases such as the field identification system; and Figures reversed (for example, farm survey number 169 instead of 196). We will not apply penalties for obvious errors if we are satisfied that you have acted in good faith and there is no risk of fraud. You can amend obvious errors at any time but such errors do take time to resolve and can lead to substantial delays to your payment. You should make sure that you complete your application form completely and accurately and avoid errors. Not all mistakes can be described as obvious errors and may result in penalties being applied to your payment. The Regulations maintain that the farmer is responsible for the claim and is expected to take steps to ensure that the claim is accurate, even where an agent is involved. (2016 Guide to the Basic Payment Scheme – Department of Agriculture and Rural Development) <http://niopa.qub.ac.uk/bitstream/NIOPA/2821/1/2016-guide-to-the-basic-payment-scheme.pdf>

14.5.2 ERRORI PALESI Gli errori palesi, ai sensi dell'articolo 4 del Regolamento di esecuzione (UE) n. 809/2014, sono errori di compilazione della domanda compiuti in buona fede dal richiedente che possono essere individuati agevolmente durante un controllo amministrativo delle informazioni indicate nella domanda di aiuto o di pagamento. Possono essere rilevati dal funzionario istruttore o dal richiedente, che ne deve dare comunicazione via PEC all'Amministrazione competente. Si considerano errori palesi: - gli errori di compilazione della domanda conseguenti a errata o incompleta compilazione del fascicolo aziendale che risultano evidenti in base ad un esame minimale di una domanda (codice statistico o bancario errato); - gli errori di compilazione della domanda conseguenti a campi o caselle non riempiti o informazioni mancanti; - gli errori derivanti da verifiche di coerenza (informazioni contraddittorie) tra domanda e documentazione allegata; - gli errori causati dalle non corrette trascrizioni dei numeri di identificazione o di riferimento, che sono evidenziati durante il controllo incrociato tra la domanda e le banche dati (ad esempio cifre invertite; errori nel numero di sezione/foglio o nel riferimento del comune nel registro catastale; numero di una particella limitrofa, risultante da un errore di lettura della mappa; numero di mappa nuovo, conseguente a frazionamento/soppressione di particelle). La domanda di riconoscimento di errore palese deve essere presentata tramite PEC all'Amministrazione competente, che ne valuta l'ammissibilità e, qualora ne ricorrano le condizioni, autorizza la presentazione della domanda di correzione. La domanda di correzione di errore palese deve essere presentata con le modalità di cui ai paragrafi 14.2 e 14.3: - dopo la data di chiusura delle presenti disposizioni attuative, previa autorizzazione da parte del Responsabile del procedimento; - dopo la concessione del contributo, previa autorizzazione da parte dell'Organismo Pagatore Regionale. Il richiedente può presentare solo una domanda di correzione di errore palese per ciascuna domanda di aiuto o di pagamento. L'errore palese può essere riconosciuto solo fino all'erogazione del pagamento richiesto. MISURA 3 "Regimi di qualità dei prodotti agricoli e alimentari" SOTTOMISURA 3.1 – "Sostegno alle nuove adesioni ai regimi di qualità" OPERAZIONE 3.1.01 "Sostegno agli agricoltori e alle associazioni di agricoltori che partecipano per la prima volta ai regimi di qualità" "...g) Se entenderá como error manifiesto cuando se dé alguno los siguientes supuestos: — Errores de naturaleza puramente administrativa, que resulta evidente al examinar someramente una solicitud de ayuda (errores aritméticos, cambio de dígitos o cifras invertidas en la transcripción de los datos de parcelas). — Errores detectados como resultado de una comprobación de la coherencia, es decir, información contradictoria entre información contenida en la solicitud y la documentación aportada, o bien con los compromisos suscritos con anterioridad. — Error en la declaración de la parcela como consecuencia de la identificación de parcelas, al haber declarado una parcela colindante o próxima, en vez de la explotada por el agricultor. — Errores al haberse producido la descarga automática de parcelas agrícolas, y aunque se encontraban en la explotación agraria en el año anterior, este año ya no forman parte de la misma...")CONSEJERÍA DE MEDIO AMBIENTE Y RURAL, POLÍTICAS AGRARIAS Y TERRITORIO ORDEN de 27 de enero de 2017 por la que se regulan los procedimientos para la solicitud, tramitación y concesión de las ayudas del régimen de pago básico, otros pagos directos a la agricultura, así como derivados de la aplicación del programa de desarrollo rural y actualización de los registros de explotaciones agrarias de Extremadura, operadores-productores integrados, operadores ecológicos y general de la producción agrícola de ámbito nacional, campaña 2017/2018. (2017050009)).

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Διόρθωση των σφαλμάτων επί των αιτήσεων ενίσχυσης ανά πάσα στιγμή και για όλα τα πεδία αυτών εφόσον αποδεικνύεται μετά από σχετικούς ελέγχους ότι η λανθασμένη καταχώρηση οφείλεται σε ανθρώπινο σφάλμα που δεν υποκρύπτει δόλο.

Αστοχίες στο χαρτογραφικό υπόβαθρο

Τα κράτη μέλη οφείλουν να επικαιροποιούν το χαρτογραφικό υπόβαθρο στο οποίο στηρίζεται η ψηφιοποίηση των αγροτεμαχίων βάσει ορθοφωτογραφιών κάθε τρία με πέντε έτη. Ο αριθμός των αναφορών που έχει περιέλθει στον Συνήγορο του Πολίτη, από τις οποίες προκύπτει ότι η απώλεια ενισχύσεων συνδέεται με αστοχίες του χαρτογραφικού υποβάθρου, δεν είναι ικανός ώστε να εξαχθεί κάποιο γενικευμένο συμπέρασμα αναφορικά με την ποιότητα αυτού. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν στην παρούσα, δεδομένου ότι δημιούργησαν εμπλοκή στη διαδικασία χορήγησης των ενισχύσεων και ενδεχομένως είναι ενδεικτικές ενός γενικότερου ζητήματος.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Τον Ιανουάριο του 2016 παραγωγός πληροφορήθηκε μέσω της ένωσης ότι ελαιοτεμάχιο που είχε δηλώσει στην ΕΑΕ έτους 2015, για πρώτη φορά στο πλαίσιο των καθεστώτων ενίσχυσης, εμφανίζετο στους χάρτες του ΟΠΕΚΕΠΕ ως μη επιλέξιμο, χωρίς να του δοθούν περαιτέρω διευκρινίσεις. Υπέβαλε «ένσταση επιλεξιμότητας» επί της οποίας επισύναψε έγγραφο του Δασαρχείου περί τελεσιδικίας πράξης χαρακτηρισμού επί του οποίου βεβαιωνόταν ότι η αίτηση δεν χαρακτηριζόταν πλέον ως δασική. Τον Μάιο του 2016 η Νομαρχιακή Μονάδα του ΟΠΕΚΕΠΕ τον πληροφόρησε ατύπως ως προς την απόρριψη της ένστασής του και του επέδειξε ορθοφωτοχάρτη σε ηλεκτρονική μορφή που απεικόνιζε το αγροτεμάχιο με θαμνώδη βλάστηση χωρίς τα ελαιόδενδρα. Σύμφωνα με τον παραγωγό, ο χάρτης απεικόνιζε το αγροτεμάχιο πριν το έτος 2009 κατά το οποίο φυτεύτηκαν τα δέντρα. Εξέφρασε στην Αρχή τη δυσαρέσκειά του, τόσο για την μη χορήγηση έγγραφης αιτιολογημένης απάντησης επί της ένστασής του, όσο και για τις απαντήσεις στις αιτιάσεις που έλαβε από την πλευρά των υπαλλήλων του Οργανισμού, όπως ότι έχει απολέσει τις προθεσμίες και ότι δεν ευθύνονται για τη χρήση μη επικαιροποιημένων χαρτών. Μετά από εκτεταμένη αλληλογραφία, ο ΟΠΕΚΕΠΕ απάντησε στον Συνήγορο του Πολίτη, ότι η ένσταση επιλεξιμότητας του παραγωγού απορρίφθηκε, διότι εκ παραδρομής ελήφθη υπόψη μόνο η έκταση του αγροτεμαχίου που ενέπιπε και προσδιόριζε ευρύτερη έκταση με θαμνώδη βλάστηση όπως εμφανίζονταν σε παλαιότερο έτος. Σε ανταπόκριση του εγγράφου του Συνηγόρου του Πολίτη η ένσταση επανεξετάστηκε, ωστόσο η αποδοχή της απαιτεί

την έκδοση τίτλου δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης και το σύνολο των περιπτώσεων όπου προκύπτει ανάγκη τροποποίησης των σχετικών τίτλων που απονεμήθηκαν κατά το έτος 2015 λόγω νέων ή συμπληρωματικών δεδομένων εξετάζεται στο πλαίσιο της οδηγίας του ΟΠΕΚΕΠΕ με αριθμό 66524/10-08-2017, σε πανελλαδικό επίπεδο και όχι εξατομικευμένα. Αναμένεται επανυπολογισμός των δικαιωμάτων, ώστε τα αποτελέσματα εκδίκασης της ένστασής του να υλοποιηθούν⁷².

Επίσης, παραγωγός υπέβαλε εκπρόθεσμα λόγω ανωτέρας βίας αίτηση βασικής ενίσχυσης για το έτος 2015, η οποία κατά το συγκεκριμένο έτος αποτελούσε και αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης. Η αίτηση έγινε αποδεκτή και καταχωρήθηκε στο σύστημα του ΟΠΕΚΕΠΕ, όμως η αντίστοιχη πληρωμή δεν πραγματοποιήθηκε και δεν εκδόθηκε τίτλος δικαιωμάτων. Η πληροφόρηση που λάμβανε στην συνέχεια ο αναφερόμενος από την ΕΑΣ και τον ΟΠΕΚΕΠΕ ήταν αντικρουόμενη, καθώς αρχικά του ανακοινώθηκε ότι η πληρωμή καθυστερεί, αλλά δεν υπάρχει κάποιο κώλυμα και εν συνεχεία ότι το κτήμα δηλώθηκε σε διαφορετική θέση και βρίσκεται σε δασική έκταση. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε στον ΟΠΕΚΕΠΕ ότι οι χαρτογραφικοί κωδικοί που δηλώθηκαν στην αίτηση βασικής ενίσχυσης 2015 ταυτίζονταν με αυτούς που είχαν δηλωθεί κατά τα προηγούμενα έτη, χωρίς να προκύψει οποιοδήποτε πρόβλημα με τις ενισχύσεις. Ο Οργανισμός απάντησε ότι επί της εκπρόθεσμα υποβληθείσα αίτησης δηλώθηκαν αγροτεμάχια που ενέπιπταν σε ενότητες αναφοράς⁷³ που είχαν χαρακτηριστεί κατόπιν φωτοερμηνείας ως μη επιλέξιμες. Λόγω του εκπρόθεσμου της υποβολής, ο παραγωγός απώλεσε την προθεσμία υποβολής της ένστασης επιλεξιμότητας που είχε οριστεί (01-02-2016). Έτσι δεν του χορηγήθηκαν δικαιώματα. Μετά από έγγραφο της Αρχής, ο ΟΠΕΚΕΠΕ επανεξέτασε το αίτημα και τα αγροτεμάχια εντάχθηκαν σε επιλέξιμη ενότητα. Αναμένεται η απονομή δικαιωμάτων σε μεταγενέστερο στάδιο. Σημειώνεται ότι το ζήτημα ήταν γενικότερο στην περιοχή της Κέρκυρας. Το Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων απάντησε σε σχετικό ερώτημα (862/05-09-2016) ότι τα ελαιόδεντρα της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Κέρκυρας, λόγω της εφαρμοζόμενης τοπικής καλλιεργητικής πρακτικής, έχουν ιδιαίτερα μεγάλο ύψος και πυκνότητα, με αποτέλεσμα να

⁷² ΦΥ 229037/2017.

⁷³ Τα αγροτεμάχια αναφοράς (ενότητες) ακολουθούν φυσικά όρια ή άλλου τύπου μόνιμα όρια. Σχεδιάζονται με βάση ορθοφωτοχάρτες και περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την κάλυψη γης, την επιλεξιμότητα των εκτάσεων και τα αντίστοιχα επιλέξιμα εμβαδά.

εμφανίζονται συχνά στις δορυφορικές εικόνες με δασική ή παρόμοια υφή. Εξαιτίας αυτής της ιδιαιτερότητας κατά την ψηφιοποίηση του χαρτογραφικού υποβάθρου του ΟΠΕΚΕΠΕ, περιοχές, οι οποίες έχουν κάλυψη με ελαιόδεντρα χαρακτηρίστηκαν σε ορισμένες περιπτώσεις ως δασικές⁷⁴.

Τέλος, παραγωγός προσέφυγε στην Αρχή κατά της απόρριψης αιτήματός του για διόρθωση σφάλματος επί της αίτησης ενιαίας ενίσχυσης που είχε ως συνέπεια την μη καταβολή του συνόλου της ενίσχυσης του έτους 2014 αλλά και του έτους 2015, λόγω της επιβολής κυρώσεων. Ο αναφερόμενος τυγχάνει συγκύριος κατά 50% ενός αγροτεμαχίου που μέχρι και το έτος 2012 καλλιεργείτο και συμμετείχε στο καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης, στο σύνολό του. Το επόμενο έτος κατασκευάστηκε από τον συνιδιοκτήτη του αγροτεμαχίου πάρκο φωτοβολταϊκών συστημάτων που κατέλαβε το δυτικό τμήμα της έκτασης και η καλλιέργειά περιορίστηκε στο ανατολικό τμήμα του αγροτεμαχίου. Εκ παραδρομής, στην αίτηση ενιαίας ενίσχυσης του 2014 δηλώθηκε ως καλλιεργούμενο το δυτικό τμήμα του αγροτεμαχίου αντί του ανατολικού. Όπως ισχυρίζεται ο παραγωγός, οι χάρτες που του επιδείχθηκαν κατά την υποβολή της αίτησης ήταν προγενέστεροι της κατασκευής των φωτοβολταϊκών, γεγονός που συνέβαλε στην εσφαλμένη καταχώρηση. Το σφάλμα εντοπίστηκε μετά από έλεγχο τηλεπισκόπησης και επιβλήθηκαν κυρώσεις που επέφεραν σημαντικότερη οικονομική ζημία στον αναφερόμενο. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απέρριψε τόσο σχετικό αίτημα του παραγωγού, όσο και την σύσταση της Αρχής για ένταξη της περίπτωσης στα προφανή σφάλματα που δεν υποκρύπτουν δόλο, ώστε να διορθωθεί η αίτηση ενίσχυσης και να μην επιβληθούν κυρώσεις. Επίσης, δεν έγινε αποδεκτή πρόταση της Αρχής για την διενέργεια επιτόπιου ελέγχου διότι ο Οργανισμός ενέταξε την περίπτωση στα λάθη που αφορούν τον τύπο της καλλιέργειας τα οποία δεν μπορούν να θεωρηθούν ως προφανή. Επισήμανε, επιπλέον ότι ο παραγωγός είχε προβεί στο ίδιο σφάλμα και κατά το έτος 2013 και σφάλματα που επαναλαμβάνονται δεν δύναται να αναγνωριστούν ως προφανή. Επιπρόσθετα, η αποδοχή της πρότασης της Αρχής θα απαιτούσε τροποποίηση της Αίτησης Ενιαίας Ενίσχυσης του παραγωγού για τα έτη 2013 και 2014 κατόπιν επανέλεγχου της νέας πλέον αίτησης. Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της επικαιροποίησης του Συστήματος αναγνώρισης αγροτεμαχίων, ο ΟΠΕΚΕΠΕ δήλωσε ότι βάσει της

⁷⁴ ΦΥ 237291/2017.

ευρωπαϊκής νομοθεσίας υποχρεούται να το ενημερώνει κάθε πέντε χρόνια⁷⁵.

Τέλος, επισημαίνεται ότι σε Ειδική Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, για την Ελλάδα, αναφέρεται ότι ο οργανισμός πληρωμών, έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες τα τελευταία χρόνια, ούτως ώστε να καταγράψει σωστά τους νόμιμους βοσκότοπους. Ωστόσο, δεν διέθετε τα απαραίτητα κρατικά κονδύλια για να επικαιροποιήσει το υπόβαθρο στο σύνολό του με τις πλέον πρόσφατες διαθέσιμες πληροφορίες. **Επομένως, το έτος 2015 οι αρχές έπρεπε να υπολογίσουν τα δικαιώματα βασικής ενίσχυσης βάσει φωτογραφιών που ανάγονταν χρονικά στο 2008 για πάνω από το ήμισυ των σχετικών εκτάσεων. Μέχρι το 2017, είχαν καταστεί διαθέσιμες πιο πρόσφατες ορθοφωτογραφίες, αλλά το 33% αυτών που αφορούσαν γεωργικές εκτάσεις δεν είχε επικαιροποιηθεί⁷⁶.** Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί της προσαρμογής της Ελλάδας στο τρίτο πρόγραμμα οικονομικής στήριξης της Ελλάδος (Ιούλιος του 2018), ο ΟΠΕΚΕΠΕ ανανέωσε τους ορθοφωτοχάρτες με τις πιο πρόσφατες εικόνες, ως προαπαιτούμενο της συμφωνίας⁷⁷.

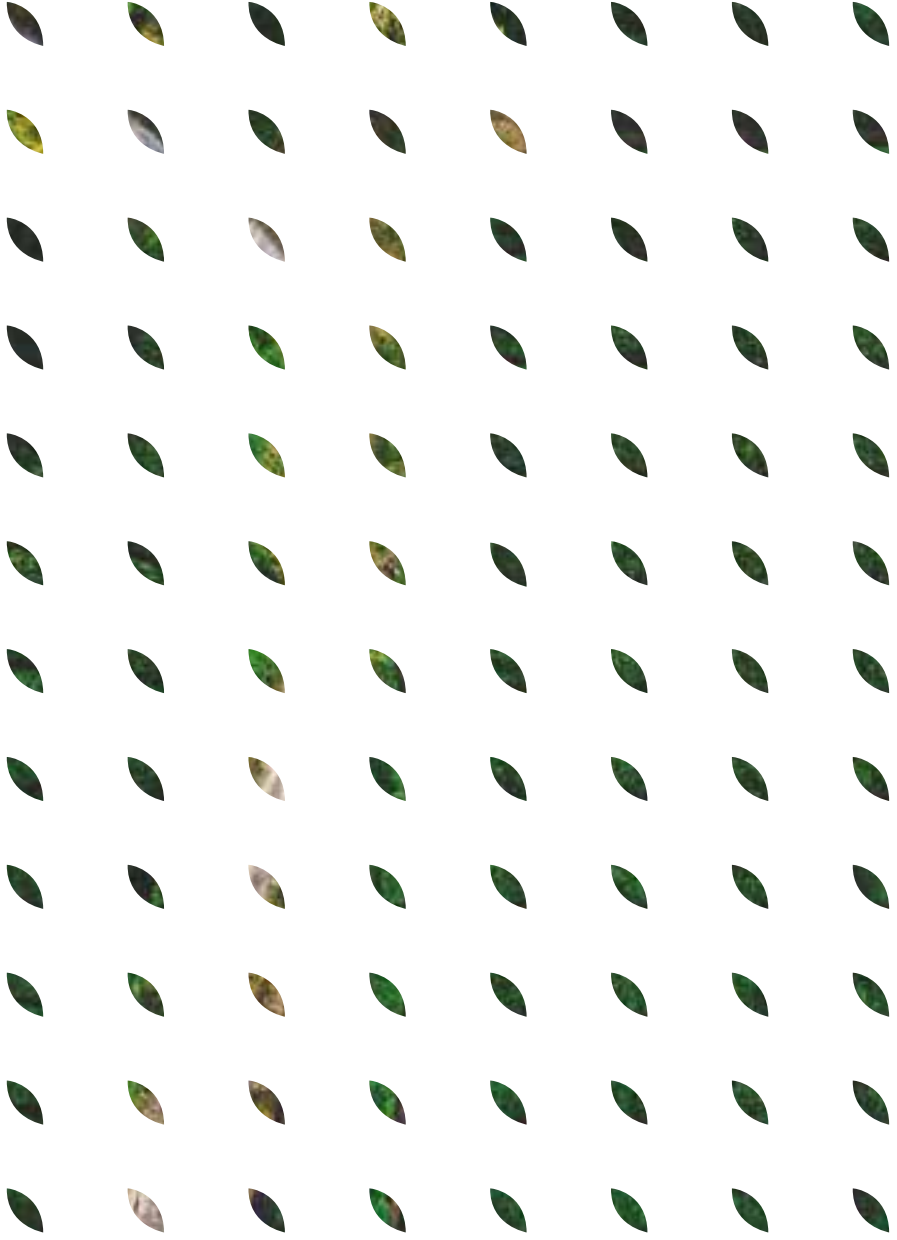
Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Έμφαση στην εξέταση ενστάσεων με άμεση διεξαγωγή επιτόπιων ελέγχων σε υποθέσεις που συνδέονται με ερμηνεία χαρτογραφικού υποβάθρου.

⁷⁵ ΦΥ 210859/2015.

⁷⁶ <https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=45158> Ειδική έκθεση αριθ. 10/2018: Καθεστώς βασικής ενίσχυσης για τους γεωργούς – σε καλό δρόμο από άποψη λειτουργίας, με περιορισμένη όμως συμβολή στην απλούστευση, τη στόχευση και τη σύγκλιση των επιπέδων ενίσχυσης.

⁷⁷ «...On agriculture, with the view to limiting the risk of financial corrections relating to direct aid, the Greek Payment Authority of Common Agricultural Policy Aid Schemes (ΟΠΕΚΕΠΕ) has updated 100% of the orthophoto maps with the most recent imagery and digitised and updated the corresponding reference parcel boundaries and eligible areas. In order to do this the relevant department has been strengthened with the necessary specialised staff (technicians, agronomists and surveyors)...» Compliance Report ESM Stability Support Programme for Greece, Fourth Review July 2018, EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE GENERAL ECONOMIC AND FINANCIAL AFFAIRS https://www.consilium.europa.eu/media/36299/compliance_report_4r_2018-06-20-docx.pdf.

7

Δήλωση βοσκότοπων – επιλεξιμότητα εκτάσεων

Η καθυστέρηση της προσαρμογής της Ελλάδας στα οριζόμενα από την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την απόδοση του χαρακτηρισμού «μόνιμος βοσκότοπος» σε εκτάσεις, είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων στην χώρα μας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ειδικότερα, ενώ το άρθρο 2 του Καν (ΕΚ) 1120/2009⁷⁸ δεν περιλαμβάνει τα δάση στη γη που χαρακτηρίζεται ως «μόνιμος βοσκότοπος» η εθνική νομοθεσία, αναγνώριζε το δικαίωμα βοσκής, υπό προϋποθέσεις, σε δημόσια δάση (άρθρο 103 του ν.δ. 86/1969)⁷⁹. Λόγω αυτής της διαφοροποίησης στον ορισμό, περιοχές που είχαν το χαρακτήρα δάσους ή δασικής έκτασης δηλώνονταν επί σειρά ετών ως βοσκότοπος στο πλαίσιο του ΟΣΔΕ. Το έτος 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την εκτελεστική απόφαση με αριθμό C(2012)4293/28-06-2012 υποχρέωσε την Ελλάδα να επανακαθορίσει την επιλέξιμη έκταση των βοσκοτόπων και να εκπονήσει σχέδιο δράσης, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, προκειμένου να αναβληθεί η εκτέλεση δημοσιονομικών διορθώσεων για δεκαοκτώ μήνες και το σχετικό ποσό να καταβληθεί σε τρεις ισόποσες δόσεις⁸⁰. **Το Σχέδιο Δράσης έπρεπε να εκπονηθεί και να υποβληθεί ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εντός δύο μηνών από την επίδοση της απόφασης.** Σημειώνεται ότι σύγκλιση της εθνικής νομοθεσίας με την ενωσιακή ως προς τον εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου επιτεύχθηκε με το άρθρο 60 του ν. 4264/2014 το οποίο, τροποποιώντας το άρθρο 103 του ν.δ. 86/1969 όρισε ως βοσκότοπους τις εκτάσεις στις οποίες «...αναπτύσσεται αυτοφυής ή μη βλάστηση, πώδης, φρυγανική ή ξυλώδης με θαμνώδη ή αραιά δενδρώδη μορφή ή και μικτή, οι οποίες δύναται να χρησιμοποιηθούν για βόσκηση αγροτικών ζώων...», σύμφωνα με νεότερο ορισμό που δόθηκε από

78 «...γ. «μόνιμος βοσκότοπος»: η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά για πενταετές ή μεγαλύτερο διάστημα, εξαιρουμένων των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2078/92 του Συμβουλίου, των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με τα άρθρα 22, 23 και 24 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου και των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με το άρθρο 39 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου· για τον σκοπό αυτό, ως «αγρωστώδη ή άλλα πώδη κτηνοτροφικά φυτά» νοούνται όλα τα πώδη φυτά που παραδοσιακά απαντούν στους φυσικούς βοσκότοπους ή συνήθως περιλαμβάνονται στα μείγματα σπόρων προς σπορά βοσκοτόπων ή λιβαδιών στο κράτος μέλος (είτε χρησιμοποιούνται για τη βοσκή ζώων είτε όχι). Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλάβουν τις αροτραίες καλλιέργειες που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι*...».

79 «...1. Το δικαίωμα της βοσκής εις δημόσια δάση, μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις και μη πεδινά χορτολίβαδα, εις τα οποία δεν έχει απαγορευθεί αυτή υπό της δημοσίας δασικής διοικήσεως, και αι εκ της τυχόν εκμισθώσεως α πρόσδοι περιέρχονται εις τας οικείας κοινότητας ή δήμους. Εξαιρούνται τα υπό της διευθύνσεως δημοσίων κτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών ενοικιαζόμενα διά βοσκήν δάση, μερικώς δασοσκεπή λιβάδια και χορτολίβαδα...».

80 C(2012)4293.

τον Καν (ΕΕ) 1307/2013⁸¹.

Στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης, εκτάσεις που συμμετείχαν σε παρελθόντα έτη σε καθεστώς ενισχύσεων χαρακτηρίστηκαν ως μη επιλέξιμες. Παράλληλα, επήλθε οριζόντια μείωση της επιλεξιμότητας των βοσκοτόπων, με την προσθήκη συντελεστή που προσδιορίζει την επιλέξιμη έκταση που λαμβάνεται υπόψη για τη χορήγηση της ενίσχυσης σε σχέση με τη δηλωθείσα στις αιτήσεις ενίσχυσης.

Στο πλαίσιο της οριζόντιας μείωσης της επιλεξιμότητας των εκτάσεων αυτών, εκδόθηκε η απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 22172/12-12-2014, με την οποία ρυθμίστηκε ο τρόπος και οι διαδικασίες κατανομής των επιλέξιμων εκτάσεων των δημόσιων βοσκοτόπων στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις της χώρας που δηλώθηκαν στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχων (ΟΣΔΕ) για το έτος 2014.

Η απόφαση προέβλεπε τη δημιουργία δύο γεωγραφικών ζωνών⁸². Στην πρώτη γεωγραφική ζώνη εφαρμόστηκε ενιαία αναλογική μείωση στο σύνολο των δικαιούχων κτηνοτρόφων, ενώ στη δεύτερη μέγιστος συντελεστής προσαρμογής 9%. Ειδικότερα, για τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που τα εκτατικά δικαιώματα ενιαίας ενίσχυσης 2014 ήταν μεγαλύτερα των 40.000 ευρώ η προσαρμογή των τελικά επιλέξιμων εκτάσεων των βοσκοτόπων δεν μπορούσε να υπερβαίνει το 15%, προκειμένου να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη οικονομική δραστηριότητά τους.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Η εκπόνηση και εφαρμογή του «Σχεδίου Δράσης» είχε σοβαρές οικονομικές συνέπειες σε παραγωγούς που προσέφυγαν στην Αρχή.

⁸¹ «... «μόνιμος βοσκότοπος και μόνιμος λειμώνας», (που αναφέρονται από κοινού ως «μόνιμος βοσκότοπος») νοείται η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά επί πέντε έτη ή περισσότερο μπορεί να περιλαμβάνει άλλα είδη, όπως θάμνους και/ή δένδρα που προσφέρονται για βοσκή, υπό τον όρο ότι επικρατούν τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά, καθώς και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, γη που προσφέρεται για βοσκή και εντάσσεται σε καθιερωμένες τοπικές πρακτικές όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά παραδοσιακά δεν επικρατούν στις εκτάσεις βοσκής...» (άρθρο 4, ορισμοί).

⁸² - Η πρώτη γεωγραφική ζώνη περιλαμβάνει τις περιφερειακές ενότητες Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας, Δράμας, Σερρών, Κιλκίς, Θεσ/κης, Χαλκιδικής, Πέλλης, Ημαθίας, Πιερίας, Κοζάνης, Φλώρινας, Καστοριάς, Γρεβενών, Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, Άρτας, Πρέβεζας, Καρδίτσας, Τρικάλων, Λαρίσης, Μαγνησίας, Φθιώτιδας, Ευρυτανίας, Βοιωτίας, Φωκίδας, Αττικής και Εύβοιας. - Η δεύτερη γεωγραφική ζώνη περιλαμβάνει τις περιφερειακές ενότητες Αργολίδας, Αχαΐας, Αρκαδίας, Ηλείας, Κορινθίας και Μεσσηνίας.

Ειδικότερα⁸³, αναφερόμενος στον Συνήγορο του Πολίτη δεν συμπεριλήφθηκε στους δικαιούχους πληρωμής της εξισωτικής αποζημίωσης του έτους 2013. Η ένσταση κατά των καταστάσεων πληρωμής υποβλήθηκε από τον παραγωγό με μεγάλη χρονική καθυστέρηση, διότι ο ίδιος είχε λάβει τη διαβεβαίωση από τους αρμόδιους φορείς ότι η εμπλοκή αφορά μεγάλο αριθμό κτηνοτρόφων και επρόκειτο να επιλυθεί άμεσα από τη Διοίκηση, χωρίς να απαιτείται κάποια ενέργεια από την πλευρά του. Σύμφωνα με την έγγραφη απάντηση που του απέστειλε ο ΟΠΕΚΕΠΕ τον Δεκέμβριο του 2015, η έκταση του βοσκότοπου που δηλώθηκε στην αίτηση ενιαίας ενίσχυσης 2013 και του είχε κατανεμηθεί από τον αρμόδιο Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης ήταν μη επιλέξιμη στο σύνολό της. Ο παραγωγός διαμαρτυρήθηκε στον Δήμο καθώς σε άλλους αιτούντες απονεμήθηκε έκταση βοσκοτόπων που ήταν 100% επιλέξιμη και έλαβε την απάντηση ότι οι Δήμοι δεν είχαν γνώση της επιλεξιμότητας των βοσκοτόπων που διέθεσαν στους κτηνοτρόφους. Ο Συνήγορος του Πολίτη κάλεσε τον ΟΠΕΚΕΠΕ να επανεξετάσει την υπόθεση του παραγωγού διότι εμφανώς υπήρξε κατάφωρη αδικία εις βάρος του. Ωστόσο, ο Οργανισμός αντέτεινε ότι δεν υπήρχε πλέον περιθώριο, καθώς οι πληρωμές της εξισωτικής αποζημίωσης πραγματοποιούνται όπως ορίζει η τήρηση του Κοινοτικού και Εθνικού θεσμικού πλαισίου και η παρέκκλιση από αυτό θα επέφερε καταλογισμούς. Το ζήτημα, σε κάθε περίπτωση, δεν θα είχε ανακύψει εάν οι Δήμοι είχαν παραλάβει τους προσωρινούς χάρτες του ΟΠΕΚΕΠΕ, ήδη από το έτος 2013, ώστε ο καταμερισμός των εκτάσεων βοσκοτόπων να λάβει χώρα λαμβανομένης υπόψη της επιλεξιμότητας αυτών. Η σχετική δυνατότητα δόθηκε στους ΟΤΑ το επόμενο έτος με την εγκύκλιο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 2023/1 13790/11-09-2014⁸⁴.

Σε άλλη περίπτωση, ο αναφερόμενος δήλωσε στην αίτηση ενιαίας ενίσχυσης 85,58 εκτάρια βοσκότοπου. Όμως, ως επιλέξιμη εκλήφθηκε έκταση 55,58 εκταρίων. Έτσι, η μείωση στην επιλεξιμότητα του βοσκότοπου που δηλώθηκε ήταν της τάξης του 35%, ενώ η υπουργική απόφαση με αριθμό 22172/12-12-2014, προέβλεπε

⁸³ ΦΥ 215340/2016.

⁸⁴ Για τη διευκόλυνση του έργου σας, κατά τη μεταβατική περίοδο του 2014 δύνανται οι ΟΤΑ να χρησιμοποιούν τους προσωρινούς θεματικούς χάρτες στο LPIS – GIS του ΟΠΕΚΕΠΕ, προκειμένου να αξιολογηθεί η κατανομή των βοσκοτόπων για τις ανάγκες της ενιαίας δήλωσης καλλιέργειας – εκτροφής στο ΟΣΔΕ. 2. Οι ΟΤΑ θα προμηθεύονται τους παραπάνω χάρτες από τους αρμόδιους για την περιοχή τους πιστοποιημένους Φορείς Β΄ βαθμού υποβοήθησης των παραγωγών. Τα σχετικά αποσπάσματα χαρτών θα συνοδεύονται από προτεινόμενες σε επίπεδο γεωργών κατανομές με βάση τις επιλέξιμες (για τους σκοπούς κοινοτικών ενισχύσεων) και λοιπές εκτάσεις βοσκοτόπων της περιοχής αρμοδιότητάς του κάθε ΟΤΑ.

για τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που τα εκτατικά δικαιώματα ενιαίας ενίσχυσης 2014 είναι μεγαλύτερα των 40.000 €, ότι η προσαρμογή δεν μπορεί να υπερβαίνει το 15%. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απάντησε σε έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη ότι το ποσοστό της μείωσης υπολογίστηκε με την συνολική αξία των δικαιωμάτων και όχι με την έκταση. Κατά την άποψη της Αρχής, αυτή η ερμηνεία της διάταξης δεν είναι ορθή διότι, αυτή αναφέρεται σε ποσοστιαία πλασματική μείωση της δηλωθείσας έκτασης που εκλαμβάνεται ως επιλέξιμη και όχι σε μείωση της αξίας των εκτατικών δικαιωμάτων. Παρά τις προσπάθειες του Συνηγόρου του Πολίτη, ο ΟΠΕΚΕΠΕ ενέμεινε στην αρχική του θέση⁸⁵.

Ομοίως, κτηνοτρόφος διαμαρτυρήθηκε στην Αρχή καθώς από το έτος 2013 το ύψος της εξισωτικής αποζημίωσης ήταν χαμηλότερο από αυτό που ανέμενε, χωρίς ο ίδιος να γνωρίζει την αιτία της περικοπής. Διαπίστωσε ότι η δηλωθείσα επιλέξιμη έκταση βοσκότοπου στις αιτήσεις ενιαίας ενίσχυσης υπολείπεται αυτής που δηλώνονταν στις αιτήσεις του, γεγονός που προκύπτει από καταστάσεις που είχαν σταλεί από τον αρμόδιο συνεταιρισμό. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ απάντησε σε σχετικό έγγραφο της Αρχής ότι, κατά την προσαρμογή της χώρας στον κοινοτικό ορισμό των επιλέξιμων εκτάσεων βοσκότοπων, κατά το έτος 2013 πραγματοποιήθηκε «απομείωση» της επιλεξιμότητας των εκτάσεων αυτής της κατηγορίας. Ως συνέπεια αυτής της προσαρμογής, η έκταση που δηλώθηκε το έτος 2013 κρίθηκε ως μη επιλέξιμη στο σύνολό της. Όμως, το ποσό που είχε ήδη καταβληθεί ως εξισωτική αποζημίωση δεν αναζητήθηκε, ενόψει της απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 22358/22-12-2014⁸⁶. Το έτος 2014, από την έκταση βοσκότοπου ενενήντα εκταρίων που είχε νοικιάσει από το Δήμο προσμετρήθηκε ως επιλέξιμη, έκταση της τάξης των πέντε εκταρίων.

Διαπιστώσεις

Οι περιπτώσεις που παρατέθηκαν είναι ενδεικτικές των συνεπειών που είχε η καθυστέρηση στην ενσωμάτωση του δικαίου της Ένωσης στο εθνικό. Η διαφοροποίηση

⁸⁵ ΦΥ 213351/2016.

⁸⁶ «Μη υποχρέωση επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών δικαιούχων ενισχύσεων βάσει έκτασης λόγω εφαρμογής του κοινοτικού ορισμού για τα βοσκότοπια».

στον εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου «μόνιμος βοσκότοπος, οδήγησε στην επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων, ανάγκασε τις ελληνικές αρχές να προβούν στη λήψη μέτρων προσαρμογής υπό συνθήκες έντονης χρονικής πίεσης και προκάλεσε οικονομική ζημία και άνιση μεταχείριση στους κτηνοτρόφους.

Επιπλέον, αναδεικνύουν την αναγκαιότητα αντιμετώπισης του χρονίζοντος πλέον προβλήματος της αξιοποίησης, διαχείρισης και διανομής των βοσκήσιμων γαιών στη Ελλάδα. Το ζήτημα αναμένεται να επιλυθεί με την εφαρμογή όσων ορίζονται στο ν. 4351/2015⁸⁷, ο οποίος ικανοποιεί τις απαιτήσεις της ενωσιακής νομοθεσίας ως προς τον εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου βοσκότοπος. Στο πλαίσιο του νόμου προβλέπεται η εκπόνηση «διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης» που ρυθμίζουν το όριο χρήσης των βοσκήσιμων γαιών (σύμφωνα με τις υφιστάμενες και τις προκύπτουσες, συμβατές με τη δασική νομοθεσία και τη βοσκή παράλληλες χρήσεις) και τη βοσκοϊκανότητα της κάθε περιοχής. Οι εκτάσεις καταγράφονται σε Βάση Δεδομένων με την ονομασία «Βοσκήσιμες Γαίες της Ελλάδας» η οποία εξυπηρετεί τις ανάγκες εφαρμογής ενωσιακών και εθνικών προγραμμάτων που σχετίζονται με τη χρήση αυτών.

Η προθεσμία για την εκπόνηση υποβολή και έγκριση των διαχειριστικών σχεδίων των βοσκήσιμων γαιών καθορίστηκε από το άρθρο 4 του ανωτέρω νόμου ως η 31^η-09-2019. Το ίδιο άρθρο προέβλεπε ότι δεν επιτρέπεται η ενεργοποίηση δικαιωμάτων ενίσχυσης για την εν λόγω έκταση, χωρίς την ύπαρξη και εφαρμογή εγκεκριμένου διαχειριστικού σχεδίου βόσκησης. Ωστόσο, με το άρθρου 32 του ν. 4599/2019 δόθηκε νέα προθεσμία μέχρι 31-01-2021 λόγω έλλειψης των απαραίτητων πόρων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, σε παρατηρήσεις του επί του τότε σχεδίου νόμου «Βοσκήσιμες Γαίες Ελλάδας και άλλες διατάξεις» επισήμανε την αναγκαιότητα σύνδεσης της διαδικασίας αποτύπωσης των βοσκήσιμων γαιών με τις διαδικασίες κατάρτισης των δασικών χαρτών⁸⁸. Συγκεκριμένα, διατύπωσε την άποψη ότι το σημαντικότερο ζήτημα που τίθεται με τη ρύθμιση αλλά και τις προγενέστερες αυτής που προέβλεπαν τα διαχειριστικά σχέδια βόσκησης, είναι ότι πέρα από τις επιμέρους διατάξεις που επιτρέπουν την υπό όρους βόσκηση εντός δασικών οικοσυστημάτων δεν υπάρχει σύνδεση με τα γενικότερα ζητήματα διαχείρισης των δασών. Ειδικότερα, για τις εκτάσεις για τις οποίες δεν έχουν εκδοθεί πράξεις χαρακτηρισμού και δεν έχουν κατατεθεί δασικοί

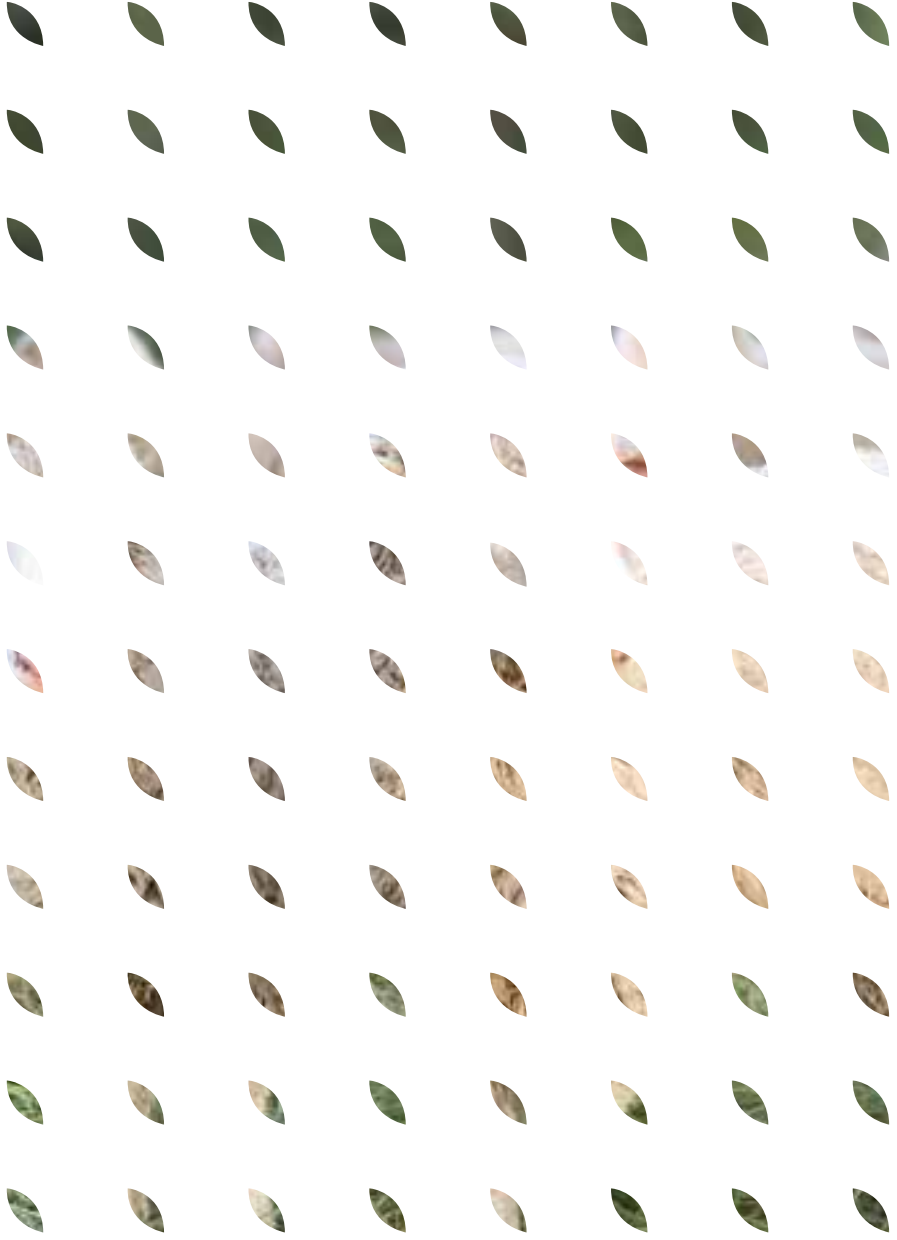
⁸⁷ Βοσκήσιμες γαίες Ελλάδας και άλλες διατάξεις.

⁸⁸ Αρ. πρωτ. Φ 1300.2/43702/2015.

χάρτες, θα συντελεσθεί εκ των προτέρων οιονεί απόδοση συγκεκριμένου χαρακτήρα καθώς οι διαχειριστικές ενέργειες τελικά, θα αποφασίζονται και θα πραγματοποιούνται σε αυτές προτού διευκρινιστεί, με τη νόμιμη διοικητική διαδικασία, ο χαρακτήρας τους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

- **Ορθή και ταχεία ενσωμάτωση του ενωσιακού δικαίου στο εθνικό.**
- **Έγκαιρο και συντονισμένο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που επιφέρει η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην ενωσιακή, στις διοικητικές διαδικασίες χορήγησης ενισχύσεων.**
- **Σύνδεση της διαδικασίας αποτύπωσης των βοσκήσιμων γαιών με τις διαδικασίες κατάρτισης των δασικών χαρτών.**

Έλεγχοι σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις

Ο Συνήγορος του Πολίτη έγινε αποδέκτης της διαμαρτυρίας κτηνοτρόφων οι εκμεταλλεύσεις των οποίων αποτέλεσαν αντικείμενο επιτόπιου ελέγχου του ΟΠΕΚΕΠΕ. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ελέγχεται, μεταξύ άλλων, η τήρηση των κανονιστικών απαιτήσεων για την καλή μεταχείριση των ζώων, η θέση της σταυλικής εγκατάστασης, η σήμανση, ο αριθμός, η ηλικία και το φύλο των ζώων και η συμφωνία των υπάρχοντων ζώων, κατά την ημέρα του ελέγχου, με το μητρώο κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης και τα στοιχεία της Κτηνιατρικής Βάσης Δεδομένων. Ο κτηνοτρόφος, ή νόμιμα εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός του, είναι παρών κατά τον έλεγχο και οφείλει, κατά τη διάρκεια αυτού, να έχει συγκεντρωμένο το σύνολο του ζωικού του κεφαλαίου, και να έχει στη διάθεσή του το σύνολο των προβλεπόμενων από το νόμο μητρώων, αρχείων και παραστατικών⁸⁹.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Κτηνοτρόφος, ο οποίος εκτρέφει βοοειδή της «βραχυκεράτικης» φυλής εκλήθη τηλεφωνικά να παραστεί σε επιτόπιο έλεγχο που επρόκειτο να διεξαχθεί σε τέσσερις ημέρες στη κτηνοτροφική του εκμετάλλευση. Δήλωσε ασθένεια και ακολούθως προσκόμισε βεβαίωση δημοσίου νοσηλευτικού ιδρύματος η οποία συνέστηνε την παραμονή του σε κλινήρη κατάσταση επί πενθημέρου. Το έγγραφο χαρακτηρίστηκε από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ως ένσταση επί αποτελέσματος επιτοπίου ελέγχου, στον οποίο ο ίδιος αδικαιολόγητα δεν παρέστη και απορρίφθηκε διότι κρίθηκε ότι ο ενιστάμενος είχε τη δυνατότητα να εξουσιοδοτήσει τρίτο πρόσωπο για να υποδείξει το ζωικό του κεφάλαιο στους ελεγκτές. Έτσι, ο παραγωγός υπέστη κυρώσεις, οι οποίες ήταν καταστροφικές σε ότι αφορά τη βιωσιμότητα της εκμετάλλευσής του, χωρίς να έχει διεξαχθεί ουσιαστικά έλεγχος. Η Αρχή υποστήριξε ότι η πρόβλεψη της εξουσιοδότησης αποτελεί μέτρο διευκόλυνσης του παραγωγού και δε νοείται η επίκλησή του ως αιτιολογία απόρριψης αιτημάτων ανωτέρας βίας. Επιπρόσθετα, η Αρχή τόνισε ότι δεν τίθεται θέμα μη συνεργασίας του κτηνοτρόφου κατά τη διάρκεια του ελέγχου ή αδικαιολόγητης μη προσέλευσης του. Ο Οργανισμός απήντησε ότι οι αιτιάσεις του αναφερόμενου δεν στοιχειοθετούν επανεξέταση της υπόθεσης και το πόρισμα της επιτροπής

⁸⁹ Αρ. πρωτ.: 58953/09-08-2018 ΟΠΕΚΕΠΕ ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ 2018 ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ - ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ.

προσβάλλεται μόνο στα αρμόδια δικαστήρια⁹⁰.

Ομοίως η αδυναμία συγκέντρωσης αγελαίων βοοειδών σε δύσβατη περιοχή στο νομό Πρεβέζης κατά τον επιτόπιο έλεγχο θεωρήθηκε ως «άρνηση ελέγχου» από τους ελεγκτές του ΟΠΕΚΕΠΕ. Η ένσταση κατά του αποτελέσματος του ελέγχου απορρίφθηκε⁹¹.

Σε άλλη περίπτωση, το έτος 2016, ο παραγωγός κλήθηκε από Περιφερειακή Διεύθυνση του ΟΠΕΚΕΠΕ Δυτικής Ελλάδος να παραστεί σε επιτόπιο έλεγχο που αφορούσε το έτος ενίσχυσης 2015. Ο ίδιος ισχυρίστηκε ότι ανέμενε στο καθορισμένο σημείο συνάντησης επί τρεις ώρες και οι ελεγκτές του Οργανισμού δεν προσήλθαν. Ακολούθως, ο κτηνοτρόφος διαπίστωσε ότι του παρακρατήθηκε το σύνολο της «εξισωτικής αποζημίωσης» λόγω αδικαιολόγητης μη προσέλευσης στον έλεγχο. Η ένσταση που υπέβαλε δεν έγινε αποδεκτή, καθώς εκτιμήθηκε ότι ο παραγωγός δεν προσκόμισε νεότερα στοιχεία. Ακολούθησε αίτηση θεραπείας του ενδιαφερόμενου και προσφυγή του στον Συνήγορο του Πολίτη. Σε ανταπόκριση σχετικών εγγράφων της Αρχής, ο ΟΠΕΚΕΠΕ έλαβε υπόψη του τα αποτελέσματα επιτόπιου ελέγχου που είχε πραγματοποιηθεί στην εκμετάλλευση για το έτος ενίσχυσης 2016 και έκανε αναγωγή αυτών στο έτος ενίσχυσης 2015. Τα ευρήματα καταχωρήθηκαν στη μηχανογραφική βάση δεδομένων και θα ληφθούν υπόψη στον επόμενο διασταυρωτικό έλεγχο για την πληρωμή των δικαιούχων έτους ενίσχυσης 2015⁹².

Τέλος, παραγωγός υποστήριξε ότι λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών τον Ιανουάριο του 2017 δεν κατέστη εφικτή η συγκέντρωση όλων των ζώων, κατά τη διάρκεια επιτόπιου ελέγχου, από κλιμάκιο του ΟΠΕΚΕΠΕ⁹³. Τα πρακτικά ελέγχου που εστάλησαν από τον Οργανισμό μέσω ταχυδρομείου, παραλήφθηκαν, σύμφωνα με τον αναφερόμενο, τον Μάιο του 2017. Η ένσταση που υπέβαλε τον ίδιο μήνα κατά του ελέγχου απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη, διότι σύμφωνα με το πρακτικό εξέτασης ενστάσεων τα αποτελέσματα του ελέγχου της επιδόθηκαν τον Μάρτιο του ίδιου έτους και είχε παρέλθει η δεκαήμερη προθεσμία υποβολής ενστάσεων που προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις. Στην προκειμένη περίπτωση, ο κτηνοτρόφος είχε θέσει

⁹⁰ ΦΥ 243318/2018.

⁹¹ ΦΥ 215858/2016.

⁹² ΦΥ 236355/2017.

⁹³ ΦΥ 245000/2018.

υπόψη της Αρχής Δελτία Εμβολιασμών ζώων προκειμένου να υποστηρίξει ότι τα βοοειδή που δεν εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο αποτελούσαν μέρος της εκμετάλλευσης.

Διαπιστώσεις – προτάσεις

Στις ανωτέρω περιπτώσεις διαπιστώθηκε απροθυμία από την πλευρά του ΟΠΕ-ΚΕΠΕ να εξετάσει τις αιτιάσεις των αναφερομένων επί της ουσίας, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου οι συνθήκες διεξαγωγής του πρώτου ελέγχου δεν ήταν ευνοϊκές ή ο έλεγχος δεν πραγματοποιήθηκε. Ωστόσο, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η μη καταβολή των ενισχύσεων στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις είναι καταστροφική, καθώς οδηγεί στις περισσότερες περιπτώσεις σε αδυναμία σίτισης των ζώων και θάνατό τους. Ομοίως, πρέπει να συνεκτιμούνται οι ιδιαίτερες συνθήκες εκτροφής των ζώων που χαρακτηρίζονται ως αγελαία⁹⁴ και το έντονο γεωμορφολογικό ανάγλυφο της χώρας μας, παράγοντες που καθιστούν τον περιορισμό τους δυσχερή.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Λόγω των καταλυτικών συνεπειών που επιφέρει η διακοπή της χρηματοδότησης στη σίτιση των ζώων, η Διοίκηση θα πρέπει να προβαίνει στην επιβολή κυρώσεων σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις μόνο κατόπιν διενέργειας ενδεδειγμένου ελέγχου και εφόσον έχει επαληθεύσει την διάπραξη παρατυπιών από την πλευρά των παραγωγών.

⁹⁴ ... β) Αγελαία βοοειδή είναι τα βοοειδή (ανεξαρτήτως βαθμού βελτίωσης) που εκτρέφονται ελεύθερα/εκτατικά και τα οποία είναι δυνατό να σταβλίζονται σε προσωρινές ή μόνιμες εγκαταστάσεις κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Αγελάδες ελευθέρως βοσκήσες είναι τα ενήλικα θηλυκά αγελαία βοοειδή που προορίζονται μόνο για την παραγωγή μοσχαριών κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης και το γάλα τους χρησιμοποιείται μόνο για τη διατροφή των μοσχαριών τους (άρθρο 1, ορισμοί, απόφαση αναπληρωτή Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αρ. 2473/98135/18 (ΦΕΚ 2943 Β'/20-07-2018); Πρόγραμμα ελέγχου και εκρίζωσης της βρουκέλλωσης των βοοειδών και πρόγραμμα επιτήρησης για τη βρουκέλλωση των ιπποειδών γαλακτοπαραγωγής.

9

Απώλεια εισοδηματικών ενισχύσεων κατά τη μετάβαση από το καθεστώς ενιαίας στο καθεστώς βασικής ενίσχυσης

Τα δικαιώματα «ενιαίας ενίσχυσης» που είχαν χορηγηθεί βάσει των Καν (ΕΚ) 1782/2003 και (ΕΚ) 73/2009, έληξαν στις 31-12-2014. Το 2015 χορηγήθηκαν νέα δικαιώματα «βασικής ενίσχυσης» σύμφωνα με όσα δηλώθηκαν από τους γεωργούς στην ενιαία αίτηση ενίσχυσης που υποβλήθηκε, κατά το ίδιο έτος, και εφόσον οι ίδιοι πληρούσαν τις προϋποθέσεις. Μετά τη μετάβαση στο νέο καθεστώς, ο Συνήγορος του Πολίτη έγινε αποδέκτης σειράς αναφορών από παραγωγούς οι οποίοι, ενώ ανέμεναν την καταβολή της επιδότησης, δεν πληρώθηκαν ή έλαβαν μειωμένα ποσά σε σχέση με τα αναμενόμενα. Όπως οι ίδιοι επισημαίνουν, η οικονομική τους ζημία αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό σε έλλειψη έγκαιρης πληροφόρησης για το νέο καθεστώς ενισχύσεων.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Παραγωγοί, που είχαν επιδοτηθεί στο πλαίσιο της ενιαίας ενίσχυσης, δεν έλαβαν τη βασική ενίσχυση παρά το γεγονός ότι τους είχε απονεμηθεί σχετικός τίτλος δικαιωμάτων, διότι το ύψος της πληρωμής τους ήταν κατώτατο του ορίου των 250 ευρώ⁹⁵. Τα δικαιώματα αυτά, μετά από την μη ενεργοποίησή τους για δύο συνεχόμενα έτη, επέστρεψαν στο εθνικό απόθεμα⁹⁶. Οι αναφερόμενοι διαμαρτυρήθηκαν στην Αρχή, αναφέροντας ότι θα έπρεπε να υπάρχει σχετική επισήμανση στον τίτλο δικαιωμάτων που τους κοινοποιήθηκε προκειμένου να μεταβιβάσουν τα χορηγηθέντα δικαιώματά - ή να αυξήσουν την αξία τους μέσω μεταβίβασης - πριν την οριστική απώλειά τους.

Εν προκειμένω, το άρθρο 30 της Κοινής απόφασης των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων – Οικονομικών με αριθμό 262347/2010 σε εφαρμογή του άρθρου 28 του Καν(ΕΕ) 73/2009, όριζε ως ελάχιστο ύψος της ενιαίας ενίσχυσης το ποσό των 200€. Κατά τη μετάβαση από το καθεστώς ενιαίας στο καθεστώς βασικής ενίσχυσης υπήρξε τροποποίηση του κατωτάτου ορίου. Συγκεκριμένα, με το άρθρο 10 της απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθ-

⁹⁵ ΦΥ 212203/2016, 226653/2017, 233655/2017.

⁹⁶ «... Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Καν(ΕΕ) 1307/2013 το εθνικό απόθεμα αναπληρώνεται με ποσά που προκύπτουν από: 1. Δικαιώματα ενίσχυσης, τα οποία δεν συνεπάγονται καταβολές ενισχύσεων επί δύο συναπτά έτη λόγω οποιουδήποτε από τα κατωτέρω:α) μη συμμόρφωσης με τις προϋποθέσεις του ενεργού γεωργού, β) μη τήρησης της ελάχιστης προϋπόθεσης για τη λήψη άμεσων ενισχύσεων, του ποσού των 250 €...» (άρθρο 9 της απόφασης του αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας με αρ. 1930/81861/15 (ΦΕΚ 1691 Β/14-08-2015): Καθορισμός λεπτομερειών εφαρμογής του Καν. (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χορήγηση δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης από το Εθνικό Απόθεμα.

μό 104/7056/15⁹⁷ το όριο αυξήθηκε στα 250 ευρώ, με εξαίρεση τους γεωργούς, των οποίων η έδρα της εκμετάλλευσης βρίσκεται στα μικρά νησιά του Αιγαίου. Για το ζήτημα, η ενωσιακή νομοθεσία και συγκεκριμένα το άρθρο 10 του Καν (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 προβλέπει ότι «1. Τα κράτη μέλη αποφασίζουν τη μη χορήγηση άμεσων ενισχύσεων σε γεωργούς σε μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις: όταν το συνολικό ποσό των ζητούμενων ή των προς καταβολή άμεσων ενισχύσεων προ της εφαρμογής του άρθρου 63 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 για δεδομένο ημερολογιακό έτος **δεν υπερβαίνει τα 100 ευρώ**, όταν η επιλέξιμη έκταση της εκμετάλλευσης την οποία αφορούν οι ζητούμενες ή προς καταβολή άμεσες ενισχύσεις προ της εφαρμογής του άρθρου 65 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 δεν υπερβαίνει το ένα εκτάριο. 2. Προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη η δομή των γεωργικών οικονομιών τους, **τα κράτη μέλη μπορούν να προσαρμόζουν τα κατώτατα όρια** που προβλέπονται στα στοιχεία α) και β) της παραγράφου 1 **εντός των ορίων που παρατίθενται στο παράρτημα IV...». Το κατώτατο όριο** που έχει τεθεί για την Ελλάδα σύμφωνα με το Παράρτημα IV του Κανονισμού είναι τα **400 ευρώ**. Ενόψει της διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στα κράτη μέλη για την προσαρμογή του ελάχιστου ποσού για την καταβολή των ενισχύσεων, δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης του ενωσιακού δικαίου. Ωστόσο, η επιλογή του κατώτατου ορίου που υπερβαίνει αυτό που αρχικά όρισε ο κανονισμός προφανώς δεν συνάδει με τη δομή των ελληνικής γεωργικής οικονομίας που χαρακτηρίζεται από εκμεταλλεύσεις μικρού μεγέθους. Μάλιστα, σύμφωνα με ανακοίνωση του ΟΠΕΚΕΠΕ για την προκαταβολή της βασικής ενίσχυσης του 2018⁹⁸, 52.737 παραγωγοί με δικαιούμενο ποσό βασικής ενίσχυσης μικρότερο των 250 ευρώ δεν επιδοτήθηκαν.

Επίσης, κάτοχοι δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης, αποκλείστηκαν από το καθεστώς βασικής ενίσχυσης λόγω μη υποβολής ή μη καταχώρησης της αίτησης ενιαίας ενίσχυσης του έτους **2013**⁹⁹. Ειδικότερα, το άρθρο 24 του Καν (ΕΕ) αριθ. 1307/2013, προβλέπει ότι «...1. Δικαιώματα ενίσχυσης χορηγούνται στους γεωργούς που δικαιούνται να λάβουν άμεσες ενισχύσεις σύμφωνα με το άρθρο 9 του παρόντος κανονισμού εφόσον: (α) υποβάλουν αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης στο πλαίσιο του κα-

⁹⁷ ΦΕΚ 147 Β/22-01-2015 - Εθνικές επιλογές, διοικητικά μέτρα και διαδικασίες εφαρμογής των άμεσων ενισχύσεων κατ' εκτέλεση του Καν.(ΕΕ) 1307/2013 και του Καν. (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου).

⁹⁸ http://www.opekepe.gr/doc/documents/ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ_ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗΣ_ΕΝΙΑΙΑ_2018.pdf?fbclid=IwAR3Up5p3bTU01xY40-N6oDldY-MaCrahca93ybiE-JYSXt2ITwry_06AmE8.

⁹⁹ ΦΥ 214613/2016.

θεστώτος βασικής ενίσχυσης έως την τελική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων εντός του 2015 που πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 78 πρώτο εδάφιο στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013, εκτός από περίπτωση ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, και (β) είχαν το δικαίωμα να λάβουν ενίσχυση, πριν από τυχόν μείωση ή αποκλεισμό που προβλέπεται στον τίτλο ΙΙ κεφάλαιο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009, σε ό,τι αφορά αίτηση ενίσχυσης για άμεσες ενισχύσεις ή μεταβατική εθνική ενίσχυση ή συμπληρωματικές εθνικές άμεσες ενισχύσεις σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 73/2009 για το 2013...».

Σύμφωνα με εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ το δικαίωμα λήψης ενίσχυσης κατά το έτος 2013 τελεί υπό την προϋπόθεση λήψης αίτηση ενιαίας ενίσχυσης κατά το ίδιο έτος¹⁰⁰. Η προϋπόθεση αυτή όμως δεν αναφέρεται ρητά στο άρθρο 10 της απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 104/7056/2015¹⁰¹. Σημειώνεται δε, ότι το αντίστοιχο άρθρο 24 του Καν(ΕΕ) αριθ. 1307/2013¹⁰², αναφέ-

¹⁰⁰ «...Ι. ΑΜΕΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1. Γεωργοί, που είχαν το δικαίωμα να λάβουν άμεση ενίσχυση το έτος ενίσχυσης 2013 Επιλέξιμοι για κατανομή δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης 2015 θεωρούνται γεωργοί, οι οποίοι το 2013 είχαν δικαίωμα να λάβουν άμεσες ενισχύσεις σε συνδυασμό με αίτηση ενιαίας ενίσχυσης, πριν από τυχόν μείωση ή αποκλεισμό σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους κανόνες επιλεξιμότητας ή τους κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης. Γεωργοί, οι οποίοι το 2013 αιτήθηκαν άμεσες ενισχύσεις ύψους χαμηλότερου των 200 €, πριν από τυχόν μείωση ή αποκλεισμό σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους κανόνες επιλεξιμότητας ή τους κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης, δεν θεωρούνται επιλέξιμοι για την εν λόγω κατηγορία (εξαιρούνται γεωργοί με έδρα τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η υποβολή της ενιαίας αίτησης το έτος αιτήσεων 2013, προκειμένου να επαληθευθούν οι παραπάνω πληροφορίες...» ΟΠΕΚΕΠΕ 3786/23-01-15 Οδηγίες διαδικασίας υποβολής ενιαίας αίτησης ενίσχυσης έτους 2015 & πρώτης χορήγηση δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης και ΟΠΕΚΕΠΕ 62322/9-6-15 ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ - ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΕΤΟΥΣ 2015 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ, ΛΟΙΠΩΝ ΚΑΘΕΣΤΩΤΩΝ & ΜΕΤΡΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΝ. (ΕΕ) 1307/2013 & 229/2013.

¹⁰¹ «...1. Δικαιώματα βασικής ενίσχυσης χορηγούνται στους γεωργούς το έτος 2015, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις του ενεργού γεωργού το έτος ενίσχυσης 2015, εφόσον:(α) υποβάλουν αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης έως την τελική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων 2015, εκτός περιπτώσεων ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, και (β) είχαν το δικαίωμα να λάβουν ενίσχυση, πριν από τυχόν μείωση ή αποκλεισμό, που προβλέπονται στον Τίτλο ΙΙ, Κεφάλαιο 4 του Καν(ΕΚ)73/2009, σε ό,τι αφορά αίτηση ενίσχυσης για άμεσες ενισχύσεις σύμφωνα με τον Καν. (ΕΚ) 73/2009 για το 2013...».

¹⁰² «...Τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν δικαιώματα ενίσχυσης σε γεωργούς που δικαιούνται αμέσως ενισχύσεων κατά το άρθρο 9 του παρόντος κανονισμού, πληρούν τον όρο του στοιχείου α) του πρώτου εδαφίου και α) δεν έλαβαν για το 2013 ενισχύσεις σε συνάρτηση με αίτηση ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσης παραγράφου, οι οποίοι, την ημερομηνία που καθορίζει το κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1122/2009 της Επιτροπής για το έτος υποβολής αιτήσεων 2013... ουδέποτε είχαν ή μίσθωναν δικαιώματα ενίσχυσης σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 73/2009 ή τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 και οι οποίοι υποβάλλουν επαληθεύσιμα αποδεικτικά στοιχεία σύμφωνα με τα οποία, κατά την ημερομηνία που καθορίζει το κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1122/2009 για το έτος υποβολής αιτήσεων 2013, επιδόθηκαν στην εκτροφή ζώων ή παρήγαγαν ή καλλιέργησαν γεωργικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της συγκομιδής, της άμελης, της αναπαραγωγής ζώων και της εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση. Τα κράτη μέλη μπορούν να προσθέσουν τα δικά τους αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια επιλεξιμότητας για την εν λόγω κατηγορία γεωργών όσον αφορά κατάλληλα προσόντα, εμπειρία ή κατάρτιση...».

ρείται σε δικαιούχους («*entitled to receive payments*»)¹⁰³ και όχι λήπτες ενισχύσεων κατά το έτος 2013 και επιτρέπει τη χορήγηση δικαιωμάτων ενίσχυσης σε ενεργούς γεωργούς που κατέθεσαν αίτηση βασικής ενίσχυσης 2015 και ουδέποτε είχαν ή μίσθωναν δικαιώματα ενιαίας ενίσχυσης εφόσον υποβάλλουν επαληθεύσιμα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι, κατά το έτος υποβολής αιτήσεων 2013, επιδόθηκαν στην εκτροφή ζώων ή παρήγαγαν ή καλλιέργησαν γεωργικά προϊόντα. **Επομένως, η προϋπόθεση που θέτει η ενωσιακή νομοθεσία για την άμεση πρόσβαση στο καθεστώς βασικής ενίσχυσης είναι η άσκηση γεωργική δραστηριότητας κατά το έτος 2013 η οποία αποδεικνύεται - όχι όμως αποκλειστικά - με την κατάθεση αίτησης ενίσχυσης.**

Διευκρινίσεις επί του ζητήματος, δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία απεφάνθη ότι παραγωγοί οι οποίοι δεν υπέβαλαν αίτηση ενίσχυσης το 2013, μπορούν να λάβουν δικαιώματα βασικής ενίσχυσης στο πλαίσιο του άρθρου 24.1.β. του κανονισμού 1307/2013, εφόσον **αποδείξουν κατά το διάστημα υποβολής αιτήσεων του έτους 2015** ότι η μη υποβολή της αίτησης ενίσχυσης του έτους 2013 δεν υποβλήθηκε λόγω ανωτέρας βίας. Το ίδιο ισχύει για τις αιτήσεις ενίσχυσης του 2014¹⁰⁴. Σε αυτή την περίπτωση δεν είναι απαραίτητο να τηρηθεί η προθεσμία των δέκα εργασιμών ημερών που προβλέπει το άρθρο 75.2 του Καν (ΕΕ) 1122/2009 για την γνωστοποίηση της ανωτέρας βίας στις αρμόδιες αρχές από την ημέρα που ο γεωργός είναι σε θέση να το πράξει. **Κατά την άποψη της Αρχής, η δυνατότητα επίκλησης ανωτέρας βίας, με μεγάλη χρονική απόκλιση από την περίοδο υποβολής των αιτήσεων ενίσχυσης 2013 ή 2014, θα έπρεπε να έχει επισημανθεί στις εγκυκλίους του ΟΠΕΚΕΠΕ προκειμένου να αποφευχθεί η απώλεια δικαιωμάτων από την πλευρά των παραγωγών.**

Ομοίως, ζήτημα υπήρξε και σε ό,τι αφορά την αξία δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης σε περιπτώσεις μη υποβολής ή μη καταχώρησης της αίτησης ενιαίας ενίσχυσης 2014. Ειδικότερα, το έτος 2014 απετέλεσε έτος αναφοράς για την αξία των δικαιωμάτων που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης. Στην περι-

¹⁰³ «...*they were entitled to receive payments*, before any reduction or exclusion provided for in Chapter 4 of Title II of Regulation (EC) No 73/2009, in respect of an aid application for direct payments, for transitional national aid or for complementary national direct payments in accordance with Regulation (EC) No 73/2009 for 2013...».

¹⁰⁴ DS- CDP-2015 -04 OBSERVATIONS ON THE NOTIFICATIONS DUE BY MEMBER STATES ON 31 JANUARY 2015 PURSUANT TO COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) NO 639/2014.

πτωση αναφοράς που εξετάστηκε από την Αρχή¹⁰⁵, η αίτηση ενιαίας ενίσχυσης έτους 2014 υποβλήθηκε εκπρόθεσμα. Η επίκληση της ανωτέρας βίας δεν έγινε αποδεκτή, με αποτέλεσμα τη μη ενεργοποίηση των δικαιωμάτων και τη μη πληρωμή του δικαιούχου για το συγκεκριμένο έτος. Λόγω μη καταχώρησης της αίτησης τα δικαιώματα βασικής ενίσχυσης που απονεμήθηκαν στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν σημαντικά χαμηλότερης αξίας. Ο Συνήγορος του Πολίτη, εξέφρασε την άποψη ότι, η εθνική¹⁰⁶ και ενωσιακή¹⁰⁷ νομοθεσία, προβλέπουν ότι **κατά τον υπολογισμό της αξίας των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης λαμβάνεται υπόψη η αξία των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης που κατείχε ο γεωργός το έτος 2014 και όχι το ύψος της επιδότησης που έλαβε για το ίδιο έτος**. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ επικαλέστηκε έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ref. Ares (2014)535015-28-02-2014), το οποίο αναφέρει ότι το άρθρο 26, παρ. 3 του Καν(ΕΕ) 1307/2013 απαιτεί την υποβολή από την πλευρά του παραγωγού αίτησης ενιαίας ενίσχυσης του 2014, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η συνολική αξία των δικαιωμάτων ενίσχυσης του (που κατέχει ή νοικιάζει) μπορούν να θεωρηθούν ως ποσό αναφοράς για τους σκοπούς του ίδιου άρθρου. Από αυτό συνάγεται ότι πρέπει να ενεργοποιήσει τουλάχιστον ένα δικαίωμα (ή κλάσμα αυτού) το έτος 2014. Ωστόσο, το εν λόγω έγγραφο αποτελεί εξατομικευμένη απάντηση σε ένα συγκεκριμένο ερώτημα των πορτογαλικών αρχών και όπως φαίνεται δεν κοινοποιείται στις αρχές των υπολοίπων κρατών μελών. Επιπλέον, το ερώτημα δεν έχει περιέλθει εις γνώση της Αρχής και, **όπως επισημαίνεται στο ίδιο**

105 ΦΥ 215234/2016.

106 1. «...: 1. Η αρχική μοναδιαία αξία των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης υπολογίζεται με βάση τις επιλέξιμες εκτάσεις που δηλώνουν οι γεωργοί το 2015 και την αξία των δικαιωμάτων ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών δικαιωμάτων, που κατείχε ο γεωργός το 2014 και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 22, παράγραφος 4, 23 παράγραφος 4 και 25 παράγραφος 4 ως 8 του κανονισμού. 2. Ένας γεωργός θεωρείται ότι κατέχει δικαιώματα ενίσχυσης κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης του για το 2014 εφόσον έως την ημερομηνία αυτή του έχουν χορηγηθεί ή μεταβιβαστεί οριστικώς δικαιώματα ενίσχυσης. Σ' αυτά περιλαμβάνονται και τα εκμισθωμένα σε τρίτο γεωργό δικαιώματα ενιαίας ενίσχυσης...» (άρθρο 14, αρ. 104/7056/15).

107 **3. Ένα σταθερό ποσοστό της αξίας των δικαιωμάτων**, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών δικαιωμάτων, τα οποία ο γεωργός είχε κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του για το 2014 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 73/2009, διαιρείται διά του αριθμού των δικαιωμάτων ενίσχυσης που του χορηγούνται το 2015, μη περιλαμβανομένων εκείνων που χορηγούνται από το εθνικό ή περιφερειακό απόθεμα το 2015. Αυτό το σταθερό ποσοστό υπολογίζεται διαιρώντας το εθνικό ή περιφερειακό ανώτατο όριο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 1 ή το άρθρο 23 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού για το έτος 2015, κατόπιν εφαρμογής της γραμμικής μείωσης που προβλέπεται στο άρθρο 30 παράγραφος 1 ή, κατά περίπτωση, παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού, διά της συνολικής αξίας όλων των δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών δικαιωμάτων στο οικείο κράτος μέλος ή περιοχή για το 2014 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης. Για τους σκοπούς της παρούσης παραγράφου, ένας γεωργός θεωρείται ότι κατέχει δικαιώματα ενίσχυσης κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του για το 2014 εφόσον έως την ημερομηνία αυτή του έχουν χορηγηθεί ή μεταβιβαστεί οριστικώς δικαιώματα ενίσχυσης (άρθρο 26, Καν(ΕΕ) 1307/2013).

το έγγραφο το πλέον αρμόδιο όργανο να προβεί σε οριστική ερμηνεία νόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε άλλη περίπτωση που εξετάστηκε από την Αρχή, ο αναφερόμενος¹⁰⁸, κατά το έτος 2013, εκμίσθωσε τα δικαιώματα ενιαίας ενίσχυσης που κατείχε παράλληλα με αγροτική έκταση στη σύζυγό του, ενώ η τελευταία αίτηση ενιαίας ενίσχυσης που είχε υποβάλει ήταν το έτος 2012. Η αξία των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης που ενοικιάστηκαν κατά το έτος 2013 δεν προσμετρήθηκαν κατά τον υπολογισμό των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης, και για τους δύο παραγωγούς. Αυτό συνέβη διότι τα δικαιώματα που εκμισθώθηκαν κατά το έτος 2014 λήφθηκαν υπόψη κατά τον υπολογισμό της αξίας των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης του ιδιοκτήτη και όχι του μισθωτή¹⁰⁹. Όμως, ο ιδιοκτήτης είχε άμεση πρόσβαση στο καθεστώς βασικής ενίσχυσης διότι, λόγω της εκμίσθωσης του συνόλου των δικαιωμάτων του κατά το έτος 2013, δεν είχε δικαίωμα λήψης ενισχύσεων για το συγκεκριμένο έτος. Ο παραγωγός, όπως στις προαναφερθείσες περιπτώσεις, καταλόγισε **στη Διοίκηση έλλειψη πληροφόρησης ως προς τις σχετικές διατάξεις της ενωσιακής νομοθεσίας που τον οδήγησε στην απώλεια των δικαιωμάτων.**

Σχετικά με το ζήτημα, που απασχόλησε μεγάλο αριθμό παραγωγών, κατατέθηκε στη Βουλή το ερώτημα με αριθμό πρωτ. 3000/31-01-2017. Το Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου του Υπουργείου απάντησε στη Βουλή (αρ. πρωτ. 88/28-02-2017) ότι ο Γενικός Γραμματέας έθεσε το ζήτημα υπόψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ωστόσο το ζήτημα δεν επιλύεται βάσει του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου¹¹⁰. Ακολούθησε η έκδοση της με αριθμό 1630/64709/2017 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που αντικατέστησε το άρθρο 2 της προϋσχύουσας με αριθμό 1930/81861/22-07-2015¹¹¹ και θιγόμενοι γεωργοί έλαβαν δικαιώματα από το

¹⁰⁸ ΦΥ 214296/2016.

¹⁰⁹ 1. Η αρχική μοναδιαία αξία των δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης υπολογίζεται με βάση τις επιλέξιμες εκτάσεις που δηλώνουν οι γεωργοί το 2015 και την αξία των δικαιωμάτων ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών δικαιωμάτων, που κατείχε ο γεωργός το 2014 και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 22, παράγραφος 4, 23 παράγραφος 4 και 25 παράγραφος 4 ως 8 του κανονισμού. 2. Ένας γεωργός θεωρείται ότι κατέχει δικαιώματα ενίσχυσης κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης του για το 2014 εφόσον έως την ημερομηνία αυτή του έχουν χορηγηθεί ή μεταβιβαστεί οριστικά δικαιώματα ενίσχυσης. Σ' αυτά περιλαμβάνονται και τα εκμισθωμένα σε τρίτο γεωργό δικαιώματα ενιαίας ενίσχυσης...» (άρθρο 14, απόφαση Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αρ. 104/7056/15).

¹¹⁰ Ερώτημα 3000/31-01-2017, απάντηση 88/28-02-2017).

¹¹¹ 3. Στο άρθρο 7 συμπληρώνεται παράγραφος (γ) ως εξής: «γ. Γεωργοί, οι οποίοι πληρούν σωρευτικά τις παρακάτω προϋποθέσεις: 1) είχαν ενεργοποιήσει δικαιώματα το έτος 2014 και ταυτόχρονα ήταν αποδέκτες αίτησης ενοίκιασης δικαιωμάτων με γη (μισθωτές), της οποίας οι αντισυμβαλλόμενοι μεταβιβαστές (εκμισθωτές γης και δικαιωμάτων) δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις χορήγησης δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης του άρθρου 24 του Καν(ΕΕ)1307/2013 το

εθνικό απόθεμα. Στην προκειμένη περίπτωση, η πολιτική ηγεσία φαίνεται να εξάντλησε τα περιθώρια επίλυσης του προβλήματος μέσω διαβουλεύσεων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και προκειμένου να διασφαλίσει τα συμφέροντα των παραγωγών προχώρησε σε κανονιστική ρύθμιση.

Τέλος, όπως προκύπτει από πρόταση κανονισμού που έχει αναρτηθεί στο διαδικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η εισοδηματική στήριξη των παραγωγών μέσω δικαιωμάτων ενίσχυσης προβλέπεται να συνεχιστεί μέχρι το έτος 2026. Κατά τη μετάβαση στο νέο καθεστώς, σκόπιμο θα ήταν να εντοπιστούν διατάξεις η εφαρμογή των οποίων ενδέχεται να οδηγήσει σε οικονομική βλάβη των παραγωγών και να ακολουθήσει έγκαιρη σχετική ενημέρωση των ενδιαφερομένων. Παράλληλα, σε περιπτώσεις όπου ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας, να ζητείται η συνδρομή του ειδικού γραφείου κοινοτικού δικαίου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

- Έγκαιρη ενημέρωση των παραγωγών για τροποποιήσεις του κανονιστικού πλαισίου που ενδέχεται να τους προκαλέσουν οικονομική ζημία.
- Ερμηνεία διατάξεων ενωσιακής νομοθεσίας με τη συνδρομή του ειδικού γραφείου κοινοτικού δικαίου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπου αυτό απαιτείται.

έτος ενίσχυσης 2015 και 2) κατέχουν το 2017 δικαιώματα βασικής ενίσχυσης, τα οποία τους χορηγήθηκαν το έτος 2015, χαμηλότερης μοναδιαίας αξίας από τον αντίστοιχο περιφερειακό μέσο όρο του εθνικού αποθέματος 2017.».

10

Κατασχέσεις αγροτικών επιδοτήσεων

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στην Ειδική Έκθεση που εκπόνησε τον **Σεπτέμβριο του 2018, με θέμα «Κατασχέσεις τραπεζικών λογαριασμών για οφειλές προς το Δημόσιο»**¹¹², έθεσε μεταξύ άλλων και το ζήτημα των κατασχέσεων στις αγροτικές ενισχύσεις.

Η Αρχή, στην έκθεση, αναφέρθηκε (α) στην με αριθ. 4765/99 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους περί της διάκρισης μεταξύ ακατάσχετων ενισχύσεων που χορηγούνται προς εκπλήρωση συγκεκριμένου σκοπού και μη προστατευόμενων εισοδηματικών ενισχύσεων, (β) στην απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχετικό ερώτημα περί της νομιμότητας των κατασχέσεων (P-000680/2017 - ASW) και (γ) στην διχογνωμία που εντόπισε μεταξύ των Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Οικονομικών σε ότι αφορά στην αρμοδιότητα ενημέρωσης ως προς την υπαγωγή των αγροτικών ενισχύσεων στο ακατάσχετο.

Μετά την εκπόνηση της έκθεσης, με το **άρθρο 12 του νόμου 4587/2018 (Α/218/24-12-2018)**, προστέθηκε η παράγραφος 5 στο άρθρο 32 του νόμου 4314/2014 που ορίζει ότι: «5. Οι προκαταβολές, οι ενδιάμεσες και οι τελικές πληρωμές που λαμβάνουν οι δικαιούχοι βάσει καθεστώτων στήριξης στα πλαίσια της κοινής αγροτικής πολιτικής, οι οποίες αφορούν: α) τη βασική ενίσχυση, β) την πράσινη ενίσχυση, γ) τις ενισχύσεις που χορηγούνται σε γεωργούς νεαρής ηλικίας, δ) τις ενισχύσεις που χορηγούνται σε μικροκαλλιηργητές, ε) τις συνδεδεμένες ενισχύσεις και στ) την ειδική ενίσχυση βάμβακος του Κανονισμού 1307/2013, δεν κατάσχονται στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, δεν υπόκεινται σε κανενός είδους παρακράτηση και δεν συμψηφίζονται με οφειλές προς το Δημόσιο και οποιονδήποτε φορέα του δημόσιου τομέα, καθώς και προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, μέχρι του ποσού των επτά χιλιάδων πεντακοσίων (7.500) ευρώ ετησίως. Σε περίπτωση επιβολής κατάσχεσης σε τραπεζικές καταθέσεις εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων ως τρίτων, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι πληρωμές των ανωτέρω άμεσων ενισχύσεων, τα πιστωτικά ιδρύματα εξετάζουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την επιβολή της κατάσχεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας.»

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του συγκεκριμένου άρθρου, «...Με την προτεινόμενη ρύθμιση θεσπίζεται η προστασία των άμεσων κοινοτικών ενισχύσεων του Πυλώνα Ι της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) από μέσα αναγκαστικής

¹¹² https://www.synigoros.gr/?i=state-citizen-relations.el.pros_dimosio.130372

εκτέλεσης, παρακρατήσεις και συμψηφισμούς μέχρι του ποσού των 7.500 ευρώ ετησίως ανά δικαιούχο. Η προτεινόμενη νομοθετική ρύθμιση κρίνεται αναγκαία για την διατήρηση της αγροτικής παραγωγικής δραστηριότητας, την ανάπτυξη της υπαίθρου, την αειφόρο χρήση του εδάφους και την απασχόληση στον αγροτικό τομέα, φροντίζοντας παράλληλα την περιβαλλοντική συμβατότητα της γεωργικής δραστηριότητας, αφού η κατάσχεση των ως άνω ενισχύσεων εις χείρας του Δημοσίου ή τρίτων, η παρακράτησή τους και ο συμψηφισμός τους με τυχόν υφιστάμενες οφειλές του δικαιούχου προς το δημόσιο και προς κάθε φορέα του δημοσίου και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, μπορεί αφενός να στερήσουν από τους δικαιούχους τη δυνατότητα να συνεχίσουν την αγροτική οικονομική τους δραστηριότητα και αφετέρου να δυσχεράνουν σημαντικά την άσκηση της βιοποριστικής τους δράσης, θίγοντας έτσι τους επιδιωκόμενους στρατηγικούς στόχους της ΚΓΠ. Σε περίπτωση επιβολής κατάσχεσης σε τραπεζικές καταθέσεις εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων ως τρίτων, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι ως άνω πληρωμές των κοινοτικών επιδοτήσεων, τα πιστωτικά ιδρύματα, οφείλουν να εξετάζουν κάθε φορά, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την εξαίρεση από την κατάσχεση, ήτοι εάν το εμβαζόμενο ποσό προέρχεται από την ως άνω αιτία και εάν το σύνολο των καταβληθέντων ποσών από τις ως άνω επιδοτήσεις δεν έχει υπερβεί το ποσό των 7.500 ευρώ για κάθε δικαιούχο ετησίως. Σημειώνεται ότι η ανωτέρω διάταξη δεν θίγει τις τυχόν υφιστάμενες ρυθμίσεις οφειλών καθώς και τις πάγιες εντολές πληρωμών ή παρακράτησης, οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν...».

Στην προκειμένη περίπτωση, ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζει εν μέρει την ικανοποίηση του για την λήψη του θετικού για τους παραγωγούς μέτρου, διότι το ακατάσχετο όριο των 1.250 ευρώ στις καταθέσεις φυσικών προσώπων σε πιστωτικά ιδρύματα, που προέβλεψε ο ν. 4254/2014, είναι ικανό να καλύψει τις ανάγκες πολιτών που έχουν σταθερό μηνιαίο εισόδημα (μισθωτοί, συνταξιούχοι, ελεύθεροι επαγγελματίες) όχι όμως των παραγωγών: Το αγροτικό εισόδημα, αν και αντανakλά εργασία καθόλη τη διάρκεια του έτους, δεν κατατίθεται σε μηνιαία βάση αλλά σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, όταν καταβάλλονται οι ενισχύσεις ή όταν εισπράττεται το αντίτιμο πώλησης των προϊόντων (συνήθως άπαξ ετησίως). **Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι άρθρο θεσπίζει ακατάσχετο όριο ενιαίο, ανεξαρτήτως ύψους ενίσχυσης, και ως εκ τούτου, δεν λαμβάνει υπόψη του το μέγεθος - και κατά συνέπεια - τις ανάγκες**

της εκάστοτε αγροτικής εκμετάλλευσης. Συνεπώς, δεν εκπληρώνει σε ικανοποιητικό βαθμό τον επιδιωκόμενο από το νομοθέτη σκοπό, που είναι η εξασφάλιση της παραγωγής αγροτικών προϊόντων και η βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο πλαίσιο των στόχων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Επιπρόσθετα, τον Συνήγορο του Πολίτη εξακολουθεί να απασχολεί το ζήτημα της κατάσχεσης της επιδότησης που χορηγείται στο πλαίσιο του Μέτρου 1.3. του ΠΑΑ της Ελλάδας «Ενισχύσεις σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα»¹¹³. Η επιδότηση γνωστή ως «**εξισωτική αποζημίωση**» αποτελεί αντισταθμιστική οικονομική ενίσχυση σε παραγωγούς ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. Εντάσσεται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και συνεπώς, το ζήτημα της νομιμότητας ή μη της κατάσχεσης αυτής εμπίπτει στην εφαρμογή της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 32 του ν. 4314/2014.

Η Αρχή διαπίστωσε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα δεν εντάσσουν την συγκεκριμένη ενίσχυση σε αυτές που προστατεύονται από τις κατασχέσεις. Συγκριμένα, σύμφωνα με έγγραφο πιστωτικού ιδρύματος, η παρ. 1 του άρθ. 32 του ν. 4314/2014, παραπέμπει αποκλειστικά σε επενδυτικά προγράμματα, σε ενισχύσεις δηλαδή έργων, οι οποίες είναι ακατάσχετες μόνο μέχρι την υλοποίηση του έργου (προκαταβολή, ενδιάμεση πληρωμή) ενώ, μετά την ολοκλήρωση αυτού, η τελική πληρωμή μπορεί να κατασχεθεί, σύμφωνα με σχετική γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Οι διατάξεις περί ακατάσχετου δεν δύναται να εφαρμοστούν αναλογικά σε ενισχύσεις που καταβάλλονται στα πλαίσια κάποιου προγράμματος προς κάλυψη δαπάνης ή απώλειας εισοδήματος.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, σε έγγραφο προς τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης εξέφρασε την εξής άποψη σε ότι αφορά στην προστασία της «εξισωτικής αποζημίωσης» από τις κατασχέσεις: Σύμφωνα με το σημείο 25 του προοιμίου του Καν (ΕΕ 1305/2013)¹¹⁴, η παροχή αντισταθμιστικής οικονομικής ενίσχυσης στους γεωργούς και κτηνοτρόφους ορεινών και μειονεκτικών περιοχών αντιστοιχεί σε δράση **ενθάρρυνσης της συνέχισης της γεωργικής χρήσης των γαιών αυτών, στη διατήρηση της υπαίθρου και στην προώθηση αειφόρων γεωργικών συστημάτων ως ένας**

¹¹³ ΦΥ 25661/2019, 254853/2019.

¹¹⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου.

εκ των σκοπών της αγροτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, σύμφωνα με την με αριθμό 1847/51107/2016¹¹⁵ απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Τροφίμων, με την οποία θεσπίστηκε το θεσμικό πλαίσιο και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του μέτρου, η αίτηση στήριξης που αποτελεί παράλληλα και αίτηση πληρωμής, υποβάλλεται ετησίως ταυτόχρονα με την ενιαία αίτηση ενίσχυσης στον ΟΠΕΚΕΠΕ. Οι πληρωμές της ενίσχυσης πραγματοποιούνται σε δύο το πολύ δόσεις εντός της περιόδου από την 1η Δεκεμβρίου έως τις 30 Ιουνίου του επόμενου ημερολογιακού έτους, ενώ δύναται να καταβληθεί προκαταβολή αυτής σε ποσοστό έως 75% (άρθρο 18). Δεδομένου λοιπόν ότι η δράση δεν συνδέεται με την ολοκλήρωση συγκεκριμένου έργου - αλλά την εκπλήρωση συγκεκριμένου αποτελέσματος - δεν δομείται σε προκαταβολή, ενδιάμεση και τελική πληρωμή.

Κατά την άποψη της Αρχής, με την καταβολή της ετήσιας πληρωμής, εκπληρώνεται ο στόχος του νομοθέτη δηλαδή - η συνέχιση της γεωργικής δραστηριότητας στις συγκεκριμένες οριοθετημένες περιοχές - μόνο για συγκεκριμένη παραγωγική περίοδο. Όμως, η ειδική κατηγορία των γεωργών που πληροί τις προϋποθέσεις υποβάλει αιτήσεις πληρωμής και λαμβάνει την ενίσχυση επί σειρά ετών, **με αποτέλεσμα να ενθαρρύνεται η μακροχρόνια παραμονή αυτών σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα και αποτρέπεται η πληθυσμιακή συρρίκνωση της υπαίθρου.** Οι πληρωμές στο πλαίσιο του μέτρου δεν χαρακτηρίζονται ως τελικές - διότι ο σκοπός της δράσης δεν έχει επιτευχθεί πλήρως - αλλά ως καταβολές που αποσκοπούν στη διατήρηση ή συνέχιση του προγράμματος. Συνεπώς, η κατάσχεση της «εξισωτικής αποζημίωσης» θίγει την αποτελεσματικότητα της διάθεσης των πόρων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και ματαιώνει το σκοπό της Δράσης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη αναμένει την ανταπόκριση της πολιτικής ηγεσίας στο έγγραφο του, με την έκδοση **εγκυκλίου από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προς τους εμπλεκόμενους φορείς περί της υπαγωγής της εξισωτικής αποζημίωσης στο ακατάσχετο.**

¹¹⁵ Αριθμ. 1847/51107/16 (ΦΕΚ 1275 Β΄/04-05-2016) : Εφαρμογή του Μέτρου 13 «Ενισχύσεις σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα» του ΠΑΑ 2014 - 2020.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

- **Θέσπιση ακατάσχετου στη βασική ενίσχυση, ως ποσοστό επί της αξίας των δικαιωμάτων της βασικής ενίσχυσης.**
- **Προστασία της εξισωτικής αποζημίωσης από τις κατασχέσεις.**

11

Καθυστέρηση στην εκκίνηση της διαδικασίας ανάκτησης ενισχύσεων

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε τη νομιμότητα της αξίωσης της Διοίκησης για επιστροφή ενίσχυσης που καταβλήθηκε κατά το έτος 1997 στο πλαίσιο του προγράμματος δάσωσης γεωργικών εκτάσεων στο πλαίσιο του Καν (ΕΟΚ) 2080/92 με αιτιολογία την καταστροφή της φυτείας από πυρκαγιά το καλοκαίρι του 1997. Ο αρμόδιος Δασάρχης το έτος 1999 εξέδωσε απόφαση περί επιστροφής της ενίσχυσης χωρίς να έχει προηγηθεί έκδοση και κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου στον αναφερόμενο. Το έγγραφο τελικά εκδόθηκε κατά το έτος 2001 μετά από παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη και κοινοποιήθηκε στον πολίτη μέσω της Αρχής. Η διαδικασία επιστροφής των καταβληθέντων οικονομικών ενισχύσεων διεκόπη για άγνωστους λόγους.

Η Διοίκηση κινητοποιήθηκε εκ νέου κατά το έτος 2016 μετά από ενέργειες του ΟΠΕΚΕΠΕ ο οποίος διαπίστωσε την εκκρεμότητα στο μηχανογραφικό του σύστημα. Το ίδιο έτος μετά από επανεξέταση της υπόθεσης, η απόφαση του Δασάρχη, η οποία εκδόθηκε το 1999, χαρακτηρίστηκε από την ίδια την υπηρεσία που την εξέδωσε ως «πληροφοριακό έγγραφο» και «έναρξη της διαδικασίας έκδοσης της απόφασης δημοσιονομικής διάρθρωσης» και όχι ως «νόμιμος τίτλος είσπραξης». Έτσι, η πράξη καταλογισμού, η απόφαση δηλαδή του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης περί ανάκτησης του ποσού εκδόθηκε κατά το έτος 2017, είκοσι έτη μετά τη καταβολή της ενίσχυσης. Ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε στη Διοίκηση **ζήτημα νομιμότητας τόσο ως προς τη διαδικασία έκδοσης της απόφασης καταλογισμού που εκδόθηκε κατά το έτος 2017 όσο και ως προς την παραγραφή του δικαιώματος της Διοίκησης να αξιώσει την επιστροφή της χορηγηθείσας ενίσχυσης**. Ειδικότερα, η Αρχή επισήμανε ότι δεν ακολουθήθηκε η νόμιμη διαδικασία έκδοσης της απόφασης δημοσιονομικής διάρθρωσης που προβλέπει το άρθρο 28 του ν. 2520/1997. Επίσης, επικαλέστηκε το άρθρο 3 του Καν (ΕΚ) 2988/95 που αναφέρεται σε τετραετή προθεσμία παραγραφής της δίωξης από τη διάπραξη της παρατυπίας αλλά και το άρθρο 121 του ν. 4270/2014 που προβλέπει παραγραφή εντός πενταετίας από την ημερομηνία διαπίστωσης της αχρεώστητης ή παράνομης είσπραξης. Ο Συντονιστής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης απήντησε ότι κατά την άποψή του η απόφαση καθίσταται νόμιμη και ο ίδιος δεν δύναται να προβεί σε ανάκλησή της, ζήτησε ωστόσο τη

γνωμοδότηση του ΟΠΕΚΕΠΕ ως προς τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν σε περίπτωση παραγραφής.

Το αρμόδιο Τμήμα του ΟΠΕΚΕΠΕ απάντησε ότι, εντός της θεσπιζόμενης από τον ν. 4270/2014 πενταετούς προθεσμίας, η Διοίκηση οφείλει όχι μόνο να εκδώσει καταλογιστική πράξη αλλά και να την κοινοποιήσει στο πρόσωπο εις βάρος του οποίου κωρεί ο καταλογισμός. Σύμφωνα με τον Οργανισμό, η απόφαση του Δασάρχη του 1999 που αποτελεί την καταλογιστική πράξη κοινοποιήθηκε εντός πενταετίας από τη διαπίστωση και επομένως δεν τίθεται ζήτημα παραγραφής. Ωστόσο, δεδομένου ότι η πράξη στην οποία αναφέρθηκε ο ΟΠΕΚΕΠΕ, όπως έχει αποδεχθεί και η ίδια η δασική υπηρεσία, **αποτελεί απλά πληροφοριακό έγγραφο** και η απόφαση καταλογισμού εκδόθηκε κατά το έτος 2017 η απαίτηση της Διοίκησης έχει παραγραφεί. Ο αναφερόμενος προτίθεται να στραφεί στις δικαστικές αρχές για την επίλυση του ζητήματος¹¹⁶.

Σε άλλη περίπτωση¹¹⁷, παραγωγός τον Οκτώβριο του 2015 κλήθηκε να επιστρέψει τις ενισχύσεις που έλαβε κατά τα έτη 2011 και 2012, στο πλαίσιο του Μέτρου 144 « Εκμεταλλεύσεις υπό αναδιάρθρωση λόγω μεταρρύθμισης κοινής οργάνωσης αγοράς», διότι κατά παράβαση των υποχρεώσεων κατά το έτος 2012 μεταβίβασε τα δικαιώματα ενίσχυσης που κατείχε και δεν υπέβαλε αίτηση ενιαίας ενίσχυσης. Ο ίδιος απέδωσε την πράξη του σε εσφαλμένη πληροφόρηση που τους παρασχέθηκε από τον γεωπόνο μελετητή αλλά και υπάλληλο του ΟΠΕΚΕΠΕ περί των υποχρεώσεων του στο πλαίσιο του προγράμματος. Οι εθνικές αρχές, εφαρμόζοντας την εθνική νομοθεσία υπολόγισαν τους τόκους από την ημέρα της είσπραξης του ποσού της δεύτερης δόσης θεωρώντας ότι η μη υποβολή της αίτησης ενιαίας ενίσχυσης οφείλεται σε υπαιτιότητα του αναφερόμενου. Συγκεκριμένα, η Γενική Γραμματεία Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων εφήρμοσε το άρθρο 7 της ΚΥΑ 4941/2011¹¹⁸, το οποίο προβλέπει ότι οι τόκοι υπολογίζονται από την επόμενη της επίδοσης της πρόσκλησης, αν όμως αποδεικνύεται ότι ο υπόχρεος γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα της καταβολής οι τόκοι υπολογίζονται από τη ημέρα που εισπράχθηκαν τα ποσά, τα

¹¹⁶ ΦΥ 242613/2018.

¹¹⁷ ΦΥ 216120/2016.

¹¹⁸ Κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών – Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας – Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής – Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αριθμό 4941/2011 (ΦΕΚ 2538 Β' /07-11-2011 - Σύστημα Δημοσιονομικών Διορθώσεων και διαδικασίες ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από Εθνικούς ή Κοινοτικούς πόρους, στα πλαίσια του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδος 2007-2013.).

οποία έχουν καταβληθεί αδικαιολογήτως. Η Αρχή επισήμανε στην υπηρεσία ότι σχετικές ενωσιακές διατάξεις (άρθρο 73, Καν (ΕΚ) 796/2004 και άρθρο 5 Καν (ΕΕ) 65/2011) προβλέπουν τον υπολογισμό τόκων από την κοινοποίηση της υποχρέωσης επιστροφής και όχι από την ημερομηνία είσπραξης τους. Η Διοίκηση απάντησε ότι κατά την άποψη της, η εθνική νομοθεσία δύναται να εξειδικεύει, σεβόμενη την αρχή της αναλογικότητας. Ο Συνήγορος του Πολίτη εμμένει στην άποψή του ότι οι τόκοι θα έπρεπε να υπολογιστούν με βάση την ημερομηνία κοινοποίησης της ατομικής ειδοποίησης, όπως προβλέπει η ενωσιακή νομοθεσία διότι αφενός δεν αποδεικνύεται ότι η είσπραξη της ενίσχυσης αποδίδεται σε δόλο και αφετέρου διότι οι συνέπειες της καθυστέρησης της Διοίκησης στην εκκίνηση της διαδικασίας ανάκτησης της ενίσχυσης δεν θα πρέπει να βαρύνουν τον πολίτη.

Η πολύχρονη καθυστέρηση της Διοίκησης στη λήψη μέτρων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών θίγει την αποτελεσματικότητα της ίδιας της διαδικασίας ανάκτησης και λειτουργεί κατά των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, αφήνει το διοικούμενο έκθετο σε επί μακρόν περίοδο ανασφάλειας δικαίου και αποδυναμώνει το δικαίωμά του να προσκομίσει στοιχεία που αποδεικνύουν τη νομιμότητα της πληρωμής.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Αυστηρή τήρηση των προθεσμιών και των διαδικασιών που προβλέπει ο νόμος από τη Διοίκηση κατά τις διαδικασίες ανάκτησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

12

Διάκριση λόγω ηλικίας στον Κανονισμό Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων και Μέτρων Αγροτικής Ανάπτυξης

Με τον ν. 4443/2016, ο οποίος αντικατέστησε τον προϊσχύοντα ν. 3304/2005 και ενσωμάτωσε στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις των Οδηγιών 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ, θεσπίστηκε το γενικό πλαίσιο ρύθμισης για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, **ηλικίας**, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου στο πεδίο εφαρμογής και κατά τους ορισμούς του εν λόγω νόμου, στον ιδιωτικό, τον δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Παράλληλα, με το άρθρο 14 παρ. 1 του ν. 4443/2016, ο Συνήγορος του Πολίτη ορίστηκε φορέας παρακολούθησης και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού.

Ενδεικτικές περιπτώσεις

Η Αρχή στο πλαίσιο διερεύνησης σχετικής αναφοράς, έθεσε υπόψη του Ελληνικού Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων την άμεση ηλικιακή διάκριση που εισάγεται με τις διατάξεις του αρ. 15, Α.1. και Β.1. του Κανονισμού Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων (ΚΚΟΕ)^{119,120}, καθώς αποκλείει ευθέως από το δικαίωμα ενίσχυσης λόγω ζημιών από απρόβλεπτα ή έκτακτα γεγονότα, τους αγρότες που έχουν υπερβεί το 70^ο έτος της ηλικίας τους τόσο για τις ενισχύσεις για επανόρθωση ζημιών κεφαλαίου, όσο και για τις ενισχύσεις για την απώλεια παραγωγής. Ζήτησε δε τις απόψεις του ΕΛΓΑ επί του θέματος, καθώς και τους ακριβείς λόγους, στη βάση των οποίων δικαιολογείται η συγκεκριμένη παρέκκλιση από την αρχή της απαγόρευσης των ηλικιακών διακρίσεων, κατά τις διατάξεις του ν. 4443/2016. Ο ΕΛΓΑ αιτιολόγησε την διάκριση ως εξής : Α. τα συγκεκριμένα προγράμματα κρατικών οικονομικών ενισχύσεων αφορούν γεωργούς που βρίσκονται σε παραγωγική δραστηριότητα. Β. οι παραγωγοί που λαμβάνουν ενίσχυση, υποχρεούνται να διατηρήσουν το σύνολο της ενισχυθείσας εκμετάλλευσης,

¹¹⁹ ΦΕΚ 1968 Β' /07-06-2017: Ανάθεση στον ΕΛΓΑ της υλοποίησης του προγράμματος κρατικών οικονομικών ενισχύσεων: Μέτρα υπέρ των παραγωγών της χώρας που οι γεωργοκτηνοτροφικές τους εκμεταλλεύσεις ζημιώθηκαν από πυρκαγιές κατά τα έτη 2014, 2015 και 2016.

¹²⁰ «... **Δικαιούχοι των ενισχύσεων για επανόρθωση ζημιών κεφαλαίου και απώλειας παραγωγής**, μπορούν να κριθούν, μεταξύ άλλων, φυσικά πρόσωπα που «1. Δεν έχουν υπερβεί το 70^ο έτος της ηλικίας τους..» και «... **Δικαιούχοι μόνον της ενίσχυσης ανασύστασης του φυτικού κεφαλαίου** δύνανται να κριθούν φυσικά πρόσωπα, εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις: «1. Δεν έχουν υπερβεί το 70^ο έτος της ηλικίας τους...».

για χρονικά διαστήματα ανάλογα του είδους της ζημίας (τρία, πέντε ή 10 έτη), συνεπώς κρίθηκε απαραίτητος ο καθορισμός ανωτάτου ηλικιακού ορίου, ώστε να είναι οι δικαιούχοι σε θέση να αντεπεξέλθουν στις ως άνω μακροχρόνιες υποχρεώσεις τους.

Η Αρχή αντέτεινε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε εγκρίνει το κείμενο του ΚΚΟΕ, αποδεχόμενη το σημείο περί μη ισχύος του ηλικιακού περιορισμού των 70 ετών για την καταβολή ενισχύσεων που αφορούν απώλεια παραγωγής¹²¹.

Ο ΕΛΓΑ δεσμεύτηκε προς επανεξέταση του θέματος, όσον αφορά στην καταβολή ενίσχυσης για απώλεια της ηρτημένης παραγωγής, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας του δικαιούχου, σε επόμενη τροποποίηση της ΚΥΑ του ΚΚΟΕ είτε στις σχετικές αποφάσεις υλοποίησης των νέων προγραμμάτων. Πράγματι, με την υπ' αριθμ. 295/177547 (ΦΕΚ Β', 5984/31-12-2018), που αφορά την υλοποίηση μέτρων υπέρ παραγωγών των οποίων οι εκμεταλλεύσεις ζημιώθηκαν από θεομηνίες την περίοδο Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2017, καταργήθηκε το ανώτατο όριο ηλικίας των 70 ετών, στην αντιστάθμιση ζημιών απώλειας φυτικής παραγωγής.

Επίσης, ο Συνήγορος του Πολίτη, παρεμπιπτόντως διαπίστωσε ότι παραγωγοί αποκλείονται από τη δυνατότητα συμμετοχής τους σε δράσεις στο πλαίσιο του ΠΑΑ της Ελλάδας 2014 – 2020 λόγω υπέρβασης εκ μέρους τους συγκεκριμένου, ανωτάτου ορίου ηλικίας. Ειδικότερα, ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με την υπ' αριθμ. 13158/17¹²² απόφασή του καθόρισε το πλαίσιο εφαρμογής των Δράσεων 4.1.1 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης» και 4.1.3 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ, καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της Ελλάδας 2014 - 2020. Από το μέτρο αποκλείστηκαν παραγωγοί άνω των 61 ετών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 5 της απόφασης, υποψήφιοι δικαιούχοι φυσικά πρόσωπα πρέπει «...1.1. Να έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα και να μην έχουν υπερβεί το 61ο έτος της ηλικίας τους...».

Στο προοίμιο της απόφασης γίνεται μνεία του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης

¹²¹ Υπ' αριθμ. C(2016) 6442 final/3-10-16 έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σχετικό με την έγκριση των κρατικών ενισχύσεων στην Ελλάδα – αριθμός ενίσχυσης SA.45002 (2016/N)- «Κανονισμός Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων»..

¹²² Αριθμ. 13158/17 (ΦΕΚ 4302 Β' /11-12-2017): Καθορισμός πλαισίου εφαρμογής των Δράσεων 4.1.1 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης» και 4.1.3 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της Ελλάδας 2014 - 2020.

της Ελλάδας 2014 - 2020 (ΠΑΑ 2014 - 2020) ¹²³ και ειδικότερα του σημείου 8.2.4 «ΜΟ4 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού (άρθρο 17)» όπως ισχύει κάθε φορά, καθώς και της υπ' αριθ. C (2015) 9170 final/11-12-2015 εκτελεστικής απόφασης της Επιτροπής, για την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας για στήριξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, όπως ισχύει κάθε φορά. Η Αρχή επισήμανε ότι το εν λόγω όριο ηλικίας δεν αναφέρεται στο σημείο 8.2.4 «ΜΟ4 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδος (έκδοση 3,1, Ημερομηνία τελευταίας τροποποίησης 19-12-2017). Συγκεκριμένα, για την ένταξη στη δράση «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης», οι εν δυνάμει δικαιούχοι φυσικά πρόσωπα για να κριθούν επιλέξιμοι για στήριξη πρέπει τουλάχιστον την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης, να έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους και να μην είναι συνταξιούχοι. (σημείο 8.2.4.3.1.6.) Ομοίως, για τη δράση «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος», «...B. Οι εν δυνάμει δικαιούχοι φυσικά πρόσωπα, για να κριθούν επιλέξιμοι για στήριξη πρέπει, τουλάχιστον την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης, να έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και να μην είναι συνταξιούχοι (σημείο 8.2.4.3.3.6)...». Κάλεσε, λοιπόν, την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014 - 2020» (ΠΑΑ) να παραθέσει τις θέσεις της επί του ζητήματος. Η υπηρεσία απάντησε ότι επειδή, από τη στιγμή της υποβολής της αίτησης ένταξης στο υπομέτρο 4.1. μέχρι και την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου μεσολαβεί κατ' ελάχιστο χρονικό διάστημα ενός έτους και στη συνέχεια απαιτείται επί ποινής επιστροφής της δημόσιας οικονομικής ενίσχυσης, η αξιοποίηση της επένδυσης επί πέντε έτη, ετέθη ως ανώτατο ηλικιακό όριο επιλεξιμότητας το 61^ο, προκειμένου να μην δημιουργηθούν προβλήματα επιστροφής των χορηγηθέντων ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων σε αγρότες, οι οποίοι θα συνταξιοδοτηθούν.

Ο Συνήγορος του Πολίτη αντέτεινε ότι (α) δεν υφίσταται υποχρέωση συνταξιοδότησης των αγροτών και διακοπής της δραστηριότητάς τους στο 67^ο έτος, (β) συ-

¹²³ https://www.36Ofunding.gr/sites/default/files/1%CE%B7%20%CE%A4%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7_%CE%A0%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1%20%CE%91%CE%B3%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%91%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%82_2.pdf

νταξιούχοι αγρότες, δύνανται να χαρακτηρίζονται ως «επαγγελματίες αγρότες», εφόσον πληρούν τις υπόλοιπες προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος και (γ) η υπ' αριθ. C(2015)9170 final/11-12-2015 εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής για την έγκριση του προγράμματος δεν προβλέπει ανώτατο ηλικιακό περιορισμό για τη συμμετοχή σε αυτό των εν δυνάμει δικαιούχων φυσικών προσώπων, παρά μόνον θέτει ως προϋπόθεση το να μην έχουν οι δικαιούχοι την ιδιότητα του συνταξιούχου. Πρότεινε λοιπόν την άρση του ηλικιακού ορίου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Την άρση του ανωτάτου ορίου ηλικίας (α) για την καταβολή της ενίσχυσης για απώλεια παραγωγής λόγω απρόβλεπτων ή έκτακτων γεγονότων από τον Κανονισμό Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων, (β) για την ένταξη στις Δράσεις 4.1.1. και 4.1.3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της Ελλάδας 2014 - 2020.

13

Καθυστέρηση στην εκδίκαση αθιευτικών προσφυγών

Ο Συνήγορος του Πολίτη ήδη από το έτος 2006 είχε επισημάνει με πόρισμά του (αρ. πρωτ. 1891/05.2.3/14-06-2006) στον αρμόδιο Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων¹²⁴ την εκτεταμένη χρονική καθυστέρηση στην εκδίκαση των ενδικοφανών προσφυγών κατά των αποφάσεων επιβολής κυρώσεων της αλιευτικής νομοθεσίας¹²⁵. Η Αρχή αναφέρθηκε σε **εκκρεμότητα εξέτασης** ενώπιον του Συμβουλίου Αλιείας ή της Επιτροπής Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών **1.400 προσφυγών**, οι οποίες υπεβλήθησαν από το **1994 έως το 2005**. Η εκκρεμότητα αυτή χαρακτηρίστηκε από την Αρχή ως χαρακτηριστικό δείγμα κακοδιοίκησης, δυσλειτουργίας και μη τήρησης της νομιμότητας¹²⁶. Πρότεινε, λοιπόν, στην πολιτική ηγεσία να εξετάσει το ενδεχόμενο σύστασης και λειτουργίας των τριμελών Συμβουλίων Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών μετά από έκδοση του προεδρικού διατάγματος που ορίζεται στην παρ. 2.5 του άρθρου 9 του ν. 2040/1992¹²⁷. Εκτίμησε επίσης ότι με την παρέμβαση

¹²⁴ Διαδικασία αφαίρεσης ερασιτεχνικής άδειας αλιείας https://www.synigoros.gr/?i=state-citizen-relations.el.atonikes_adeies.18868.

¹²⁵ Το άρθρο 9 του ν. 2040/1992 που αντικατέστησε το άρθρο 11 του ν.δ. 420/1970 προβλέπει την δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών κατά της απόφασης επιβολής κυρώσεων της αλιευτικής νομοθεσίας μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την επίδοσή της.

¹²⁶ «... Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 25 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, το αρμόδιο όργανο οφείλει στην περίπτωση ενδικοφανούς προσφυγής να γνωστοποιήσει στον προσφεύγοντα την απόφασή του το αργότερο μέσα σε 3 μήνες. Πέραν αυτού, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και νομολογία, δεν πρέπει να γίνεται υπέρβαση των ενδεικτικών προθεσμιών πέρα από εύλογα χρονικά όρια, δεδομένου ότι, και όταν οι σχετικές διατάξεις δεν τάσσουν προθεσμία, το διοικητικό όργανο πρέπει να ασκήσει τις αρμοδιότητές του μέσα σε εύλογο χρόνο. 4 Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 63 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, σε περίπτωση που παρέλθει η προθεσμία που τυχόν τάσσει ειδικώς ο νόμος προς έκδοση απόφασης για ενδικοφανή προσφυγή ή, σε περίπτωση που δεν τάσσει τέτοια προθεσμία, αν παρέλθει άπρακτο τρίμηνο από την άσκηση της, το ένδικο βοήθημα της προσφυγής ασκείται κατά της τεκμαιρόμενης από την πάροδο της προθεσμίας, απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής. Με δεδομένο ότι εκκρεμεί η εξέταση ενός εξαιρετικά μεγάλου αριθμού προσφυγών, για κάποιες δε από αυτές η υποβολή τους ανατρέχει σε χρόνο πλέον της δεκαετίας, κρίνουμε ότι αυτό συνιστά γεγονός που αντιβαίνει στην αρχή της χρηστής διοίκησης που πρέπει να διέπει τη διοικητική δράση. Εξάλλου, στην περίπτωση αυτή αποδυναμώνεται το δικαίωμα «του αναφέρεσθαι», όπως αυτό κατοχυρώνεται συνταγματικά (άρθρο 10 Σ). Ακόμη, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, τα μέσα προστασίας του πολίτη που προβλέπονται με την άσκηση ενδικοφανών προσφυγών αποτελούν ένα ξεχωριστό πλαίσιο το οποίο δεν πρέπει να αγνοείται από τη διοίκηση με το πρόσχημα της δυνατότητας επίλυσης της διαφοράς από τα δικαστήρια...».

¹²⁷ 5. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Οικονομικών και Γεωργίας μπορεί να συστασθούν τριμελή Συμβούλια Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών (Σ.Ε.Α.Π.). Με το διάταγμα αυτό ορίζεται ο αριθμός, η έδρα και η περιφέρεια των Συμβουλίων αυτών. Τα Σ.Ε.Α.Π. έχουν ως έργο την εκδίκαση σε πρώτο βαθμό των προσφυγών κατά αποφάσεων που επιβάλλουν χρηματικές ποινές για αλιευτικές παραβάσεις του ν.δ. 420/1970 και του ν. 1740/1987. Τα Σ.Ε.Α.Π. αποτελούνται από: α) έναν εφέτη ή πρωτοδίκη, ως πρόεδρο, β) το λιμενάρχη της οικείας περιφέρειας, γ) τον αρμόδιο υπάλληλο της Υπηρεσίας Αλιείας της έδρας του Συμβουλίου, με τους νόμιμους αναπληρωτές τους. Τα Σ.Ε.Α.Π. συγκροτούνται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας με την οποία ορίζεται και ο εισηγητής των υποθέσεων. Η γραμματειακή υποστήριξη των Συμβουλίων αυτών εξασφαλίζεται από την Εποπτεία Αλιείας της έδρας του Συμβουλίου. Κατά των αποφάσεων των Σ.Ε.Α.Π. ο ενδιαφερόμενος μπορεί μέσα σε τριάντα ημέρες από την επίδοσή της σ' αυτόν, να ασκήσει ενδικοφανή προσφυγή στο Συμβούλιο Αλιείας, εφόσον επιβάλλεται πρόστιμο, σε όλες τις προβλεπόμενες περιπτώσεις, μεγαλύτερο του πενήντα στα εκατό (50%) του προβλεπόμενου ανώτατου όριου προστίμου ή εφόσον επιβάλλεται ποινή αφαίρεσης της άδειας για τριάντα ημέρες σε περιπτώσεις που προβλέπεται αφαίρεση της άδειας μέχρι εξήντα ημέρες ή τουλάχιστο για τρεις μήνες σε περιπτώσεις που προβλέπεται αφαίρεση της άδειας μέχρι δώδεκα μήνες. Κατά των αποφάσεων των Σ.Ε.Α.Π. και του Συμβουλίου Αλιείας επιτρέπεται ουσιαστική προσφυγή στο διοικητικό πρωτοδικείο. Η τυχόν αποδοχή της προσφυγής δεν συνεπάγεται έννομο συμφέρον για τη διεκδίκηση αξιώσεων

του Υπουργού θα πρέπει οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου να προβούν, το ταχύτερο δυνατόν, σε εξεύρεση λύσης επί του θέματος της εκδίκασης των εκκρεμοσών ενδικοφανών προσφυγών.

Η αρμόδια Δ/νση Θαλάσσιας Αλιείας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με το Α.Π. 169485/28-07-2006 έγγραφό της, ενημέρωσε την Αρχή ότι αφενός έχει περατωθεί η επεξεργασία σχεδίου Π. Δ/τος για την εκδίκαση των προσφυγών σε περιφερειακό επίπεδο και αφετέρου έχουν δοθεί οδηγίες για τον προγραμματισμό τακτικών συνεδριάσεων της Επιτροπής Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο χρόνος εκδίκασης αυτών.

Σημειώνεται ότι με το ν. 2647/22-10-1998 η αρμοδιότητα σύστασης τριμελών συμβουλίων εκδίκασης αλιευτικών προσφυγών είχε ήδη διαβιβαστεί στις περιφέρειες¹²⁸ πριν εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα που προβλέπει τη σύσταση των Συμβουλίων.

Παρά τις διαβεβαιώσεις, οι παραπάνω δεσμεύσεις της Διοίκησης περί έκδοσης του προεδρικού διατάγματος μέχρι σήμερα δεν τηρήθηκαν. Μετά από την παρέλευση οκτώ ετών, **το έτος 2014** προκειμένου να υπάρξει αποφόρτιση του Συμβουλίου Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών από τις χιλιάδες προσφυγών που εκκρεμούσαν, με το άρθρο 59 του ν 4235/2014¹²⁹ δόθηκε η δυνατότητα σε όσους έχουν υποβάλει

επί των αλιευτικών εργαλείων και συσκευών που καταστρέφονται ή εκποιοούνται. Μέχρι τη σύσταση και συγκρότηση των ΣΕΑΠ οι αλιευτικές προσφυγές ασκούνται ενώπιον του Συμβουλίου Αλιείας και εξετάζονται από αυτό. 6. Προσφυγές που εκκρεμούν κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στο Συμβούλιο Αλιείας και όσες άλλες υποβληθούν μέχρι την έκδοση του π.δ/τος που προβλέπεται στην παρ. 5 εκδικάζονται από τριμελείς ειδικές επιτροπές, που συνιστώνται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας και αποτελούνται από: α) ένα πάρεδρο του γραφείου νομικού συμβούλου του Υπουργείου Γεωργίας, ως πρόεδρο, β) έναν εκπρόσωπο της Γενικής Διεύθυνσης Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας και γ) έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, με τους αναπληρωτές τους, που προτείνονται από τον αρμόδιο υπουργό. Με την ίδια απόφαση ορίζεται ο αριθμός των επιτροπών και οι εισηγητές των υποθέσεων. Η γραμματειακή υποστήριξη των επιτροπών αυτών εξασφαλίζεται από τη Δ/νση Θαλάσσιας Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας.

128 2. Επίσης μεταβιβάζονται στις Περιφέρειες οι ακόλουθες αρμοδιότητες που ασκούνται σε συναρμοδιότητα, κατά περίπτωση, από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Δημοσίας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Πρόνοιας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών: 12) Η σύσταση τριμελών συμβουλίων εκδίκασης αλιευτικών προσφυγών (άρθρο 9 παρ. 5 του ν. 2040/1992, ΦΕΚ 70 Α΄).

129 Τροποποίηση του Αλιευτικού Κώδικα και άλλες ρυθμίσεις θεμάτων αλιείας: 1. «... Μετά την παρ. 4 του άρθρου 14 του Αλιευτικού Κώδικα (ν.δ. 420/1970, Α΄ 27) προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής: «5. Όσοι έχουν υποβάλει ενώπιον του Συμβουλίου Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών της παρ. 5 του άρθρου 9 του ν. 2040/1992 (Α΄ 70) ενδικοφανή προσφυγή κατά των αποφάσεων επιβολής διοικητικών κυρώσεων για παραβάσεις της αλιευτικής νομοθεσίας, μπορούν να υποβάλουν αίτηση προς την αρχή που επέβαλε τις κυρώσεις αυτές, μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας παραγράφου και να ζητήσουν τη μη εξέταση αυτών και τη μετατροπή των κυρώσεων που επιβλήθηκαν ως ακολούθως: α) Όσον αφορά τις διοικητικές κυρώσεις του χρηματικού πρόστιμου και των ημερών αφαιρέσεως άδειας σκάφους και αφαιρέσεως ατομικής άδειας κυβερνήτη του σκάφους, οι οποίες επιβλήθηκαν σωρευτικά έως τις 31-12-2006, εφόσον καταβληθεί το διοικητικό πρόστιμο που έχει επιβληθεί, διαγράφονται οι ημέρες αφαιρέσεως άδειας σκάφους, καθώς και οι ημέρες αφαιρέσεως ατομικής άδειας του κυβερνήτη του σκάφους, β) Όσον αφορά τις διοικητικές κυρώσεις του χρηματικού

ενδικοφανή προσφυγή κατά των αποφάσεων επιβολής διοικητικών κυρώσεων για παραβάσεις της αλιευτικής νομοθεσίας ενώπιον του Συμβουλίου Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών να υποβάλουν αίτηση εντός εξαμήνου από την έναρξη ισχύος του νόμου, προς την αρχή που επέβαλε τις κυρώσεις αυτές και να ζητήσουν τη μη εξέταση αυτών και τη μετατροπή των κυρώσεων σε ηπιότερες από αυτές που αρχικά προβλέπονταν. Ας σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, ενώπιον του Συμβουλίου Αλιείας **εκκρεμούσε η εκδίκαση 8.500 προσφυγών** για διοικητικούς κυρίως λόγους.

Δώδεκα έτη μετά την σύνταξη του πορίσματος και τέσσερα από τη δημοσίευση του ν 4235/2014, **κατά το έτος 2018** περιήλθε στην Αρχή νεότερη αναφορά με αντικείμενο την καθυστέρηση στην εκδίκαση ενδικοφανούς προσφυγής. Από την απάντηση της Διεύθυνσης Ελέγχου Αλιευτικών Δραστηριοτήτων και προϊόντων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σε έγγραφο της Αρχής προέκυψε ότι στην επιτροπή εκκρεμεί η εκδίκαση **περίπου 9.000 προσφυγών**. Η αρμόδια υπηρεσία ανέφερε ότι αφενός λόγω του τεράστιου όγκου των εισερχομένων προσφυγών και αφετέρου λόγω υποστελέχωσης ο αριθμός των προσφυγών που δύναται να εκδικαστούν είναι σημαντικά περιορισμένος. Η υπηρεσία έχει εισηγηθεί εκ νέου τη θέσπιση αντίστοιχης με το άρθρο 59 του ν. 4235/2014 ρύθμισης, η οποία βρίσκεται στο στάδιο τελικής επεξεργασίας προκειμένου να κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή.

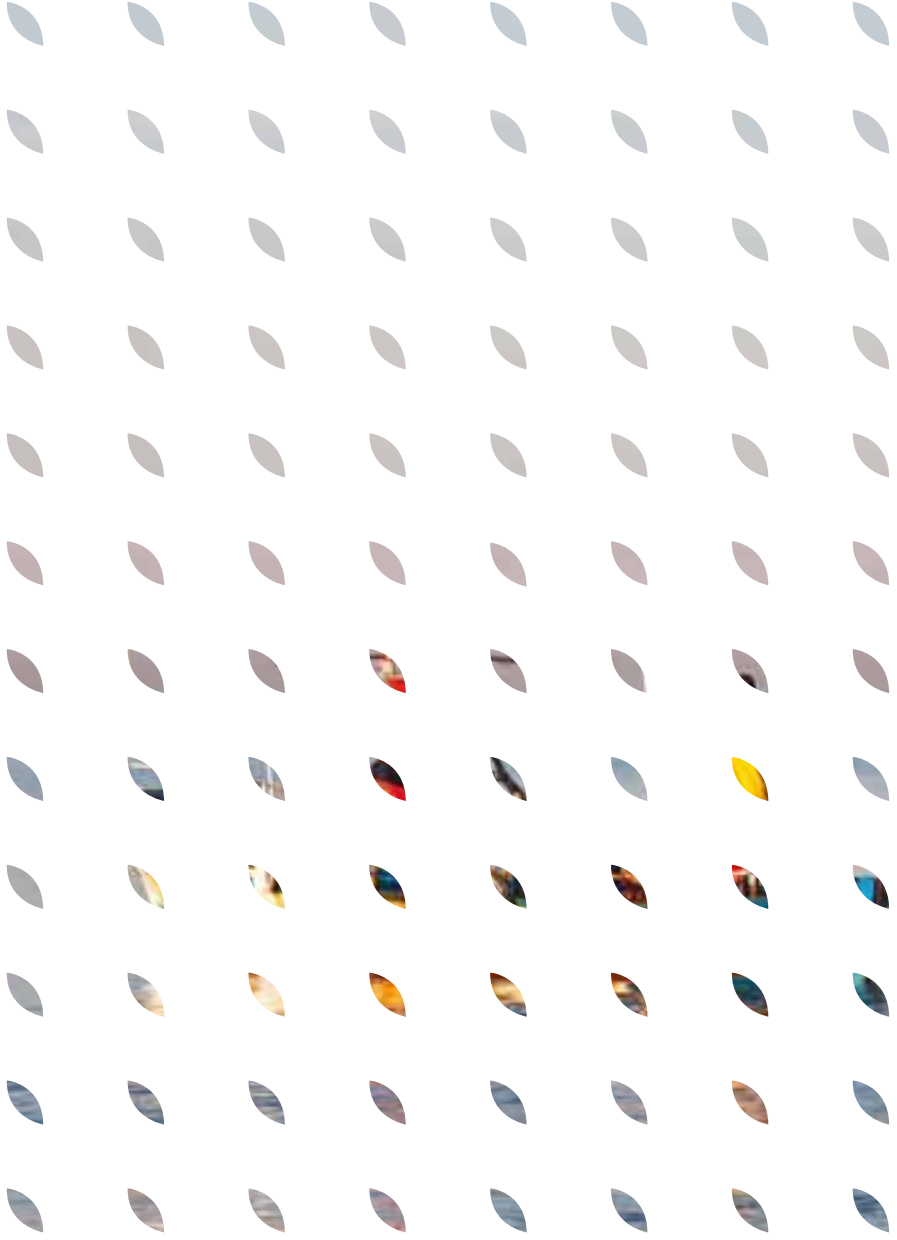
Ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζει την άποψη ότι το μέτρο της μετρίασης των επιβληθεισών ποινών, υπό την προϋπόθεση ανάκλησης της κατατεθείσας ενδικοφανούς προσφυγής αντιτίθεται στην αρχή της ισότητας καθώς για την ίδια παράβαση επιβάλλονται κυρώσεις διαφορετικού ύψους, σε συνάρτηση με την ανάκληση ή μη ενδικοφανούς προσφυγής. Επίσης, παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας καθώς εφαρμόζονται ηπιότερες ποινές από αυτές που ο κανονιστικός νομοθέτης εκτίμησε

προστίμου και των ημερών αφαίρεσης άδειας σκάφους και αφαίρεσης ατομικής άδειας κυβερνήτη του σκάφους, οι οποίες επιβλήθηκαν σωρευτικά, από την 01-01-2007 και έως την έναρξη ισχύος της παρούσας παραγράφου, εφόσον καταβληθεί το διοικητικό πρόστιμο που έχει επιβληθεί, διαγράφονται οι μισές ημέρες αφαίρεσης άδειας σκάφους, καθώς και οι μισές ημέρες αφαίρεσης ατομικής άδειας του κυβερνήτη του σκάφους. Οι υπόλοιπες μισές ημέρες αφαίρεσης άδειας σκάφους, καθώς και οι μισές ημέρες αφαίρεσης ατομικής άδειας του κυβερνήτη του σκάφους, μετατρέπονται σε διοικητικό πρόστιμο, ανάλογο με το εργαλείο που χρησιμοποιούσε το αλιευτικό σκάφος κατά την τέλεση της παράβασης. Ειδικότερα: αα) για παράβαση με μηχανότρατα: χρηματικό πρόστιμο εβδομήντα (70) ευρώ ανά ημέρα αφαίρεσης αδειών, ββ) για παράβαση με γρι γρι: χρηματικό πρόστιμο πενήντα (50) ευρώ ανά ημέρα αφαίρεσης αδειών, γγ) για παράβαση με βιντζότρατα: χρηματικό πρόστιμο σαράντα (40) ευρώ ανά ημέρα αφαίρεσης αδειών, δδ) για παράβαση με λοιπά εργαλεία: χρηματικό πρόστιμο είκοσι (20) ευρώ ανά ημέρα αφαίρεσης αδειών. Οι ρυθμίσεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται για παραβάσεις που συνίστανται σε αλιεία με δυναμίτιδα και λοιπές εκρηκτικές και τοξικές και άλλες ουσίες, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 4, όπως ισχύει...».

ότι είναι οι πρόσφορες για την επιδίωξη συγκεκριμένου σκοπού, ήτοι την τήρηση των διατάξεων της αλιευτικής νομοθεσίας. Τέλος, είναι προφανές ότι το μέτρο δεν απέδωσε στο παρελθόν τα επιθυμητά αποτελέσματα διότι μετά τη δημοσίευση του νόμου ο αριθμός των προσφυγών που εκκρεμούν έχει αυξηθεί.

Ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Την έκδοση του προεδρικού διατάγματος που ορίζεται στην παρ. 2.5 του άρθρου 9 του ν. 2040/1992 και τη σύσταση και λειτουργία των τριμελών Συμβουλίων Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών με αντικείμενο την εξέταση των προσφυγών σε περιφερειακό επίπεδο.

Γενικά συμπεράσματα

Η ενασχόληση με τη γεωργία αποτελεί μία ιδιαίτερη μορφή οικονομικής δραστηριότητας που αποδίδει εισόδημα σε βάθος μηνών ή ετών και η οποία επηρεάζεται από δύο βασικούς, αστάθμητους παράγοντες. Ο πρώτος είναι η αβεβαιότητα της παραγωγής, διότι αυτή εξαρτάται άμεσα από το κλίμα και τις ασθένειες. Ο δεύτερος, παράγοντας αφορά τις διακυμάνσεις στις τιμές και στη ζήτηση των αγροτικών προϊόντων. Γι αυτούς τους λόγους, και προκειμένου να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη παραγωγή τροφίμων αλλά και να διασφαλίσει την τήρηση κανόνων που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, την καλή μεταχείριση των ζώων και την ασφάλεια των τροφίμων, η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει το εισόδημα των παραγωγών.

Είναι ευνόητο ότι οι ελληνικές αρχές οφείλουν να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η οικονομική στήριξη που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στους γεωργούς να αξιοποιείται στο έπακρο.

Από τη διερεύνηση των αναφορών που εξέτασε ο Συνήγορος του Πολίτη, εξάγεται το συμπέρασμα ότι, συχνότατα, παραγωγοί που συμμορφώνονται με τους κανόνες και δεν έχουν καμία πρόθεση να εξαπατήσουν τις αρχές, στερούνται ενισχύσεων, λόγω α) παροχής εσφαλμένης ή ελλιπούς πληροφόρησης σε ό,τι αφορά τις διοικητικές διαδικασίες ή την ισχύουσα νομοθεσία, β) σφαλμάτων κατά την υποβολή των αιτήσεων που διαπράχθηκαν από τους ίδιους ή από τρίτους, γ) έλλειψης συντονισμού μεταξύ των συναρμοδίων φορέων, δ) της πολυπλοκότητας των διοικητικών διαδικασιών.

Η Διοίκηση θα πρέπει να λάβει υπόψη της ότι μεγάλο μέρος των ενισχύσεων επενδύεται στις ίδιες τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις και η απώλεια αυτών δεν έχει συνέπειες μόνο στον οικογενειακό προϋπολογισμό των γεωργών, αλλά και στην ίδια τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων τους. Στόχος της θα πρέπει να είναι η επίλυση παρόμοιων ζητημάτων, τόσο σε επίπεδο μεμονωμένων περιπτώσεων, όσο και σε επίπεδο βελτίωσης και απλούστευσης των διαδικασιών.

Προτάσεις

- 1.** Θέσπιση συγκεκριμένων διατάξεων νόμου ή κανονιστικών πράξεων που να προβλέπουν ρητά (α) τον τρόπο και τα μέσα κοινοποίησης των διοικητικών πράξεων επιβολής κυρώσεων, (β) τη διαδικασία και τις προθεσμίες υποβολής ενστάσεων.

- 2.** Έκδοση διοικητικών πράξεων που περιλαμβάνουν σαφή, ειδική και επαρκή αιτιολογία και αναφέρουν τη διαδικασία και τις προθεσμίες προσφυγής – ενστάσεων κατά των πράξεων αυτών.

- 3.** Κοινοποίηση εγγράφων μέσω ταχυδρομείου ή μέσω των Κέντρων Υποδοχής Δηλώσεων, παράλληλα με το διαδίκτυο μετά από δήλωση επιθυμίας του παραγωγού.

- 4.** Αντιμετώπιση των καθυστερήσεων στην καταβολή των ενισχύσεων στο πλαίσιο μέτρων Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω της διαδικασίας της ταμειακής διευκόλυνσης ή μέσω επέκτασης του πιστωτικού ορίου της κάρτας του αγρότη.

- 5.** Συνεκτίμηση της παραμέτρου της ευθύνης των ενδιάμεσων φορέων, υπέρ του παραγωγού κατά την εξέταση ενστάσεων. Συνεχή κατάρτιση των στελεχών τους και πλήρης εποπτεία και έλεγχος αυτών από τις εθνικές αρχές. Κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής σε περιπτώσεις πλημμελούς εκτέλεσης των συμβατικών τους υποχρεώσεων.

- 6.** Διόρθωση προφανών σφαλμάτων επί των αιτήσεων ενίσχυσης οποτεδήποτε και για όλα τα πεδία αυτών, εφόσον αποδεικνύεται μετά από σχετικούς ελέγχους ότι η λανθασμένη καταχώρηση οφείλεται σε ανθρώπινα σφάλματα που δεν υποκρύπτουν δόλο.

- 7.** Έμφαση στην εξέταση ενστάσεων με άμεση διεξαγωγή επιτόπιων ελέγχων σε υποθέσεις που συνδέονται με ερμηνεία χαρτογραφικού υποβάθρου.

- 8.** Ορθή και ταχεία ενσωμάτωση του ενωσιακού δικαίου στο εθνικό. Έγκαιρο και συντονισμένο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που επιφέρει η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην ενωσιακή, στις διοικητικές διαδικασίες χορήγησης ενισχύσεων - Σύνδεση της διαδικασίας αποτύπωσης των βοσκήσιμων γαιών με τις διαδικασίες κατάρτισης των δασικών χαρτών.

- 9.** Επιβολή κυρώσεων σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις μόνο κατόπιν ενδελεχούς ελέγχου και αδιαμφισβήτητου εντοπισμού παρατυπιών.

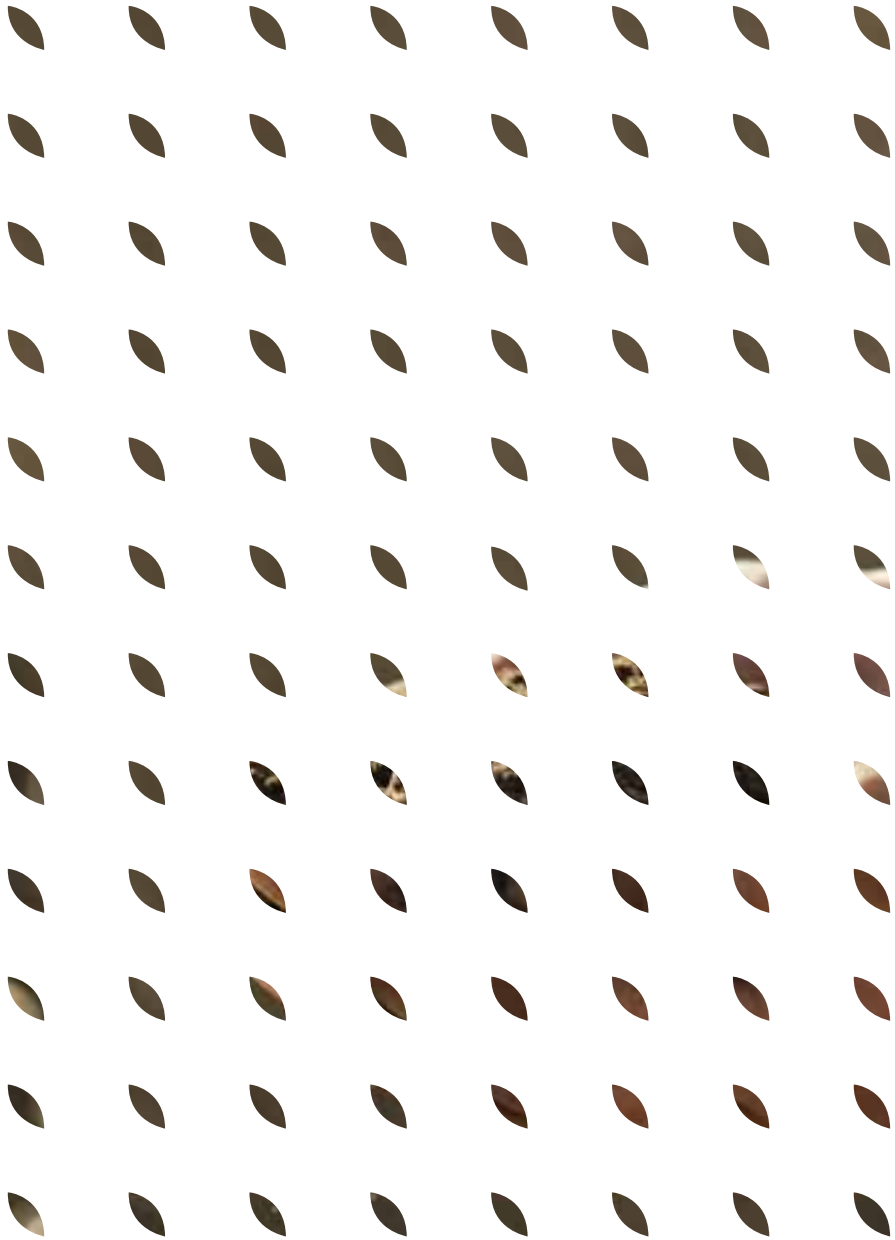
- 10.** Έγκαιρη ενημέρωση των παραγωγών για τροποποιήσεις του κανονιστικού πλαισίου που ενδέχεται να τους προκαλέσουν οικονομική ζημία. Ερμηνεία διατάξεων ενωσιακής νομοθεσίας με τη συνδρομή του ειδικού γραφείου κοινοτικού δικαίου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπου αυτό απαιτείται.

- 11.** Θέσπιση ακατάσχετου στη βασική ενίσχυση, ως ποσοστό επί της αξίας των δικαιωμάτων της βασικής ενίσχυσης. Προστασία της εξισωτικής αποζημίωσης από τις κατασχέσεις.

- 12.** Αυστηρή τήρηση των προθεσμιών και των διαδικασιών που προβλέπει ο νόμος από τη Διοίκηση κατά τις διαδικασίες ανάκτησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

- 13.** Άρση του ανωτάτου ορίου ηλικίας (α) για την καταβολή της ενίσχυσης για απώλεια παραγωγής λόγω απρόβλεπτων ή έκτακτων γεγονότων από τον Κανονισμό Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων και (β) για την ένταξη στις Δράσεις 4.1.1. και 4.1.3. του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της Ελλάδας 2014 - 2020.

- 14.** Έκδοση προεδρικού διατάγματος που προβλέπει τη σύσταση και λειτουργία τριμελών Συμβουλίων Εκδίκασης Αλιευτικών Προσφυγών με αντικείμενο την εκδίκαση προσφυγών κατά αποφάσεων επιβολής κυρώσεων της αλιευτικής νομοθεσίας σε περιφερειακό επίπεδο.

ISBN: 978-960-6762-11-6
ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Χαλκοκονδύλη 17, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα, Τηλ: 213 1306 600, Fax: 213 1306 800, 210 7292 129
E: press@synigoros.gr, S: www.synigoros.gr